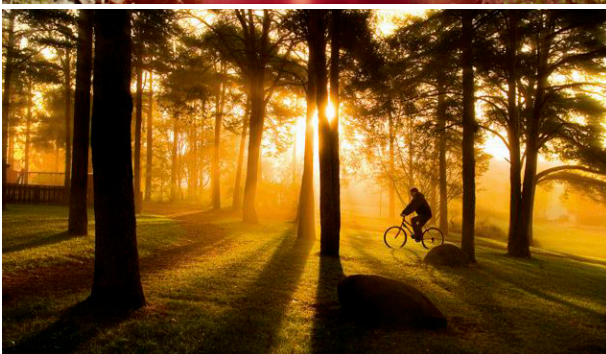

••• Granskningsutlåtande

Bilaga till översiktsplan 2021
Ny granskning april 2021

VISION & RIKTNINGAR

Ger en bild av det samhälle vi vill nå och visar de strategier som är avgörande för Luleå halvvägs till visionens år 2050.

PROGRAM & UTVECKLINGSPLANER

Tydliggör Luleå kommuns vilja och innehåller angreppssätt och principer för alla verksamheters arbete för att nå visionen. Program och utvecklingsplaner är också kommunens översiktsplan.

PLANER & RIKTLINJER

En plan visar enskilda nämnders långsiktiga ambitioner, insatser och förhållningssätt. En riktlinje visar på en hållning i en fråga som rör samhällets utveckling och ger vägledning i arbetet.

Dokumenttyp: Bilaga till Översiktsplan 2021

Dokumentnamn: Granskningsutlåtande

Dokumentansvarig: Anna Lindh Wikblad

Senast reviderad: -

Fastställd: Ej fastställd

Beslutinstans: Kommunfullmäktige

Giltighetstid: 2021 - 2040

Dokument gäller för: Alla förvaltningar

Sammanfattning

Förslaget till översiktsplan har efter samråd bearbetats och under hösten 2019 ställdes planen ut för granskning. Detta kungjordes den 7 oktober 2019. Under granskningstiden inkom totalt 27 skriftliga yttranden från myndigheter, intresseföreningar och organisationer samt privatpersoner.

I likhet med de synpunkter som inkom under samrådsskedet omfattar många av synpunkterna detaljeringsgraden samt otydlighet i både textdelar och mark- och vattenanvändningskartan. Översiktsplanens principer kommer inte att omfatta exempelvis utformning av lokaler eller gatumiljöer, åtgärder för bättre underhåll eller detaljerade ambitionsnivåer för kommunens olika verksamheter. Luleå kommun håller fast vid att principerna ska hållas på en mer övergripande och långsiktig nivå.

Efter granskning har förslaget bearbetats och kompletterats med beskrivningar där det har uppfattats som otydligt, vilket beskrivs sammanfattningsvis nedan. Under tiden som gått har också nya förutsättningar i samband med kommande stora etableringar i Luleå har tillfört ny kunskap och som har relevans för översiktsplanens långsiktiga mark- och vattenanvändning och påverkar därmed förslaget. Genom att hantera dessa ändrade förutsättningar tillsammans med övriga revideringar som skett efter granskning bedömer Luleå kommun att behov finns för en ny granskning. I dialog med Länsstyrelsen har Luleå kommun uppfattat att Länsstyrelsen delar kommunens bedömning. Medborgare, intressenter, myndigheter och andra behöver få möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de ändringar som gjorts.

Programmet

Inriktning till mark och vatten 2050, avsnittet Kommunikationer har kompletterats med en övergripande trafikstrategi för att tydligare visa vilka åtgärder som föreslås för att klara förtätning och de utmaningar som tillkommer av att vi blir fler människor. Det har också lagts till ett avsnitt (Utgångspunkter) för att tydligare redogöra för de utgångspunkter som ligger till grund för planförslaget. Det är en blandning av både prognoser och trendframskrivningar. Där framgår bland annat att Luleå ska vara en växande kommun och att det långsiktiga målet är en befolkning som närmar sig 100 000 invånare år 2050.

Förtydliganden och ändringar av principer för genomförande har gjorts i programmet utifrån synpunkter som inkommit både skriftligt och i dialog med kommunens förvaltningar. Det är framförallt det regionala perspektivet och motiveringar som har förtydligats gällande större etableringar och de stora infrastrukturella satsningarna som föreslås. Länsstyrelsen och även Trafikverket och Region Norrbotten har haft synpunkter på detta.

Mark- och vattenanvändningskartan

Mark- och vattenanvändningskartan med dess rekommendationer har förtydligats och vissa ytor för mark- och vattenanvändningen har modifierats något. Områden för tät struktur har utökats i Rutvik för att möjliggöra ytterligare bebyggelse. Stadsbyggnadsförvaltningens pågående arbete med ny spillvattenledning till Råneå innebär att kapaciteten för vatten- och avlopp kan utökas från Porsön till Rutvik.

Norrbotniabanan och att Luleå kommun förordar ett östligt läge via Luleå Airport har förtydligats på kartan. Norrledens dragning och reservatsområde har justerats efter att dragningen av väg har studerats mer i detalj och för att bättre synkronisera med pågående planering av ny kraftförsörjning till Hertsöfältet.

Järnvägssträckningen för kustjärnväg mellan Luleå och Kalix har ändrats. En ny anslutning föreslås till Sunderby sjukhus för att därefter ansluta till befintlig järnväg. Tidigare anslutning via Porsön in till Luleå C har därmed tagits bort. Detta skapar nya möjligheter för utveckling av bland annat Porsön där önskemål finns om att Luleå Sciencepark och universitetsområdet ses som en helhet och att områdena kan byggas ihop. Kompletterande sträckning vid Råneå har lagts till. Detta finns inte med i utvecklingsplan för Råneå, men ska ingå.

Gång- och cykelstråk har kompletterats, dels från Rutvik till Gammelstad kyrkby, dels från Antnäs via Gäddvik till befintligt stråk på Bergnäset. Ny gång- och cykelväg föreslås även mellan Måttsund och Kallax. En bedömning är att stråk mellan byar är minst lika viktiga som kopplingar mellan byar och Centrum.

En tidshorisont har lagts till för nya bebyggelseområden för att tydliggöra när större exploateringar är möjliga. Flera av dessa områden är beroende av andra processer, främst beslut om Norrbotniabanan eller VA-utbyggnad.

Hänsynskartorna

Hänsynskartorna med dess vägledning har förtydligats och modifierats. De större ändringar som gjorts är hänsynsskiktet för kommunikationer, dels för Norrleden, dels för kustjärnvägen Luleå – Kalix.

Hänsynsskiktet för vattenkvalitet och vägledningen för vattenförekomster har förtydligats utifrån synpunkter som inkommit från bland annat länsstyrelsen men också miljö- och byggnämnden.

Redovisningen av riksintresset för försvaret har korrigerats utifrån Försvarets synpunkter.

Konsekvensbeskrivningen

Konsekvensbeskrivningen har framförallt kompletterats med två nya kapitel utifrån Länsstyrelsens synpunkter. Samtliga riksintressen beskrivs med text och karta och hur planförslaget tillgodoser dessa samt hur dessa påverkas av planförslaget. Det har också kompletterats med ett kapitel som rör alla nya eller ändrade delområden. Här beskrivs vad som föreslås, förutsättningar, allmänna intressen och riksintressen som berörs, avvägningar och ställningstaganden samt konsekvenser och åtgärder.

Övriga bilagor

LIS-tillägget har kompletterats med vissa förtydliganden framförallt utifrån Länsstyrelsens synpunkter, men också att samråd ska ske med berörda samebyar för LIS-område 6, Klubbviken, utifrån Sametingets synpunkter.

Innehåll

Särskilt utlåtande efter granskning	1
Sammanfattning	2
Granskningen.....	5
Inkomna synpunkter och kommentarer	5
Länsstyrelsens granskningsyttrande	6
Försvarsmaktens yttrande.....	45
Sametingets yttrande	47
Svenska kraftnäts yttrande.....	49
Trafikverkets yttrande	49
Regionen Norrbottens yttrande.....	52
Piteå kommuns yttrande	60
Bodens kommuns yttrande	61
Älvsbyns kommuns yttrande	62
Miljö- och byggnadsnämndens yttrande	62
Räddningstjänstens yttrande	66
Organisationer och föreningar.....	66
Stadsberget i Luleå AB.....	66
Cykelfrämjandet	68
Naturskyddsföreningen	80
Föreningen Gültzauddens Vänner.....	86
Miljöpartiet De Gröna.....	88
Norra Sunderbyns byautveckling.....	89
Lävagens småhussamhällighetsförening och Lävagens radhussamfällighet.....	89
Synpunkter från privatpersoner.....	91
Boende på landsbygden – Privatperson 1.....	91
Landsbygd – Privatperson 2	92
Norrbottenbanan – alternativ anslutning till Luleå – Privatperson 3.....	93
Munkeberg strand (1) – Privatperson 4.....	95
Munkebergs strand (2) – Privatperson 5.....	96
Lövskatan med mera – Privatperson 6.....	96
Stadsbyggande generellt – Privatperson 7.....	102

Granskningen

Kommunfullmäktige beslutade den 2017-05-22 § 104 att ge Kvalitet & samhällsutveckling i uppdrag att Vision Luleå 2050 och Riktningar ska aktualiseras med mindre förändringar. Förslaget till ny översiktsplan som upprättats har ställts ut för samråd under perioden 12 juni och 24 september 2018. Resultatet av samrådet redovisas i en samrådsredogörelse. Förslaget till översiktsplan har bearbetats efter samrådet och var på granskning under perioden 8 oktober till 8 december 2019.

Granskning av översiktsplanen kungjordes på kommunens anslagstavla och i NSD och Norrbottens Kuriren samt på kommunens hemsida den 7 oktober 2019. Översiktsplanen tillsammans med tillhörande bilagor har funnits tillgängliga på kommunens hemsida och på stadshuset under hela granskningstiden. Synpunkter har kunnat lämnas via formulär på webbsidan eller med post till Stadshuset.

Efter granskning har förslaget bearbetats. Under tiden som gått har också nya förutsättningar i samband med kommande stora etableringar i Luleå har tillfört ny kunskap och som har relevans för översiktsplanens långsiktiga mark- och vattenanvändning och påverkar därmed förslaget. Genom att hantera dessa ändrade förutsättningar tillsammans med övriga revideringar som skett efter granskning bedömer Luleå kommun att behov finns för en ny granskning. I muntlig dialog med Länsstyrelsen under hösten 2020 har Luleå kommun uppfattat att Länsstyrelsen delar kommunens bedömning. Medborgare, intressenter, myndigheter och andra behöver få möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de ändringar som gjorts.

Inkomna synpunkter och kommentarer

Skrivelser utan invändningar har inkommit från Räddningstjänsten i Luleå kommun.

Totalt har 26 skriftliga yttranden med synpunkter inkommit från:

Länsstyrelsen	Stadsberget i Luleå AB
Försvarsmakten	Cykelfrämjandet
Sametinget	Naturskyddsföreningen
Svenska kraftnät	Gülzaus vänner
Trafikverket	Miljöpartiet de gröna
Region Norrbotten	Norra Sunderbyns byautveckling
Piteå kommun	Lävågens småhussamhällighetsförening
Bodens kommun	och Lävågens radhussamfällighet
Älvsbyns kommun	Privatpersoner, 7 st
Miljö- och byggnämnden	
Sjöfartsverket	

Inkomna synpunkter sammanfattas och kommenteras nedan, Luleå kommun bemötande står med kursiv text. Synpunkterna redovisas i sammanfattad och förkortad form, de finns registrerade i sin helhet hos kommunstaben. Länsstyrelsens yttrande redovisas i sin helhet.

Istället för orden "mark- och vattenanvändningskartan" har förkortningen MAV-kartan använts i Luleå kommuns kommentarer.

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Sammanfattning

Luleå är en kommun som växer både med avseende på näringsliv och befolkning. Kommunen är också ett nav i Norrbottens län med ett flertal regionala funktioner som berör t.ex. sjukvård, kommunikationer, utbildning, kultur, myndigheter, kyrka etc.

Den industriella utvecklingen på Svartön och det planerade Hertsöfältet tillsammans med Malmportsprojektet och Norrbotniabanan skapar för Luleå och länet stora möjligheter till utveckling samtidigt som det på det lokala planet initierar ett flertal komplexa markanvändningsfrågor som behöver omhändertas i kommunens övergripande markanvändningsplanering. Till detta tillkommer naturligtvis det mycket angelägna behovet att minska bristen på bostäder och omhänderta de miljöproblem som kommunen har att hantera när det gäller till exempel vattenkvalité samt buller och luftkvalité. Trafikfrågorna på centrumhalvön är särskilt komplicerade med avseende på de geografiska förutsättningarna och pågående förtätning av bebyggelsen.

Länsstyrelsen anser nu liksom i samband med samrådet att kommunen i sitt förslag till översiktsplan behöver tydligare lyfta fram och avhandla i ett samlat sammanhang de mest angelägna planeringsfrågorna som är kopplade till ovan exemplifierade planeringsförutsättningar. En gemensam nämnare för dessa planeringsfrågor är trafik och transportlösningar som berör lokala och regionala behov och dess förutsättningar. Länsstyrelsen anser att översiktsplanen behöver gå ett steg längre för att skapa reella förutsättningar för att kunna möjliggöra den önskvärda utvecklingen. Flera av de mer angelägna planeringsfrågorna behandlas nästan inte alls i planförslaget som till exempel Malmporten eller Norrbotniabanan. Översiktsplanen behöver vara tydlig i detta sammanhang för att kunna bidra till den önskvärda utvecklingen om ett hållbart och starkt regioncentrum i Norrbotten.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun håller med om att det finns ett antal funktioner i kommunen som har en stor betydelse för hela regionen. Vi anser dock att översiktsplanen är tydlig i dessa avseenden. Det långsiktiga perspektivet i avsnittet Inriktning till 2050 tar upp alla dessa funktioner. MAV-kartan redovisar de funktioner som vi stöder och hänsynskartorna visar den hänsyn som vi kommer att ta så att de regionala funktionerna inte påverkas negativt.

Det är en utmaning att hantera ett riksintresse som består av alternativ. Så länge som riksintresset för Norrbotniabanan har två alternativ som Luleå kommun ska ta hänsyn till så måste vi dels tydligt visa vilket alternativ som kommunen förespråkar, samt dels visa hur vi tar hänsyn till det andra alternativet. Vi har gjort detta i Inriktning till 2050, MAV-karta och hänsynskartan.

För att tydligare visa när etablering kan ske så görs ett tillägg om en tidshorisont i rekommendationerna för de områdena i MAV-kartan av typer, "området kan exploateras när NBB är

beslutad". Detta för att inte skada riksintressena som tydligt redovisas i hänsynskartan. Riksintressets syfte ska inte skadas – men ytan är inte helig.

Luleå kommun håller med om att de övergripande transportlösningarna som behövs för regionens och kommunens utveckling behöver utredas ytterligare.

Förslaget till kommuntäckande översiktsplan är till sin karaktär mycket övergripande och av principiell karaktär. Länsstyrelsen bedömer att den planeringssituation som Luleå kommun nu befinner sig i så blir en plan av denna mycket flexibla karaktär en svaghet snarare än en styrka då flera långsiktiga planeringsöverväganden står för dörren. Kommunens handlingsutrymme och förmåga att ta tillvara medborgarnas intressen minskar.

Ett annan mycket angelägen och strategisk karaktär som översiktsplanen också behöver hantera är hur det långsiktiga markbehovet för den framtida energiförsörjningen ska säkerställas. Kommunens behov av energi för tillväxt och industriell utveckling kommer att ställa anspråk på markresurser.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun anser att en översiktsplan ska ha en övergripande och principiell karaktär. I MAV-kartan visas tydligt de prioriteringar som vi gör.

I programmet, avsnitt Inriktning till 2050 finns den långsiktiga ambitionen att alla verksamheter behöver utveckla en egen energiproduktion. I texten beskrivs även viljan att utveckla ett småskaligt system med så kallade prosumenter. I mark- och vattenanvändningskartan redovisas detta i rekommendationer för verksamhetsområden som exempelvis Storheden, Svartön, Hertsöfältet. Svenska kraftnäts ledningar, stolpar, stationer och stationsområden har införts i hänsynskartorna.

För att minska konflikter med andra värden och för att minska markanspråk kommer samlokalisering att sökas med andra infrastrukturer helt enligt Inriktning till 2050 och våra generella principer.

Länsstyrelsen anser att den digitala redovisningen av översiktsplanen har utvecklats positivt sedan samrådet.

Samrådet och samrådsredogörelsen

I samband med samrådet så konstaterade Länsstyrelsen att väsentliga delar i samrådshandlingen saknades. Bland annat motiveringar och överväganden gällande specifika utpekanden av till exempel områden för bostäder och verksamheter. Detta har inneburit att Länsstyrelsen nu till granskningen har fått in synpunkter som hör hemma i samrådet och inte är av granskningskaraktär. Länsstyrelsen kommer därför att bilägga delar av dessa synpunkter som information inför kommande steg i planeringsprocessen.

Länsstyrelsen har lämnat samrådssynpunkter i två delar, dels som ett första skriftligt yttrande och dels som en skriftlig sammanfattning av de samrådssynpunkter som länsstyrelsen muntligen lämnat under fyra möten med kommunen som var en del av samrådsprocessen. I samrådsredogörelsen saknar Länsstyrelsen del 2 (2019-02-07, 401-7228-2018) av Länsstyrelsens yttrande och därmed även kommunens kommentarer till densamma. Det innebär även att Länsstyrelsens synpunkter från samrådet inte har varit tillgängliga

under granskningen. Länsstyrelsen kommer därför att bilägga detta granskningsyttrande med den del av samrådsyttrandet som kommunen inte redovisat eller kommenterat.

Länsstyrelsen saknar i samrådsredogörelsen en analys och diskussion om vilka målgrupper kommunen nått och inte nått under samrådsprocessen. Utfallet av bearbetningen av planförslaget påverkas som självklart är av vilka som yttrar sig under samrådet. Det saknas bland annat röster som till exempel framhåller barn- och ungdomsperspektivet, genusperspektivet och funktionshinderperspektivet.

Luleå kommuns kommentar:

Samrådstiden är den tid när förslaget finns som ett utkast och förändras kontinuerligt eftersom vad som framkommer i samrådet. Under tiden juni till september 2018 presenterade vi vårt utkast och under den tiden samt under hösten 2018 skedde flera förbättringar av utkastet.

Samrådet bedrevs på flera olika sätt. Luleå kommun har använt två huvudinriktningar för dialogen med olika målgrupper, den första var att ge politikerna ett underlag att använda i valrörelsen och den andra att använda de dialoger som genomfördes för utvecklingsplaner och andra planer. Vid varje dialogtillfälle samlades även synpunkter in som var riktade till en mer översiktlig planering. Vi har dock inte beskrivit detta på ett tydligt sätt, vilket behöver kompletteras. Även de stora samlingar av kommunanställda har fungerat som dialogtillfällen för översiktsplanen, då flera av deltagarna har både gett synpunkter som tjänstemän och invånare i Luleå. Mer direkta har kontakter tagits med två utpekade grupper, unga och äldre, båda dessa grupper har haft en jämställd fördelning av deltagare.

Vi missförstod tyvärr syftet med det kompletterande yttrandet från länsstyrelsen i februari. Vår uppfattning var att det var anteckningar från den dialog som fördes kontinuerligt eftersom vi begärde en sammanfattning av resultaten från mötena. Vi bemöter innehållet i det kompletterande yttrandet i detta utlåtande.

Byggande i vatten och på jordbruksmark

Kommunen föreslår byggande i vattenområden i Skutviken, Södra Hamn och på Munkebergs strand. Länsstyrelsen anser att kommunen inte motiverat varför det är nödvändigt att bygga bostäder genom utfyllnad i vatten i känsliga områden. Det framgår inte vilka alternativa lokaliseringar som studerats. Länsstyrelsens anser att kommunens ställningstagande om att det är ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses någon annanstans inte är tillräckligt motiverat.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har kompletterat konsekvensbeskrivningen med en tydligare redovisning av alternativa lokaliseringar till den områdesanvändning som MAV-kartan föreslår som ny/ändrad. Alternativ lokalisering av bostadsbebyggelse för Munkebergs strand har inte diskuterats tidigare, inte heller för Södra Hamn. Områdena som är i centrum eller centrumnära är alla alternativ till varandra, andra alternativ om man vill öka antalet bostäder och verksamheter i centrum eller centrumnära finns inte på grund av den begränsade geografiska ytan.

Motivering till att bygga strandnära har förtydligats med stärkta motiv och alternativa lokaliseringar, speciellt för de områden som pekas ut i centrum eller centrumnära områden där andra alternativ inte

finns. Strandskyddslagstiftningen gör det komplicerat att tillräckligt motivera det allmänna intresset att bygga strandnära och inte någon annanstans.

Länsstyrelsen anser utifrån samma perspektiv som ovan att när det gäller byggande av bostäder på jordbruksmark att kommunen inte motiverar varför det är absolut nödvändigt att använda högvärdig jordbruksmark till ett bostadsbyggande som sannolikt innebär ett ineffektivt och kortsiktigt nyttjande av värdefulla naturresurser.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun anser att planförslaget som helhet skonar jordbruksmark från bebyggelse i betydligt större utsträckning än tidigare översiktsplan. Området Bränslan är ett undantag från detta som vi motiverar med behovet av fler bostäder nära en stor och regionalt viktig arbetsplats. Alternativ lokaliserings av bostäder har diskuterats norr om järnvägen, men har bedömts vara sämre med tanke på de barriäreffekter som finns och en sämre koppling till befintlig bebyggelsestruktur samt service. Bebyggelse på Bränslan bidrar till ett ökat serviceunderlag och är i linje med principerna för stadsnära byar och stadsbygden. Konsekvensbeskrivningen kompletteras med dessa motiv och alternativ.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Länsstyrelsen anser nu liksom i samrådet att miljökonsekvensbeskrivningen inte lever upp till Miljöbalkens och miljöbedömningsförordningens krav på en miljökonsekvensbeskrivning. Bland annat har inte alternativa lokaliseringar studerats vilket är en stor brist då kommunen i flera fall hänvisar till att det inte finns alternativa lokaliseringar bland annat när det gäller förslag till bostadsbebyggelse. Alternativstudier är en hörnsten i MKB-utredningsprocessen.

Länsstyrelsen saknar även analys och koppling till miljöförutsättningar som beskrivs i nulägesbeskrivningen och hur dessa frågor tas om hand i planeringen och vilka konsekvenser det kan innebära.

MKB:n saknar även en redovisning av planförslagets påverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten och luft. Det saknas en relevant redovisning av hur planförslaget förhåller sig till riksintressena. Det framgår inte heller hur riksintressena ska tillgodose vilket bör redovisas i MKB:n och i ett samlat sammanhang i planhandlingarna.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har gett konsekvensbeskrivningen en ny struktur, kompletterat texterna samt beskrivit behandlingen av riksintressena mer utförligt i ett eget avsnitt. Kompletteringar har gjorts för att bättre redovisa de avvägningar, ställningstaganden och alternativ för områden där ny eller ändrad användning i MAV-kartan föreslås som genomförts under framtagandet.

Alla miljökvalitetsnormer har behandlats och redovisas främst i hänsynsskikten. En översyn har gjorts av informationen för berörda vattenförekomster och rekommendationerna för dessa områden har kompletterats i MAV-kartan. Bedömning av hur förhållandet är till dessa rekommendationer har kompletterats i konsekvensbeskrivningen för den områdesanvändning som MAV-kartan föreslår som ny/ändrad. Luleå kommun är av den uppfattningen att de åtgärder som översiktsplanen ger vägledning för mycket sällan kan påverka den typ av brister som miljökvalitetsnormerna för vatten pekar på.

I det nya avsnittet Utgångspunkter i Programmet ges information om hur informationen i nulägesbeskrivningen har gett grunder för innehållet i översiktsplanen.

Norrbotniabanan

Norrbotniabanan är en av länets och kommunens viktigaste planeringsfrågor. I kommunens förslag till kommuntäckande översiktsplan får den ett mycket begränsat utrymme. Länsstyrelsens bedömning är att Norrbotniabanan snarare borde vara en av huvudfrågorna i planen på grund av den påverkan den har på nationella, regionala och kommunala intressen. I den redovisning som ändå finns, till exempel i olika plankartor anser Länsstyrelsen att riksintressekorridorerna ska redovisas. Kommunen redovisar en linje som kanske kan tolkas som kommunens önskemål om lokalisering. Den linjen måste i så fall utförligt motiveras och konsekvensbeskrivas. Kommunen har även föreslagit etablering av verksamheter och bostäder i Norrbotniabanans olika riksintressekorridorer i Antnäs, Gäddvik, Storheden, Notviken och på Svartöberget. Länsstyrelsen anser att det är direkt olämpligt att föreslå dessa etableringsområden i riksintressekorridoren och att det kan innebära påtaglig skada på riksintresset.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har valt att följa Boverkets ÖP-modell som använder tre aspekter för samhällsutvecklingen: Utvecklingsstrategi, Användning samt Värden och hänsyn. Det betyder att vi ska tydligt visa vad kommunen vill fram till år 2050 samtidigt som vi ska ta hänsyn till exempelvis allmänna intressen, riksintressen och miljö kvalitetsnormer. På MAV-kartan redovisas det alternativ som Luleå kommun önskar för Norrbotniabanan. I den digitala översiktsplanen redovisar hänsynskartorna båda korridorerna för Norrbotniabanan, västra och östra. Luleå kommun kommer att ta hänsyn till båda alternativen till dess att ett beslut om Norrbotniabanans dragning är fattat.

För att ännu tydligare visa vårt hänsynstagande så gör vi ett tillägg om en tidshorisont i rekommendationerna för de områden i MAV-kartan som påverkas av Norrbotniabanans alternativ, av typen "området kan exploateras när beslut om...".

Luleå kommun bedömer det som både omöjligt och olämpligt att utförligare konsekvensbeskriva den dragning som vi förordar och redovisar i MAV-kartan för Norrbotniabanan. Vi kan inte föregå de utredningar av alternativ och dragningarna som kommer att ske senare i en nationell process. Luleå kommun har i Inriktning till 2050 tydligt motiverat varför vi förordar den dragning som MAV-kartan visar.

Norrleden

Länsstyrelsen anser liksom Trafikverket att frågan om övergripande transportlösningar ut till Svartön, Hertsöfältet och Luleå hamn behöver utredas förutsättningslöst. Det är inte självklart att Norrleden är den bästa lösningen för att kunna tillgodose de transportbehov som den planerade utvecklingen av hamnen och den industriella verksamheten kan komma att generera. Norrledens sträckning enligt kommunens förslag är dessutom förknippad med en lång rad intressekonflikter liksom att kommunen inte redovisar några underlag som styrker vägens funktionella och ekonomiska nytta.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun håller med om att de övergripande transportlösningarna som behövs för regionens och kommunens utveckling behöver utredas ytterligare. I MAV-kartan har Luleå kommun visat det som vi prioriterar och i hänsynskartan redovisas det som hänsyn ska tas till. Norrleden är en prioriterad led i nuvarande översiktsplan (ÖP2013) som vi väljer att behålla för att den fortfarande fyller en viktig funktion.

I arbetet med detaljplanen för Hertsöfältet har flera utredningar gjorts för att hitta transportlösningar och de pekar tydligt på att Norrleden är betydelsefull. Dessa utredningar behandlade också Norrledens funktion större funktion för hamn och Svartön.

Luleå kommun håller med om att Norrleden har flera utmaningar och konflikter som måste lösas i ett senare skede. Norrledens motiv redovisas i Inriktning till 2050 samt i principerna. För att minska konflikter med andra värden kommer samlokalisering att sökas med andra infrastrukturer helt enligt Inriktning till 2050. Norrleden behövs för att inte stänga alternativen för hamnens utveckling när en ökning av transporter via centrum och Svartöleden kommer inte att bli möjliga i framtiden.

Förslaget tillgodoser inte ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap miljöbalken

Riksintressen för totalförsvarets militära del som inte tillgodoses

Stora delar av Luleå tätort och Sunderbyn omfattas av stoppområde för höga objekt. Objekt inom stoppområdet som är högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse bedöms generellt innebära påtaglig skada på riksintresset.

Trots vad kommunen redogjort för i samrådsredogörelsen framgår det av "Samlad konsekvensbeskrivning", sida 32: "Kommunen vill tillämpa "45-metersregeln" för byggnader eller andra objekt av väsentlig betydelse för samhällsutvecklingen som ligger utanför sammanhållen bebyggelse (dock inte för vindkraft)." Länsstyrelsens ställningstagande kvarstår kring vad som är acceptabelt höga objekt utifrån Försvarens yttrande i samrådsskedet. Länsstyrelsen konstaterar därmed att planförslaget inte är förenligt med riksintresset för totalförsvaret och detta ska enligt 3 kap. 20 § plan- och bygglagen anmärkas särskilt i antagandehandlingen (se rubrik Översiktsplanens överenskommelse mellan stat och kommun).

Luleå kommuns kommentar:

Tyvärr har vi av misstag inte korrigerat texten i konsekvensbeskrivningen utan bara genomfört förändringen i MAV-kartans rekommendationer. Detta korrigeras i konsekvensbeskrivningen.

I den digitala kartversionen redovisas riksintressena för totalförsvarets militära del, Luleå/Kallax flottiljflygplats, Junköns skjutfält och Bodens södra skjutfält felaktigt som områden av betydelse i lagerinformationen. Detta måste ändras. De ovan nämnda områdena utgör riksintresse för totalförsvarets militära del (3 kap 9 § andra stycket miljöbalken), inte områden av betydelse.

Luleå kommuns kommentar:

Den ändrade benämningen korrigeras helt enligt underlag från försvaret.

Riksintressen för kommunikationer som inte tillgodoses

Kommunen har föreslagit etablering av verksamheter och bostäder i Norrbotniabanans olika riksintressekorridorer i Antnäs, Gäddvik, Storheden, Notviken och på Svartöberget. Länsstyrelsen anser att det är direkt olämpligt att föreslå dessa etableringsområden i riksintressekorridoren då det riskerar att påtagligt skada riksintresset. Samma ställningstagande gäller för riksintressekorridoren för Söderleden och det föreslagna verksamhetsområdet i Gäddvik. Länsstyrelsen konstaterar att planförslaget inte är förenligt med riksintresset för kommunikationer och detta ska enligt 3 kap. 20 § plan- och bygglagen anmärkas särskilt i antagandehandlingen (se rubrik Översiktsplanens överenskommelse mellan stat och kommun).

Luleå kommuns kommentar:

Det är en utmaning att hantera ett riksintresse som består av alternativ. Så länge som riksintresset för Norrbotniabanans har två alternativ som Luleå kommun ska ta hänsyn till så måste vi dels tydligt visa vilket alternativ som kommunen förespråkar och dels visa hur vi tar hänsyn till det andra alternativet. Vi har gjort detta i Inriktning till 2050, MAV-karta och hänsynskartan.

För att mer tydligt visa när etablering kan ske så görs ett tillägg om en tidshorizont i rekommendationerna för de områden i MAV-kartan som påverkas av Norrbotniabanans alternativ, av typen "området kan exploateras när beslut om...". Riksintressets syfte ska inte skadas, men ytan är inte omöjlig att använda.

Luleå kommun håller med om att de övergripande transportlösningarna som behövs för regionens och kommunens utveckling behöver utredas ytterligare. I MAV-kartan har Luleå kommun visat det som vi prioriterar och i hänsynskartan redovisas det som hänsyn ska tas till. Luleå kommun bedömer det som både omöjligt och olämpligt att utförligare konsekvensbeskriva den dragning som vi förordar och redovisar i MAV-kartan för Norrbotniabanans. Vi kan inte föregå de utredningar av alternativ och dragningarna som kommer att ske senare i en nationell process. Luleå kommun har i Inriktning till 2050 tydligt motiverat varför vi förordar den dragning som MAV-kartan visar.

Påverkan på riksintressena kommer att i konsekvensbeskrivningen sammanfattas i ett eget kapitel, då den tidigare beskrivningen har uppfattats som för kortfattad.

Riksintressen för kulturmiljövården som inte tillgodoses

Luleå vision 2050 lyfter endast kyrkstaden som kulturmiljö inom stadsbygden trots att det finns fler kulturmiljöer av riksintresse inom stadsbygden som till exempel Svartöstaden och Karlsvik.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har bedömt att riksintresse för kulturmiljö kan komma att påverkas negativt. Vidare utredning krävs för att minska den negativa påverkan. I inriktningen till 2050 finns de områden som bedöms vara mycket värdefulla när det gäller kulturmiljö uppräknade och det är många fler än kyrkstaden. I hänsynskartorna redovisas samtliga kulturmiljöer som ex Svartöstaden och Karlsvik. I hänsynskartan anges också vägledning för markanvändningen. I Programmets principer under Spara viktiga värden anges vad mycket höga värden och höga värden för kulturmiljö är.

I riksintresseområdena Karlsviks bostadsområde och området mellan Svartöstan och Svartöbrinken som båda är redovisade som utredningsområden för förtätning, är det svårt se att det kan finnas utrymme för mer än enstaka förtätning om inte riksintresset ska riskera att påtagligt skadas. För Svartöbrinken gäller kommentaren den södra halvan. Länsstyrelsen konstaterar att planförslaget inte är förenligt med riksintresset för kulturmiljövården och detta ska enligt 3 kap. 20 § plan- och bygglagen anmärkas särskilt i antagandehandlingen (se rubrik Översiktsplanens överenskommelse mellan stat och kommun).

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun använder inte begreppet utredningsområden. Områdena som nämns ingår i MAV-kartans täta struktur, generellt för den täta strukturen är att möjligheten till ytterligare byggnader ska sökas, men det betyder inte att de måste förtätas. Vid prövning av förtätning ska de rekommendationer som finns i hänsynskartan användas och de utgår ifrån att kulturmiljövärdena ska skyddas och bevaras.

Luleå kommun ser också ett framtida behov av att ytterligare förstärka underlag som handlar om kulturmiljöerna.

Stadsnära byar av riksintresse för kulturmiljö, Avan och Gäddvik, behöver få områdesrekommendationer alternativt detaljplan/områdesbestämmelser enligt 4 kap. plan- och bygglagen i syfte att tillvarata kulturmiljövärdena. Lov- och tillståndsprövning i riksintresseområdena får med föreliggande planförslag inte nödvändig vägledning. När det gäller Söderledens dragning som gränsar till riksintresse Gäddvik, anges att "Hänsyn ska tas till kulturmiljön". För att översiktsplanen ska fylla sitt syfte behöver det istället framgå hur hänsyn ska tas till riksintresset. Detsamma gäller för Norrbotniabanans östliga alternativ vid Gäddvik och Svartöstan.

I den samlade konsekvensbeskrivningen framgår att: Planförslaget föreslår åtgärder som justerar Karlsvik, (förtätning av bebyggelse och järnväg) och Gammelstads kyrkstad. Här bör läggas till Svartöstan, förtätning och järnväg. Det är oklart vad "justera" innebär och vilka konsekvenserna av det blir.

Luleå kommuns kommentar:

Vid prövning av förtätning i Avan och Gäddvik ska den vägledning som finns i Programmets principer samt hänsynskartan användas och de utgår ifrån att kulturmiljövärdena ska skyddas och bevaras.

Luleå kommun bedömer det som både omöjligt och olämpligt att utförligare konsekvensbeskriva den dragning som vi förordar och redovisar i MAV-kartan för Norrbotniabanen. Vi kan inte föregå de utredningar av alternativ och dragningarna som kommer att ske senare i en nationell process.

Luleå kommun har gett konsekvensbeskrivningen en ny struktur, kompletterat texterna samt beskrivit behandlingen av riksintressena mer utförligt i ett eget avsnitt. Kompletteringar har gjorts för att bättre redovisa de avvägningar, ställningstaganden och alternativ för områden där ny eller ändrad användning i MAV-kartan föreslås som genomförts under framtagandet.

Förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap miljöbalken inte följs

Luleå kommuns redovisning av planförslagets påverkan på miljö kvalitetsnormerna är så bristfällig att det inte går att bedöma om planförslaget kommer att medföra överträdelser av miljö kvalitetsnormer. Länsstyrelsen anser att kravet enligt 3 kap 5 § PBL (hur kommunen avser att följa gällande miljö kvalitetsnormer) inte är uppfyllt. Se bilaga 1 och 3.

Luleå kommuns kommentar:

Alla miljö kvalitetsnormer har behandlats och redovisas främst i hänsynsskikten. En översyn har gjorts av informationen för berörda vattenförekomster och rekommendationerna för dessa områden har kompletterats i MAV-kartan. Bedömning av hur förhållandet är till dessa rekommendationer har kompletterats i konsekvensbeskrivningen för den områdesanvändning som MAV-kartan föreslår som nyländrad. Luleå kommun är av den uppfattningen att de åtgärder som översiktsplanen ger vägledning för mycket sällan kan påverka den typ av brister som miljö kvalitetsnormerna för vatten pekar på.

Miljö kvalitetsnormer för luft har behandlats och redovisas främst i hänsynsskikten. Den Samlade konsekvensbeskrivningen har kompletterats med hur planen påverkar mkn luft. Med anledning av att miljö kvalitetsnormen för koävedioxid (NO₂) har överskridits i Luleå år 2010 i Centrum så har Luleå kommun ett åtgärdsprogram. Det utgör ett samlat aktivitetspaket som förväntas resultera i att miljö kvalitetsnormerna för kvävedioxid ska klaras till år 2020.

Föreslagna LIS-områdets förenlighet med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken

Trots att alla utom ett föreslaget LIS-område ligger vid kusten bedömer Länsstyrelsen att restriktiviteten gällande den fysiska omfattningen som ska tillämpas i kustområdena är uppfyllt. Ur ett landsbygdsutvecklingsperspektiv ser dock Länsstyrelsen att inlandet bör ha en potential för något eller några ytterligare LIS-område/områden tillsammans med att landsbygdsutveckling i ett större perspektiv konkretiseras i den översiktliga planeringen. Se bilaga 1 med områdesspecifika synpunkter för hur LIS-områdena behöver hanteras i kommande planering och prövning. Förenligheten med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken är dock inte självklar då det saknas nödvändiga underlag kring områdenas naturvårdens som omfattas av strandskyddets syften.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har inte prioriterat att ta fram ytterligare LIS-områden på landsbygden och har därför inte prövat fler områden. Detta kan bli aktuellt i ett senare arbete efter antagandet.

För utpekade LIS-områden finns underlag som beskriver en trolig påverkan på naturmiljöerna, dessa utgår från de inventeringar och utredningar som finns.

Mellankommunal samordning

Kommunen redovisar en korridor för en kustjärnväg från Luleå längs väg E4 mot Kalix. Det är ett förslag som har stor påverkan på angränsande kommuner och godsflöden. Det kan också få en betydande inverkan på logistikupplägg till kombiterminalen i Gammelstad. Länsstyrelsen anser att kommunen behöver redovisa vilka regionala konsekvenser en kustjärnväg kan komma att få samt vilken funktion den ska fylla. Det saknas även en redovisning av hur regionala intressenter, organisationer och kommuner ser på förslaget.

Se även Länsstyrelsens synpunkter i bilaga 3 berörande mellankommunala fråga som till exempel kommunikationer, Bottenvikens skärgård, den statliga havsplaneringen, handelns utveckling, bostadsförsörjning med mera.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommuns motiv till en kustjärnväg mellan Luleå och Kalix finns beskrivet i programmet, avsnitt Inriktning till 2050. I Kalix översiktsplan framgår deras intresse av en kustjärnväg. I samrådsskedet har inga synpunkter framkommit om järnvägsförbindelsens funktion. I granskningsskedet har synpunkter från bl a Region Norrbotten inkommit som berör järnvägens dragning samt Trafikverket har ifrågasatt rimligheten i en förbindelse. Kustjärnvägen redovisas i MAV-karta och hänsynskartor.

Huruvida bebyggelse blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Det är positivt att kommunen tagit fram en översvämningskartering som i hänsynskartorna visar de översvämningskänsliga områden som identifierats. I områdesrekommendationerna för nybyggnads- och förtätningsområden likväl som befintliga bebyggelseområden framgår dock endast att hänsyn ska tas till föreliggande översvämningsrisk. Det saknas en analys av förutsättningarna i respektive område som riskerar att översvämmas och hur det ska hanteras i kommande planering. Sannolikt krävs åtgärder som är större än vad som går att hantera i en enskild detaljplan.

Det framgår inte av planförslaget hur risker för ras, skred och erosion ska hanteras i relation till föreslagen mark- och vattenanvändning utifrån identifierade riskområden. Kommunen behöver därför redogöra för hur geotekniska riskfrågor ska beaktas i de identifierade riskområdena.

Luleå kommuns kommentar:

Översiktsplanen kompletteras med ett nytt avsnitt som behandlar våra utgångspunkter för bland annat risker såsom erosion och översvämning.

Luleå kommun gör bedömningen att vi inte har "identifierade riskområden" för ras, skred och erosion där vi föreslår nyländrad bebyggelse i MAV-kartan. I valet av dessa områden har flera underlag använts för att bedöma lämplighet.

Vid detaljplaneläggning ska både MAV-kartan och hänsynskartorna användas, vilket innebär att hänsynskartan innehåller vägledning för var och hur exempelvis översvämning ska hanteras vid planering och byggande. Vid sidan om översiktsplanen använder vi även riktlinjer för klimatanpassning för att ha gemensamma normer för hur vi hanterar risken för översvämning. För de extraordinära riskerna med ett förändrat klimat måste annan planering träda in, dessa kan inte hanteras av översiktsplanen.

Det saknas angelägna områdesvisa rekommendationer för områden där det idag finns ett tryck på boende och en ökande trend mot året-runt-boende. Exempel på områden är Lövsjär, Hagaviken, Granön/Mulövik och Kallax. Det är avgörande att det framkommer i översiktsplanen hur kommunen har tänkt att den redan pågående utvecklingen ska se ut i

framtiden. Med detta avses till exempel hur det översiktligt kan säkerställas att dispenser, bygglov och tillstånd inte ges i strid med hur exempelvis vatten- och avloppsfrågor, sophantering, räddningstjänst, snöröjning och skolskjuts kan lösas på ett långsiktigt hållbart sätt.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun håller med om att dessa områden behöver behandlas ytterligare men har valt att inte prioritera detta. Principer finns som berör byggande på landsbygden, se avsnittet Bästa boendet på landsbygden, i avsaknad av fördjupningar ska dessa tillämpas. Principerna har bland annat kompletterats med att detaljplanekrav ska övervägas i områden med högt bebyggelsetryck, specifikt Sunderbyn, Kallax, Måttsund och Bensbyn.

Luleå kommun vill påpeka att Räddningstjänst, sophantering och skolskjuts är exempel på kommunala ansvarsområden som måste hanteras oavsett var människor väljer att bosätta sig. Den viktigaste principen för landsbygden är att komplettera där befintlig infrastruktur finns för att bättre och effektivare kunna klara av de kommunala ansvarsområdena.

Länsstyrelsen konstaterar att det finns brister i planförslaget hur klimatanpassningsfrågan hanterats. Kommunen har reducerat frågan om klimatanpassning till att i begränsad omfattning ta upp översvämningsrisker och dagvatten. I planförslaget är även insatser för att minska klimatförändringar (minskade utsläpp av växthusgaser) ihopblandade med klimatanpassning.

I kommunens "Riktlinjer för klimatanpassning" (2015) tas upp ett flertal klimatrelaterade omständigheter och riktlinjer anges för att hantera dessa.

Detta hade med fördel kunnat kompletteras med uppgifter från dessa riktlinjer, även om det inte hanterar alla brister.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun hanterar klimatfrågan i både principer och hänsynskarta. I nulägesbeskrivningen beskrivs en grundläggande problembild. För att bättre koppla till nulägesbeskrivningen har vi kompletterat med ett nytt avsnitt, utgångspunkter, där vi bland annat beskriver våra utgångspunkter för olika risker.

Luleå kommun bedömer att vi väl kan hantera den översvämningsrisk som kommer från älvar och hav utan ytterligare delar i översiktsplanen. Det som vi också hanterar i översiktsplanens hänsynskikt är risker för mer omfattande regn. Hänsynskiktet ska användas tillsammans med MAV-kartan vid planering och annan handläggning.

Insatser för att minska klimatförändringar respektive klimatanpassningsfrågor är redovisade i två olika avsnitt med principer, se Hålla energin respektive Planera för säkerhet. Luleå kommun håller inte med om att de hanteras ihopblandade.

Vid handläggning använder Luleå kommun även riktlinjer för klimatanpassning för att ha gemensamma normer för hur vi hanterar risken för översvämnning. För de extraordinära riskerna med ett förändrat klimat måste annan planering träda in, dessa kan inte hanteras av översiktsplanen.

Översiktsplanen inkluderar inte styrande dokument som planer och riktlinjer eftersom Luleå kommun bedömer att de inte är på en översiktlig nivå.

Viktiga synpunkter gällande statliga intressen som inte har tillgodosetts

I MSB:s utredningar av riksintressen för totalförsvarets civila del är bland annat elförsörjningens stamnät en väsentlig del. I detta sammanhang prövas även vattenkraften och delar av de vattendrag som berörs av ett eventuellt riksintresse-utpekande. Länsstyrelsen behöver återigen betona att översiktsplanen behöver redovisa regionnätet och stamnätet för elöverföring, se miljöbalken 3 kap. 8 §.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun kommer att, när nya underlag om riksintressen finns, inarbeta dessa i översiktsplanen. Svenska kraftnäts ledningar, stolpar, stationer och stationsområden har kompletterats i hänsynskartorna.

Länsstyrelsens övriga synpunkter

Följande synpunkter ges enligt 3 kap. 10 § PBL då dessa berör frågor och innehåll som inte fanns med i planförslaget under samrådsskedet samt berör sådana allmänna intressen som måste hanteras i översiktsplanen enligt 3 kap. PBL. Trots att dessa egentligen hör hemma i samrådsskedet har Länsstyrelsen bedömt det som nödvändigt då väsentliga delar av översiktsplanens innehåll saknades i samrådsskedet. Synpunkterna handlar om påverkan på naturmiljön, brukningsvärd jordbruksmark enligt 3 kap. 4 § miljöbalken, den statliga havsplaneringen, bostadsförsörjningen samt kulturmiljö och biläggs som information inför kommande steg i planprocessen (bilaga 2).

Bakgrund

Översiktsplanen ska redovisa hur kommunen ser på mark- och vattenanvändning och bebyggelsens utveckling i kommunen. Översiktsplanen är resultatet av en dialog mellan stat och kommun bl.a. om hur värden av nationellt slag bör beaktas. Översiktsplanen är vägledande för efterföljande beslut.

Enligt 3 kap 16 § PBL ska länsstyrelsen under utställningstiden avge ett granskningsyttrande över översiktsplaneförslaget. Detta granskningsyttrande utgör statens samordnade syn på förslaget.

Av yttrandet ska framgå om

- förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap miljöbalken
- förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap miljöbalken inte följs,
- redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
- sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
- en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till de boendes och övrigas hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

Länsstyrelsen har lämnat ett samrådsyttrande över planförslaget den 24 september 2018 samt ett kompletterande yttrande den 7 februari 2019.

Detta yttrande behandlar i första hand de punkter som omnämns ovan i de delar Länsstyrelsen har synpunkter. Dock ges även synpunkter enligt 3 kap. 10 § PBL då dessa berör frågor och innehåll som inte fanns med i planförslaget under samrådsskedet samt berör sådana allmänna intressen som måste hanteras i översiktsplanen enligt 3 kap. PBL.

Översiktsplanens överenskommelse mellan stat och kommun

Kommunen ska enligt PBL 3 kap. 20 §, redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande, med bilagor, tillsammans med översiktsplanen. Det är inte tillräckligt att länsstyrelsens granskningsyttrande enbart läggs till granskningsutlåtandet, granskningsyttrandet ska även tillgängliggöras tillsammans med översiktsplanens rekommendationer för mark- och vattenanvändningen.

Om länsstyrelsen inte godtagit planen i en viss del, ska det även anmärkas i planens antagandehandling. Av anmärkningen bör framgå vilka av planens rekommendationer som inte kan godtas. Anmärkningen behöver inte vara helt uttömmande. Det räcker med en anteckning att det råder olika meningar i ett visst avseende och en hänvisning till den sida i granskningsyttrandet där statens synpunkter utvecklas (prop. 1985/86:1 s 536).

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har problem med att hantera innehållet i granskningsyttrandet. Länsstyrelsen behöver vägleda Luleå kommun om vilka delar som inte godtagits för att det ska vara möjligt att hantera i principer, MAV-karta med rekommendationer eller hänsynskartor. Utan ett förtydligande om detta bifogas yttrandet planhandlingarna i sin helhet.

Slutsats

Länsstyrelsen anser att översiktsplanen inte kan antas utan att stat, region, grannkommuner och allmänhet får en möjlighet i ett nytt, andra, granskningssskede kunna stämma av hur de synpunkter, som nu behöver ges på det reviderade och kompletterade planförslaget, avses hanteras av kommunen.

Otydligheterna i planförslaget riskerar att motverka de funktioner som översiktsplanen syftar till, då planen saknar väl förankrade strategiska utpekanden som vägts mot motstridiga mål och intressen. Avsaknaden av de nödvändiga avvägningarna och förankringarna i översiktsplanen riskerar att inverka menligt på översiktsplanens strategiska styrka.

Luleå kommuns kommentar:

Översiktsplanen har efter granskning förtydligats och kompletterats utan att planens inriktning och syfte har ändrats. Ändringar i MAV-kartan är av karaktären mindre justeringar, samtliga delar där nyländrad användning föreslår är oförändrade. Inga kompletteringar gör att påverkan på riksintressena förändras. Luleå kommun bedömer därför att planen inte behöver ställas ut för ny granskning. Vi gör ändringar som delvis gör att länsstyrelsens yttrande inte är relevant och behöver därför ett reviderat yttrande som kan bifogas planen inför beslut om antagande.

Samråd inför yttrandet

Samråd i ärendet har ägt rum med Trafikverket, SGI, SGU, SMHI, Energimyndigheten, Försvarmakten, Fortifikationsverket, Sametinget, Vattenfall, Skogsstyrelsen samt Svenska

Kraftnät, Post- och Telestyrelsen. I handläggningen har deltagit företrädare för Länsstyrelsens enheter för Samhällsplanering och kulturmiljö, tillväxt- och infrastruktur, social hållbarhet och samhällsskydd, naturvård, miljöskydd, miljöanalys, landsbygd samt naturresurs- och rennäring.

Bilaga 1 - utvecklade granskningssynpunkter

MKN vatten

Generellt i planförslaget är kommunens hantering av etableringars påverkan på näringsbelastning i vatten (genom ökat dagvattenutsläpp) otydlig i planen (ekologisk status med avseende på näringsämnen) eftersom kommunen varken anger hur, var eller för vilka etableringar förbättrad dagvattenhantering planeras.

Det saknas konsekvensbeskrivning av planerad markanvändning för Skutviken, det så kallade Röda havet. Det är oklart om området ingår i Norra utvecklingsområdet som kortfattat beskrivs på sida 7 i områdesvisa rekommendationer, eller i Munkebergs strand. Här behöver det även åskådliggöras hur planförslaget hänger ihop med den fördjupade översiktsplanen Utvecklingsplan centrum. Kartorna på sida 4 och 6 i områdesvisa rekommendationer stämmer inte heller överens med tabellen. Det framgår till exempel inte för Norra utvecklingsområdet om det krävs en omfattande utfyllnad av Skutviken och vad det skulle få för konsekvenser för dagvattenhanteringen och vattenkvaliteten i området utanför vägbanken. Speciellt sett till de kumulativa effekterna på till exempel dagvattnet när ekosystemtjänsten i fördröjning av dagvatten föreslås försvinna vid Munkbergs strand. Skutviken fyller i dagsläget troligen en viktig ekosystemtjänst gällande fördröjning av dagvatten och sedimentering av dess miljö- och hälsoskadliga ämnen som annars skulle riskera att förorena Lulefjärden och Gråsjälsfjärden. Den aktuella ekosystemtjänsten har i slutändan ett stort ekonomiskt värde och det behöver översiktligt visas hur mycket av Skutvikens vattenområde som behöver finnas kvar för att kostnaden för dagvattenrening i framtiden inte behöver lösas på andra sätt.

Luleå kommuns kommentar:

Alla miljökvalitetsnormer har behandlats och redovisas främst i hänsynsskikten. En översyn har gjorts av informationen för berörda vattenförekomster och rekommendationerna för dessa områden har kompletterats. Bedömning av hur dessa påverkas av planförslaget har kompletterats i konsekvensbeskrivningen.

Generellt bedömer Luleå kommun att miljökvalitetsnormerna för vatten inte påverkas av planens genomförande. De påverkanskällor som lett till att vissa vattenförekomster idag inte uppnår miljökvalitetsnormerna ligger i de flesta fall inte inom kommunens rådighet eller ansvar. I de fall de gör det är de inte realistiska att åtgärda eftersom det handlar om påverkan av befintlig urbanisering av ytor i förekomsternas närhet och strandzon. Generellt är inte näringsbelastning ett problem i berörda vattenförekomster, men kommunen ser ändå ett ansvar att inte orsaka en sådan påverkan genom framtida planering och utvecklande av mark- och vattenområden. Hanteringen av dagvattensystemen – befintliga och framtida – är viktiga i det sammanhanget. Förutom ovan nämnda kompletteringar i hänsynskartan har kommunen också tagit fram en särskild dagvattenplan.

Konsekvensbeskrivningen har omarbetats och fått en ny struktur. Kompletteringar har gjorts som tydligare redovisar resultatet av de avvägningar och ställningstaganden, som vi gjorde när samrådsförslaget togs fram, för områden där ny eller ändrad användning föreslås, bland annat Centrums stora utvecklingsområden. Alternativa lokaliseringar och tydligare motiv till områden med ny eller ändrad användning har beskrivits.

Dokumentet Områdesvisa rekommendationer tas bort, eftersom exakt samma information finns i MAV-kartan och hänsynskartorna där information ska sökas. Detta görs för att minska risken för felaktigheter med flera olika källor för vägledning, informationen uppdateras enbart i dessa kartor. Luleå kommun kan i framtiden komplettera med fler sök-funktioner och länkar för att underlätta att hitta information i översiktsplanen.

Utvecklingsplanen för Centrum är inte klar eller antagen och kan därför inte hänvisas till.

Det saknas beskrivning och rekommendationer för Innerfjärdarna. Länsstyrelsen efterfrågar kommunens för strategi för att MKN ska kunna följas i Innerfjärdarna. I plankartan anges Innerfjärdarna som grönområde, vilket är missvisande då fjärdarna har ett naturmiljövärde som är större än enbart för rekreation. Fjärdarna utgör en viktig ekosystemtjänst som sträcker sig längre än att enbart utgöra en vattenspegel. Fjärdarna är även oerhört känsliga för belastning och det är av största vikt att inte äventyra innerfjärdarnas ekologiska status och funktion. En strategi med åtgärder för att upprätthålla/förbättra vattenkvaliteten och upprätthålla ett fungerande ekosystem bör beskrivas i översiktsplanen Om tätorten och stadskärnan ska växa och utvecklas behövs en genomtänkt strategi, annars föreligger risk att man kommer att få problem framöver med till exempel övergödning och föroreningar som leder till att MKN inte kan följas och nya detaljplaner och bygglov inte kan tas fram som en konsekvens av detta.

[Luleå kommuns kommentar:](#)

Alla miljökvalitetsnormer har behandlats och redovisas främst i hänsynsskikten. En översyn har gjorts av informationen för berörda vattenförekomster och rekommendationerna för dessa områden har kompletterats. Bedömning av hur dessa påverkas av planförslaget har kompletterats i konsekvensbeskrivningen.

Luleå kommun håller med om att innerfjärdarna är ett viktigt område för ekosystemtjänster. Med anledning av detta behandlas innerfjärdarna och strandzonerna som ett och samma grönområde i MAV-kartan. Motivet till detta är att hanteringen av och vägledningen för strand- och vattenområdet inte ska särskiljas. Vi föreslår inte nya större exploateringar av hänsyn just till vattenkvaliteten i innerfjärdarna, utan en mer sparsam förtätning.

Utvecklingen i Centrum med ex Östra Stranden kommer att ge Luleå kommun goda möjligheter att förbättra vattenkvaliteten. Idag utgörs området Östra stranden av stora hårdgjorda och förmodligen förorenade ytor samt en strand som inte har haft en naturlig utveckling. Med en exploatering av området kan flera av dessa problem lösas. Detta är beskrivet i MAV-kartans rekommendationer för området.

Kommunen anger generellt att plangenomförandets påverkan på vatten ska hanteras i efterkommande planering. Länsstyrelsen anser inte att detta visar hur kommunen kommer

att agera för att förhindra att översiktsplanen ska försämra ekologisk- och kemisk status i berörda vattenförekomster. På grund av miljöproblemen i innerfjärdarna behöver det arbete med dagvattenplan som kommunen genomfört vara utgångspunkten för översiktsplanens föreslagna mark- och vattenanvändning kring stadsbygden. En översiktlig dagvattenplanering gör det möjligt att peka ut specifika platser eller områden som avsatts/kommer att avsättas för dagvattenhantering och som kommer att användas för den dagvattenhantering som uppkommer av översiktsplanens genomförande. Detta underlag är nödvändigt för att kunna visa att den föreslagna förtätningen av stadsbygden är lämplig och framförallt möjlig med avseende på MKN för vatten. Björkskatafjärden, Hertsöfjärden och Gammelstadsviken är tre vattenförekomster som är dagvattenrecipienter och som har sänkt status med avseende på kvalitetsfaktorer som relateras till dagvattenutsläpp. Om utsläppsutrymmet är fullt med avseende på vissa kvalitetsfaktorer så ska det i översiktsplanen framgå hur dagvatten från nya exploateringar kommer att hanteras så att belastningen minskar eller i alla fall hålls på oförändrad nivå.

Luleå kommuns kommentar:

I programmet har ett nytt avsnitt med Utgångspunkter tillkommit, Luleå kommun utgår där från att vattnets kvalitet i kommunen är generellt sett är god. Problemen med halter av kvicksilver och dioxiner finns men kan inte hanteras lokalt vid byggande. Källorna till detta är historiska eller internationella. Vår vägledning är att de åtgärder som ska ske, i anslutning till vissa av vattenförekomsterna, främst är ett bättre omhändertagande av dagvatten som även är nödvändigt för att hantera en ökad nederbörd. Dessa åtgärder kan bidra till att förbättra vattenkvaliteten för dessa enskilda vattenförekomster.

Luleå kommun har gjort kompletteringar avseende påverkan på miljökvalitetsnormerna i hänsynskartor och i rekommendationer för mark- och vattenanvändningen, se kommentarer ovan.

Avseende vattenkvalitet i innerfjärdarna, se kommentarer ovan.

För Björkskatafjärden, Hertsöfjärden och Gammelstadsviken bedömer Luleå kommun att mkn för vatten inte kan avhjälpas med dagvattenhantering. Oavsett exploatering eller inte kvarstår problematiken för dessa förekomster. Den bedömning som länsstyrelsen gör, och som möjligen kan uttolkas från VISS, att sänkt status är relaterad till dagvattenutsläpp anser Luleå kommun vara svagt underbyggd. Kvalitetsproblemen i dessa fjärdar beror huvudsakligen på andra påverkanskällor än de som en översiktsplan kan reglera.

Det framgår i stycket om vattenmiljöer att kommunen är medvetna om vanliga problem för vattenmiljöers kemiska status (även ekologisk status med avseende på särskilda förorenande ämnen och försurning) som dagvatten och utlakning från sura sulfatjordar. Den hydromorfologiska aspekten verkar dock inte alls vara beaktad i planförslaget (ekologisk status med avseende på konnektivitet och morfologiskt tillstånd). Det som behöver förtydligas i detta avseende är:

1. Vilka vattenförekomster kan komma att påverkas hydromorfologiskt av plangenomförandet och i vilken utsträckning.

2. Kommunen anger att bättre dagvattenhantering är en möjlig åtgärd för att förbättra status i vattenförekomster. Det behöver översiktligt framgå var ska denna dagvattenhantering ske och att det rimligt att den går att realisera. Var kan ytor behöva avsättas för dagvattenhantering.
3. I vilka områden är det hög sannolikhet att träffa på sura sulfatjordar vid exploatering. Är det överhuvudtaget lämpligt att till exempel exploatera i sådana områden och i så fall varför, mot bakgrund av att marken då kan sakna naturliga förutsättningar och en exploatering riskerar att bli ekonomiskt orimlig. Hur ska sur sulfatjord att hanteras om den ändå påträffas beroende på vilken exploatering som föreslagits. Vilka platser är potentiella riskområden.

Den hänsynskarta som hänvisas till ger inte relevant information om hur kommunen ställer sig till etableringar som kan påverka olika vattenförekomster. Om en vattenförekomst har sänkt status för en kvalitetsfaktor som kan relateras till plangenomförandet så borde det också framgå hur sådana problem kan hanteras för just den vattenförekomsten. I annat fall är lokaliseringen av de påverkande etableringarna i normalfallet inte lämplig.

I övrigt säger kommunen att såväl dagvattenhantering som andra problem med påverkan från etableringar ska lösas inom ramen för framtida planering. Länsstyrelsen anser inte att den framtida dagvattenhanteringen som kommer att aktualiseras av översiktsplanens genomförande är tillräckligt beskriven. Detta eftersom dagvattenplanen inte kommer att ha någon juridisk bäring när dess åtgärdsförslag inte ingår i översiktsplanen.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun bedömer att inga vattenförekomster kommer att påverkas hydromorfologiskt av plangenomförandet och har därför inte sett anledning att lyfta frågan.

En översyn har gjorts av informationen för berörda vattenförekomster och rekommendationerna för dessa områden har kompletterats. Bedömning av hur dessa påverkas av planförslaget har kompletterats i konsekvensbeskrivningen. Generellt bedömer Luleå kommun att miljökvalitetsnormerna för vatten inte påverkas av planens genomförande. De påverkanskällor som lett till att vissa vattenförekomster idag inte uppnår miljökvalitetsnormerna ligger i de flesta fall inte inom kommunens rådighet eller ansvar.

Ytor för dagvattenhantering ingår i fortsatt planering inför exploatering av de områden som är av större omfattning och redovisas inte separat i översiktsplanen.

Vid sidan om översiktsplanen används även riktlinjer för klimatanpassning och dagvattenplanen. Översiktsplanen inkluderar inte dessa styrande dokument som planer och riktlinjer eftersom vår bedömning är att de inte är på en översiktlig nivå.

I programmets avsnitt Utgångspunkter nämns sulfidjordar kortfattat. Dessa finns i princip överallt i kommunen där finkorniga jordar förekommer, främst längs kusten och i älvdalarna. Endast ett område där planen föreslår ny tät struktur berör sådan mark, Bränslan i Sunderbyn. I rekommendationerna för området uppmärksammas frågan.

Planförslaget behöver visa hur kommunen avser att arbeta för att ekologisk status avseende hydromorfologiska kvalitetsfaktorer vid de vatten som pekats ut som LIS-områden.

Byggande och uppföranden av byggnader och andra strukturer får till exempel inte medföra att ekologisk status med avseende på kvalitetsfaktorn rörande morfologiskt tillstånd (i såväl sjöar som vattendrag) försämras. Detsamma gäller ekologisk status för kustvatten (där andra

hydromorfologiska kvalitetsfaktorer gäller). Därför behövs särskilda restriktioner vid LIS-etableringar för att säkerställa att fysisk påverkan i vattenförekomsternas närområde eller i själva vattenförekomsten leder till försämring av ekologisk status. Det ska i översiktsplanen framgå att kommunen är medveten om hur LIS-etableringar kan påverka ekologisk status samt hur kommunen avser att säkerställa att ekologisk status inte försämras. Det kan vara restriktioner för uppföranden av mindre strukturer eller dylikt i vattenförekomstens närområde eller att anordna en samfällad båtbygga. Det centrala är att ekologisk status (i det här fallet för hydromorfologiska kvalitetsfaktorer).

Avloppsfrågan behöver vara översiktligt utredd i de föreslagna LIS-områdena innan etableringar av till exempel fritidshus tillåts. Detta berör främst ekologisk status med avseende på kvalitetsfaktorn näringsämnen. Det finns ett maximalt utsläppsutrymme även för näringsämnen som inte får överskridas på ett sådant sätt att statusen försämras. Kommunen behöver vara medveten om utsläppsutrymmet i de LIS-berörda vattenförekomsterna för att kunna avgöra om ett område är lämpligt som LIS-område eller inte. Om ett område visar sig vara lämpligt ska avloppshanteringen anpassas på ett sådant sätt att ekologisk status inte äventyras. Det kan innebära att etableringar i ett LIS-område måste stoppas även om etableringarna inte utförts fullt ut.

Luleå kommuns kommentar:

Utpekade LIS-områden ligger i anslutning till vattenförekomster där de kvalitetsfaktorer länsstyrelsen nämner inte påverkar statusen negativt. Luleå kommun har bedömt att de föreslagna LIS-etableringarna blir ytterst marginella i förhållande till de stora vattenförekomster som det är fråga om. Vi kan inte se att de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna är relevanta i detta sammanhang. MAV-kartan har kompletterats med ett förtydligande om detta vid samtliga berörda objekt.

Avloppshantering säkerställs innan byggande på gängse sätt enligt gällande regelverk och praxis.

Ett av LIS-områdena i Sundom som berör en mindre vattenförekomst tas bort av andra skäl, vilket också undanröjer eventuella farhågor om påverkan på vattenstatusen.

Området vid Rörbäck justeras med hänsyn till en av länsstyrelsen utpekad grund kustnära vik med höga naturvärden.

LIS – områdesspecifika synpunkter

Länsstyrelsen är positiv till att kommunen varit restriktiv till att peka ut områden i skärgårds- och kustmiljö, sett till antal områden. I huvudsak är syftet med de utpekade LIS-områdena att utveckla besöks- och turistnäring vilket också är förenligt med intentionerna i lagstiftningen.

I granskningsskedet ska Länsstyrelsen granska om föreslagna LIS-områden på kusten endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Länsstyrelsen konstaterar i den översyn av LIS-områdena som gjort så saknas fortfarande en beskrivning av naturvärdena (på land och i vattnet) som omfattas av strandskyddets syften. Det innebär att Länsstyrelsen för flertalet områden saknar den kunskap som krävs för att kunna tillstyrka LIS-område enligt 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

Länsstyrelsen anser att områdena därför behöver inventeras i fält, både på land och i vatten, för att kunna avgöra vilka naturvärden som finns och om det finns förekomster av arter som är skyddade enligt Artskyddsförordningen eller som i övrigt är skyddsvärda. Grunda skyddade vikar hyser ofta höga naturvärden och aktiviteter på land resulterar ofta även i påverkan på naturmiljön till exempel genom båttrafik, pirar, muddringar, röjning i strandkanten osv. Länsstyrelsen bedömer därför att det kan vara olämpligt att peka ut LIS-områden i denna typ av vattenmiljöer. Inventering är något som annars kommer att bli aktuellt i varje enskild dispensprövning eller i kommande planprocesser.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun anser att utpekandet av LIS-områden baseras på tillräckliga underlag som inventeringar och utredningar.

I bedömningarna för varje förslaget LIS-område har underlag och inventeringar i form av naturvårdsplan, statliga inventeringar och kontroll i artportalen använts. Dessa har sammantaget gett en tillräcklig grund för att kunna peka ut områdena. Behovet av hänsynstagande har beskrivits vid kända värden. En fördjupad inventering måste göras vid dispensprövningen, helt beroende på vilken åtgärd som är aktuell för området.

Fri passage

Länsstyrelsen vill förtydliga att enligt gällande lagstiftning ska dispens inte medges för ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna säkerställa en fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för växt- och djurliv. Luleå kommun behöver redogöra för hur stort område mellan LIS-områdena och strandlinjen som planeras att lämnas, sannolikt behöver riktlinjerna för fri passage se olika ut från område till område på grund av deras olika beskaffenhet och förutsättningar. Det är viktigt att ha i åtanke när oexploaterade områden pekas ut för bebyggelse att de allra viktigaste miljöerna för växt- och djurliv ofta finns i området närmast strandlinjen, i lövbårdar etc., och att risken för att t.ex. utsiktsröjning sker mellan ny bebyggelse och strandlinje ofta är stor. Det är viktigt att tydligt begränsa området inom vilket det är möjligt att ge dispens, och säkerställa att strandskyddets syften inte motverkas.

Luleå kommuns kommentar:

Fri passage är en förutsättning för att kunna bevilja dispens i förhållande till strandskyddet enligt gällande regelverk. Luleå kommun anser att detta inte behöver återges i översiktsplanen. Utformningen av den fria passagen avgörs vid prövningen och kan vara olika beroende på vilken åtgärd eller etablering som är aktuell för området.

Sundom

I rekommendationerna behöver syftet med det västra respektive östra området tydliggöras (3 kap 6 § PBL). Ändamålet för det östra området skulle i planförslaget kunna tolkas avse avstyckning av tomter för fast boende/fritidshus.

Västra området: Länsstyrelsen har ingen kunskap om naturvärden i området, men kan konstatera att det redan idag finns några bebyggda tomter i det utpekade LIS-området och att det ligger i anslutning till samlad bebyggelse. En del av området omfattas av

jordbruksmark som brukats i närtid, vilket gör det olämpligt för LIS på grund av 3 kap 4 § MB.

Det östra området: Området är redan exploaterat med hamnanläggning och båthus och så länge bostadshus och privatisering inte tillåts kan området vara lämpligt att utveckla för turistverksamhet och byagemensamma aktiviteter. Länsstyrelsen har inte kännedom om vilka naturvärden som finns på platsen vilket behöver utredas och beskrivas tillsammans med en beskrivning av påverkan till följd av utvecklad verksamhet.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har tagit bort det västra LIS-området eftersom det redan är exploaterat. Kända naturvärden i kommunen är beskrivna i Naturvårdsplanen och illustreras i kartan i LIS-dokumentet. Tillsammans med bland annat tematiska statliga inventeringar och lokalkännedom har dessa använts som underlag när LIS-områdena valts ut. Luleå kommun anser att det är ett tillräckligt underlag för att kunna peka ut områden. En fördjupad inventering måste göras vid dispensprövning, beroende på vilken åtgärd som är aktuell för området.

Rörbäck

LIS-området ligger i anslutning till en grund havsvik med riklig växtlighet väster om badplatsen. Viken har inventerats och bedöms ha höga naturvärden vilket kommunen också konstaterar.

Mot denna bakgrund är det olämpligt att möjliggöra verksamheter som äventyrar växt- och djurliv i vattenområdet. Ett till exempel på detta kan till exempel vara uthyrning av vattenskotrar vid campingen. Hela området behöver inventeras för att kunna bedöma vilka naturvärden som finns och hur de påverkas av en utökad verksamhet. Resultaten från inventeringar kan komma att påverka möjligheterna till exploatering i kommande dispensprövningar. Det gäller även vattenområdet.

Krakaörens lämplighet som LIS-område gentemot naturvärdena och den allemansrättsliga tillgängligheten går inte att tillstyrka såsom det är motiverat i planförslaget, det ska därför särskilt noteras i antagandehandlingen enligt 3 kap 20 § PBL.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har minskat LIS-områdets yta och den västra delen ingår inte längre eftersom det finns värdefull natur i den grunda viken. I området ligger en befintlig campingverksamhet och vilken typ av utökning som kan bli en följd av LIS-utpekandet kan vi inte förhålla oss till i dagsläget, därför kan inte heller frågan om omgivningspåverkan behandlas i detalj. I området finns naturvärden, vilket nämns i beskrivningen. En fördjupad naturinventering måste göras vid dispensprövning, beroende på vilken åtgärd som är aktuell för området.

Orrbyn

Länsstyrelsen känner inte till vilka naturvärden som finns i området förutom att området ligger vid stranden av Råneälven som ingår i Natura 2000 samt att täktverksamhet bedrivits i området som sannolikt påverkat naturvärdena i flera riktningar. En inventering behöver göras för att kunna beskriva påverkan på naturmiljön och Natura 2000-området. Resultaten

från inventeringar kan komma att påverka möjligheterna till exploatering i kommande dispensprövningar och detaljplaneprocess.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har bedömt att området idag redan påverkat och tillkommande bebyggelse inte ger någon nämnvärd ytterligare påverkan på naturmiljön. Detta framgår av beskrivningen i LIS-dokumentet och är ett av motiven till att området valts ut. Natura 2000-området berörs inte direkt då det endast omfattar vattenområdet.

Hindersön

Länsstyrelsen ser att LIS-skäl kan vara uppfyllda så länge avsikten är att utveckla turistanläggningen med enkla friluftsanläggningar och inte bebyggelse och stugor för privat boende. Uthyrningsstugor/bastur som används av besökande har inte samma privatiserande effekt och kräver i regel ingen tomtplatsavgränsning förutom den yta byggnaden upptar. Länsstyrelsen har däremot inte kännedom om vilka naturvärden som finns på platsen men det kan behövas inventeringar som kan komma att påverka möjligheterna till exploatering i kommande dispensprövningar. Det gäller även vattenområdet.

Luleå kommuns kommentar:

Kända naturvärden i kommunen är beskrivna i Naturvårdsplanen och illustreras i kartan i LIS-dokumentet, detta kombinerat med lokal kännedom anser Luleå kommun att det är ett tillräckligt underlag för att kunna peka ut områden. En fördjupad naturinventering måste göras vid dispensprövning, beroende på vilken åtgärd som är aktuell för området.

Junkön

En viss utveckling av verksamhet som gynnar besöksnäring som uthyrningsstugor/bastur eller enklare friluftsanläggningar har inte samma privatiserande effekt som privata stugor och bör kunna utgöra skäl för utpekande av LIS-område. En mindre del av området kan ha förutsättningar för bostadsbebyggelse vilket måste utredas vidare innan dispensprövning eller detaljplanläggning. En utökad bebyggelse bör inte leda till anläggning av privata bryggor utan tillgodoses genom gemensamma anläggningar (prop. 2008/09:119 s 54).

På grund av brist på naturvärdesinventering på land och i vatten är områdets lämplighet som LIS-område inte självklart såsom det är motiverat i planförslaget, en dispensprövning måste därför omfatta en naturvärdesinventering.

Luleå kommuns kommentar:

Kända naturvärden i kommunen är beskrivna i Naturvårdsplanen och illustreras i kartan i LIS-dokumentet, detta kombinerat med lokal kännedom anser Luleå kommun att det är ett tillräckligt underlag för att kunna peka ut områden. En fördjupad naturinventering måste göras vid dispensprövning, beroende på vilken åtgärd som är aktuell för området.

Klubbviken

Länsstyrelsen är försiktigt positiv till utpekandet av LIS-område som omfattar anläggningen och dess omedelbara närhet vid Klubbviken. I och i direkt anslutning till området finns biotoper med synnerligen höga naturvärden och det pågår reservatsbildning söder och väster om området. Miljöerna är av nationell skyddsklass och extremt slitagekänsliga. En

utökning och utveckling av verksamheten möjliggör ett större antal besökare och gynnar tillgängligheten för allmänheten men medför ökat slitage, ökad nedskräpning och en ökad störning på djurlivet. En utveckling av verksamheten med fler uthyrningsstugor och konferensanläggning måste göras med stor försiktighet. Val av lokalisering, underhåll och skötsel är därför av stor betydelse. En utveckling av anläggningen får inte äventyra eller verka avhållande för allmänhet som inte besöker själva anläggningen eller restaurangen. Genomförda inventeringar kan komma att påverka möjligheterna till exploatering i kommande detaljplaneprovning strandskyddat område.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun håller med länsstyrelsen att området måste hanteras med försiktighet vilket också framgår av beskrivningen i planförslagets LIS-dokumentet.

Kända naturvärden i kommunen är beskrivna i Naturvårdsplanen och illustreras i kartan i LIS-dokumentet, detta kombinerat med lokal kännedom anser Luleå kommun att det är ett tillräckligt underlag för att kunna peka ut områden. En fördjupad naturinventering måste göras vid dispensprovning, beroende på vilken åtgärd som är aktuell för området.

Brändön

Kommunen skriver att det i utpekade område inte finns några särskilt skyddsvärda naturvärden eller artförekomster i området. Det framkommer dock inte vad utlåtandet grundar sig på. Länsstyrelsen har inte kännedom om vilka naturvärden som kan finnas på platsen och det kan behövas inventeringar vilka kan komma att påverka möjligheterna till exploatering i kommande dispensprovningar. Det gäller även vattenområdet.

Föreslaget LIS-område är väl avgränsat och i vart fall på land redan ianspråktaget. Syftet är att utveckla befintlig turistanläggning.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommuns bedömning är att det inte finns naturvärden med tanke på områdets karaktär med redan etablerad verksamhet och dess påverkan.

Kända naturvärden i kommunen är beskrivna i Naturvårdsplanen och illustreras i kartan i LIS-dokumentet, detta kombinerat med lokal kännedom anser Luleå kommun att det är ett tillräckligt underlag för att kunna peka ut områden. En fördjupad naturinventering måste göras vid dispensprovning, beroende på vilken åtgärd som är aktuell för området.

Bilaga 2 - synpunkter av samrådskaraktär

Synpunkter vid sidan av Länsstyrelsens särskilda bevakningsområden.

Bilaga 2 innehåller även synpunkter där Länsstyrelsen i samrådsskedet inte kunnat ta ställning men som behöver kommenteras innan planen antas (ex. jordbruksmarken).

Inledning

Länsstyrelsen gav endast generella synpunkter under samrådsskedet på grund av att det saknades grundläggande beskrivningar och underlag för att kunna ta ställning till översiktsplanens konsekvenser med mera. Det saknades exempelvis områdesvisa

rekommendationer (3 kap 5-6 §§ PBL). Trots Länsstyrelsens rekommendation att göra om samrådet valde kommunen att gå vidare in i granskningskedet.

Översiktsplanens strategiska hantering av kommunens bostadsförsörjningsbehov

Trots kompletteringar saknas den strategiska kopplingen mellan faktiskt behov, prognos och efterfrågan av bostäder och den föreslagna markanvändningen. I allt väsentligt saknas även i det som tillkommit efter samrådsskedet en analys för att översiktsplanen ska fylla sin strategiska funktion. Länsstyrelsen kan lämna detaljsynpunkter om sådana efterfrågas.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun kommer att tillföra programmet ett nytt avsnitt, Utgångspunkter. Syftet med avsnittet är att ge en tydligare sammanfattande grund för innehållet i hela översiktsplanen. Avsnittet innebär inga ändringar i övrigt i planförslagets innehåll. Utgångspunkterna kommer från beskrivningen av nuläget men också resultatet av de beskrivningar, omvärldsrapport och uppföljning av övergripande mål som nulägesbeskrivningen har haft som underlag. Utgångspunkterna bygger på både prognoser och trendframskrivningar som redovisas mer omfattande och ingående i nulägesbeskrivningen.

Brukningvärd jordbruksmark enligt 3 kap. 4 § miljöbalken

Föreslaget område för bebyggelse i Sunderbyn, Bränslan, utgörs av högvärdig jordbruksmark. Brukningvärd jordbruksmark får inte tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar. Det enda undantaget är om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk (3 kap. 4 § miljöbalken). Det är med andra ord två av varandra oberoende rekvisit som bägge ska uppfyllas för att undantagsmöjligheten ska kunna vara möjlig.

Länsstyrelsen anser inte att ny villabebyggelse är ett sådant väsentligt samhällsintresse som avses i lagen sett i relation till jordbruksmarkens värde och knappa resurs i länet.

Gällande det andra rekvisitet är kommunens bedömning, att de alternativa lokaliseringar kring Sunderby sjukhus som fanns i översiktsplanen från 2013 inte är lika attraktiva för bostadsbebyggelse, inte en tillräcklig motivering utifrån gällande rättsläge.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun anser att planförslaget som helhet skonar jordbruksmark från bebyggelse i betydligt större utsträckning än tidigare översiktsplan. Området Bränslan är ett undantag från detta som vi motiverar med behovet av fler bostäder nära en stor och regionalt viktig arbetsplats. Alternativ lokalisering av bostäder har diskuterats norr om järnvägen, men har bedömts vara sämre med tanke på de barriäreffekter som finns och en sämre koppling till befintlig bebyggelsestruktur samt service. Bebyggelse på Bränslan bidrar till ett ökat serviceunderlag och är i linje med principerna för stadsnära byar och stadsbygden. Konsekvensbeskrivningen kompletteras med dessa motiv och alternativ.

Statliga havsplaneringen enligt 4 kap. 10 § miljöbalken

Gränsen för var det område börjar som omfattas av den statliga havsplanen, vilken avses fastställas under 2020, bör återges i översiktsplanen. I det sammanhanget bör även de planbestämmelser som i havsplanen avses gälla för kommunens territorium framgå.

Luleå kommuns kommentar:

Översiktsplanens geografiska avgränsning är kommunens yta oavsett andra planers avgränsningar. Innehållet i den statliga havsplanen finns främst som olika typer av hänsyn och anspråk.

Naturmiljö och artskydd

Gällande de grönstråk som finns utmärkta på plankartan, bedömer Länsstyrelsen att de kan fylla en viktig social funktion men i många fall inte en tillräcklig ekologisk funktion. Ett annat exempel är Innerfjärdarna vars ekologiska funktion och bidrag till ekosystemtjänster inte framkommer i planen. Det hade varit önskvärt att till exempel Luleå kommuns pågående arbete med en grönplan finns med i ett nytt granskningskede.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har kompletterat MAV-kartan med rekommendationer för viktiga grönområden och grönstråk, bland annat med utgångspunkt från den kunskap som framkommit i arbetet med grönplanen som bedrivits parallellt med översiktsplanen. Grönstråken anger en funktion i stadslandskapet, dvs länkar som binder ihop de större ytor med natur som anges som grönområde, natur eller landsbygd. Stråken har främst ekologiska funktioner men kan även fungera för andra ekosystemtjänster. De markerade stråken är befintliga och sådana som behöver utvecklas. I programmets avsnitt Inriktning mark och vatten 2050 har texten kompletterats för att förtydliga grönstrukturens innehåll och funktion.

Konsekvensbeskrivning och områdesvisa rekommendationer

Generellt saknas kunskap om naturvärdena i de flesta områden där exploatering föreslås. Resultaten från inventeringarna och annan kunskap som tillkommer kan påverka möjligheterna till exploatering i kommande dispensprövningar och detaljplaneprocesser. Innerfjärdarnas känslighet för föroreningar kräver att frågan behandlas så tidigt som möjligt i planeringen. Exempelvis finns det anledning att tro att det finns förekomst av kransalgen barklöst sträfs i Östra utvecklingsområdet liksom på motsatt sida av Skurholmsfjärden.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun delar inte länsstyrelsens bedömning om kunskapsläget gällande naturvärden. I processen för att ta fram de nya områden som föreslås för exploatering har naturvärdena varit en viktig parameter för urval. Kommunens naturvårdsplan ger en god bild av naturvärdena på en relativt detaljerad nivå. Inom stadsbygden finns än mer detaljerad kunskap som kommit fram genom grönplanen. Även kommunens skogsbruksplan och andra inventeringsunderlag har använts tillsammans med lokalkännedom hos tjänstemän på kommunen.

Vid fortsatt planering tas relevanta underlag fram, till exempel naturvärdesinventeringar för att kunna tillgodose de principer som formuleras i programmet om fungerande lokal grönstruktur. I hänsynskartan visas ytor som särskilt ska beaktas; hänsyn Ekologi.

Specifikt skyddsvärda artförekomster är självklart en viktig planeringsförutsättning.

Munkebergs strand

Kommunen skriver att "området har stor betydelse som värdekärna i stadsbygdens grönstruktur", men har gjort avvägningen att intresset att förtäta stadsbygden är överordnat bevarandet av områdets naturvärden. Intresset att förtäta stadsbygden vid Munkebergs

strand kommer relativt få människor till godo och gör inte heller att tillgången till dessa stränder skulle förbättras jämfört med dagsläget. Det medför att ett viktigt kärnområde för biologisk mångfald i stadsnära miljö försvinner.

Det saknas i underlaget en beskrivning av förekommande naturvärden i området, trots att kommunen har tillgång till nyligen gjorda inventeringar (Öberg, Thomas 2017 - Fågelinventering Mjölkuddsstranden 2017). Nämnd inventering berör hela strandremsan från väg 97 och norrut mot Notviken och Storheden. Den allmänna slutsatsen från inventeringen (s. 8) är att hela den inventerade strandremsan har stora kvaliteter för många fåglar, både som häck- och rastplats. Dessutom är Munkebergs strand (område F) tillsammans med ett område längre norrut (område A) de mest orörda delarna av den inventerade strandremsan. Även inventering av de botaniska värdena i området visar på höga naturvärden i den gamla tallskogen och påtagliga botaniska naturvärden i de lövrika strandskogarna med rik tillgång på död ved (Botanisk naturvärdesinventering i samband med projekt Östra Länken 2017). I den digitala hänsynskartan framkommer ingen hänsyn alls till förekommande naturvärden i området, endast en generell skrivelse om att det är ett av de områden med höga naturvärden och/eller sociala värden som är värdefulla för ekosystemtjänster. I området ska hänsyn tas så att funktionen finns kvar.

För att kunna exploatera Munkebergs strand behöver det finnas särskilda skäl för att strandskyddet ska kunna upphävas i detaljplanen. Det särskilda skäl som skulle kunna komma i fråga är att behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området (7 kap 18c § MB punkt 5). Länsstyrelsen konstaterar att kommunen i planförslaget inte har visat att det allmänna intresset att förtäta stadsbygden inte skulle kunna utföras på annan lämplig plats. Utan en sådan en sådan alternativredovisning i exempelvis MKB:n kan detta skäl inte tillämpas i kommande detaljplanprövningar. Eftersom att kommunens planeringsmål med hur många nya bostäder som egentligen behövs inte är kopplat till den faktiska befolkningsstatistik som nu föreligger, kan det även sättas ifråga huruvida behovet av bostadsförsörjningen i dagsläget är så stort att det utgör ett angeläget allmänt intresse som väger tyngre än strandskyddsintressena.

Kommunen anger att de naturvärden som går förlorade med planerad markanvändning ska kompenseras på annan plats och anger att kompensationsåtgärder ska utredas i samband med kommande tillstånds- och planeringsprocess. Länsstyrelsen anser inte att det är tillräckligt att hänvisa till kommande planprocesser utan anser att det behöver finnas en plan för kompensationsåtgärder, med läge och beskaffenhet, i översiktsplanen för att detta ska kunna tas ställning till. En sådan kan förslagsvis visas i sammanhanget av den alternativredovisning som även krävs.

[Luleå kommuns kommentar:](#)

Luleå kommuns utgångspunkt för förslaget att bebygga Munkebergs strand är en politisk ambition och intresse. Området anses vara mycket attraktivt med sitt strandnära läge och nära centrum.

Norrleden

I detta sammanhang behöver det åtminstone framgå av översiktsplanen hur en sådan, på en översiktlig nivå, ska kunna samordnas med andra starka markanvändningsanspråk och planeringsutmaningar, samt vilka konsekvenserna av detta.

Det saknas en samlad konsekvensbeskrivning av Norrleden som tillsammans med att tillgodose ett ökat behov av elförsörjning gör anspråk på samma område, rakt igenom ett Naturreservat. Särskilt som kommunen nu väljer att ha kvar Norrleden som enda huvudalternativ för förbindelse mellan hamnen och E4 norrut. Det saknas en beskrivning men vi kan göra antagandet att Norrledens gestaltning, ifall den ska tjäna sitt syfte, blir i form av en större huvudled med hög hastighet och tung trafik som tillsammans med kraftledning kommer att utgöra en avsevärd barriär genom Ormberget/Hertsölandets naturreservat. Kommunen måste beskriva konsekvenserna i sin helhet och mer utförligt eftersom påverkan troligen kommer att vara mycket stor. Vi ställer oss även frågande till hur övergången över Sinksundet tekniskt ska kunna genomföras utan att strandmiljön, landskapsbilden och hydrologin i området kommer att påverkas på ett oacceptabelt sätt. Det smala sundet utgör en flaskhals och vattensystemet för innerfjärdarna kan komma att påverkas på ett icke önskvärt sätt. Området är även markerat med höga naturvärden i plankartan. Det ter sig därför mycket sårbart att utan mer ingående utredning enbart behålla Norrleden som alternativ. Inventeringsresultat med mera kan i övrigt komma att påverka möjligheterna till exploatering i kommande dispensprövningar och detaljplaneprocess. Kommunen har i planförslaget inte beaktat Norrledens påverkan för boende i de nyetablerade bostadsområdena vid Hällbacken/Dalbo samt för resande till norrbyarna Bensbyn och Brändön i form av t ex buller, förändrad landskapsbild och barriäreffekt.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun håller med om att de övergripande transportlösningarna som behövs för regionens och kommunens utveckling behöver utredas ytterligare. I MAV-kartan har Luleå kommun visat det som vi prioriterar och i hänsynskartan redovisas det som hänsyn ska tas till. Norrleden är en prioriterad led i nuvarande översiktsplan (ÖP2013) som vi väljer att behålla för att den fortfarande fyller en viktig funktion.

I arbetet med detaljplanen för Hertsöfältet har flera utredningar gjorts för att hitta transportlösningar och de pekar tydligt på att Norrleden är betydelsefull. Dessa utredningar behandlade också Norrledens funktion större funktion för hamn och Svartön.

Luleå kommun håller med om att Norrleden har flera utmaningar och konflikter som måste lösas i ett senare skede. Norrledens motiv redovisas i Inriktning till 2050. För att minska konflikter med andra värden kommer samlokalisering att sökas med andra infrastrukturer helt enligt Inriktning till 2050. Norrleden behövs för att inte stänga alternativen för hamnens utveckling när en ökning av transporter via centrum och Svartöleden kommer inte att bli möjliga i framtiden.

Kulturmiljö

Principer för genomförande till 2050

I visionen görs en distinktion mellan hur man vill hantera kulturmiljöer med mycket höga respektive höga värden. Det är dock oklart om man identifierat vilka miljöer som är vad.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun ger i programmets principer information om vad som kännetecknar mycket höga och höga kulturvärden. Vi anser att rekommendationerna för respektive område i MAV-kartan ger tillräcklig information om områdets mycket höga eller höga kulturvärden.

I inriktningen till 2050 finns de områden som bedöms vara mycket värdefulla när det gäller kulturmiljö uppräknade och det är många fler än kyrkstaden. I hänsynskartorna redovisas samtliga kulturmiljöer som ex Svartösten, Karlsvik. I hänsynskartan anges också vägledning för markanvändningen. I Programmets principer under Spara viktiga värden anges vad mycket höga värden och höga värden för kulturmiljö är.

Nulägesbeskrivningen

Då beskrivningen daterar sig till 2017 finns inte de ändringar som gjorts inom riksintresseområdena i detta dokument. Texten blir en smula föråldrad även i andra delar som i skrivningen om Gammelstad där brandstationen redan är flyttad etcetera. Kommunen är dock tydlig med att det är ett äldre dokument.

Beskrivningen har indelats i olika landskapsstrukturer, här räknas nästan genomgående alla riksintressen kulturmiljö upp med kommentaren att "flera av områdena har värden kopplade till respektive struktur. Det är ju sant, men det är ett slentrianmässigt påstående. Exempelvis saknar Rödkallen, Karlsvik & Småskär koppling till odlingslandskap. Samtidigt som skärgårdens ö-landskap inte kan kopplas till Avan, Avafors, Melderstein, Selet, Karlsvik, Strömsund, Kyrkbyn, Svartösten eller Gäddvik.

I avsnitt 1.8 bebyggelse, anges att Länsstyrelsen pekat ut 25 miljöer för prioritering ur ett regionalt perspektiv när det gäller bevarande, dokumentation, information och tillgängliggörande. Men Kulturmiljöprogrammet togs fram i samråd och samarbete med kommunerna. Det bör därför inte ses som exklusivt Länsstyrelsens produkt.

Kulturmiljöprogrammets områden är redovisade på kartan med generella nulägesbeskrivningar och åtgärdsbeskrivningar. Här saknas dock Innerbodarna och Vallen (vid Sågberget) i kommunens sydöstra del.

I samma avsnitt under Bebyggelse Formella skydd bör skrivningen om kyrkor ändras till; "Till kyrkliga kulturminnen hör fyra stadsdelkyrkor, bland annat Örnäskyrkan, samt församlingskyrkorna Nederluleå kyrka och Luleå domkyrka." sedan är ju även innerstadens begravningsplats med gamla krematoriet kyrkliga kulturminnen med formellt skydd i kulturmiljölagen.

När det gäller redovisningen av bevarandeprogrammet för odlingslandskapet, saknas Revelsudden (– igenväxande), Möröbanken, Bredträskheden – igenväxande, Kallviken, Mjöfjärden igenväxande i norr men inte i söder närmast fjärden. Här finns kanske inget formellt krav på motivering till de områden som inte finns med, men när kommentar saknas, kan de också vara missade?

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun kommer inte att omarbete nulägesbeskrivningen. De förändringar som har framkommit under samrådtiden har kontinuerligt arbetats in i MAV-karta och hänsynskartor.

Nulägesbeskrivningen har kompletterats med information att kulturmiljöprogrammet togs fram i samverkan samt ett tillägg om kyrkor mm under formella skydd. Angivna områden i Nulägesbeskrivningen är exempel på områden som ingår i bevarandeprogrammet för odlingslandskapet, vilket också framgår.

[Områdesvisa rekommendationer \(som pdf-dokument\)](#)

Vissa områden med ny /ändrad användning har en utvecklad beskrivning medan andra områden saknar dessa.

För Sinksundet anges i de områdesvisa rekommendationerna att bebyggelsen ska lösas in och rivs för att omvandla området till ett naturområde. Det får en negativ påverkan ur kultur-miljösynpunkt även om det formellt sett inte är en ändring då gällande områdesbestämmelser tillåter detta.

[Luleå kommuns kommentar:](#)

Luleå kommun kommer att ta bort dokumentet Områdesvisa rekommendationer, eftersom exakt samma information finns i MAV-kartan och hänsynskartorna där information ska sökas. Detta görs för att minska risken för felaktigheter med flera olika källor för vägledning, informationen uppdateras enbart i dessa kartor.

Inriktningen att lösa in mark för att omvandla området vid Sinksundet till ett natur- och rekreationsområde har pågått under en längre tid. Det baseras på ett långsiktigt beslut av Luleå kommun som inte kommer att omprövas.

[Den digitala kartan](#)

Den digitala kartan har ett utmärkt verktyg, nämligen "Sök kartlager på plats". Verktöget söker alla kartlager som finns inom ett markerat område. Verktöget kan ställas in för olika sökradier. Det vore bra om det i kartverktygens beskrivning framgår hur det är lämpligt att använda verktöget. Vill man se samband med närliggande markanvändningar är det till exempel lämpligt att använda en större sökradie.

[Luleå kommuns kommentar:](#)

Luleå kommun kommer att genomföra utbildning och ge instruktioner så att alla verktyg blir kända när planen är antagen. Den digitala kartan kan också kompletteras med fler verktyg och länknings när behov av sådana framkommer.

[Samlad konsekvensbeskrivning](#)

Kulturmiljö är ett område där ett arbete med underlag kommer att behövas/ borde ha funnits. Det är ett arbete att påbörja tämligen omgående i stället för att skjuta det på framtiden.

Beskrivningen av hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras är fortfarande mycket översiktlig. Som en följd av otydliga principer och underlag finns risk att brister uppstår i hänsynstagande till, och bevarandet av, kulturmiljöer. Inriktningen sägs betona och stärka skyddet av skärgårdens värden för både Luleås invånare och besökare. Den sägs också peka ut vilka andra värdefulla kulturmiljöer som ska värnas. Men den skiljer inte mellan kulturmiljöer med höga värden och kulturmiljöer med mycket höga värden, vilket får en avgörande skillnad enligt principer för genomförande till 2030.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun håller med om behovet av att ytterligare förstärka underlag som handlar om kulturmiljöerna. Det kommer att tas upp i ett beslut om framtida arbete.

Höga och mycket höga värden skiljs åt i rekommendationerna för respektive område men redovisas i samma hänsynsskikt. Det har bedömts inte vara lämpligt att utöka antalet kartskikt och informationen ges tydligare för respektive område. Det finns alltid en risk att endast skiktet med mycket höga värden används för att det upplevs vara viktigare.

Bilaga 3 Kompletterande yttrande

Bakgrund

Länsstyrelsen har 2018-09-24 lämnat ett samrådsyttrande över förslag till kommundäckande översiktsplan för Luleå kommun. Samrådsyttrandet tog upp övergripande synpunkter på planförslaget samt bjöd in till en fortsatt muntlig dialog om mer detaljerade synpunkter.

Dialogen har genomförts genom fyra stycken samrådsmöten med representanter för Luleå kommuns organisation för översiktlig planering samt representanter från Länsstyrelsen enhet för Samhällsplanering och kulturmiljö.

Vid det senaste samrådsmötet 2018-12-17 framförde Luleå kommun önskemålet att Länsstyrelsen skriftligen skulle sammanfatta de synpunkter som myndigheten lämnat under den muntliga dialogen samt de synpunkter andra myndigheter lämnat under samrådet.

Detta kompletterande yttrande är den efterfrågade sammanfattningen av Länsstyrelsen synpunkter under den muntliga dialogen. Yttrandet är dock ingen redogörelse för diskussionen under dessa möten. Sammanställningen gör inte heller anspråket att vara fullständig.

Redovisningen följer dagordningen för ovan redovisade möten.

Länsstyrelsens synpunkter

Tydlighetskravet och planprocessen

Enligt 3 kap 2–4 §§ plan- och bygglagen (PBL) ska kommunen i översiktsplanen redovisa inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslagen, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse för nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt. Översiktsplanen ska utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår. 3 kap 9 § PBL.

Länsstyrelsen anser att förslaget till översiktsplan inte lever upp till plan- och bygglagens krav på tydlighet. Det saknas även väsentliga delar som ska ingå i en översiktsplan, som t.ex. redovisning av planens innebörd i form av den samlade bilden över den föreslagna framtida mark- och vattenanvändningen, skälen för förslaget samt en miljökonsekvensbeskrivning.

Det är viktigt att kommunen förtydligar förslaget till översiktsplan så att kommunen får en användbar och genomförbar plan som lever upp till sitt syfte enligt plan- och bygglagen.

Det är av största vikt att planhandlingarna är tydliga och enkla att kommunicera för att den demokratiska processen ska fungera. Översiktsplanen är av sådan stor strategisk betydelse för kommunens utveckling och för länet då det inom Luleå kommun finns ett flertal strategiska funktioner som är av sådan särskilt stor regional betydelse.

Översiktsplanens upplägg och redovisning är mycket komplex och svåröverskådlig. Länsstyrelsen anser att planförslaget saknar en tydlig och strukturerad planbeskrivning.

Planhandlingarna behöver även kompletteras med en sammanfattning av planens innehåll och med läsanvisningar som underlättar att hitta information samt få en samlad bild av planeringsförutsättningarna, planens innehåll och konsekvenser. Då denna tydlighet saknas är det svårt att ta ställning till översiktsplanens innehåll.

Det framgår inte tydligt av presenterade handlingar vilka delar i nu gällande översiktsplan som ska revideras och vilka som är aktuella och fortsatt ska gälla.

I program till Vision Luleå 2050, under rubriken Vårt arbetssätt, s. 15, beskrivs fördjupningar och tillägg till den kommunövergripande översiktsplanen. När en fördjupning eller ett tillägg antas ersätter dessa delar av översiktsplanen, och när en översiktsplan omarbetas eller revideras ska dessa arbetas in i översiktsplanen.

Sedan den senast lagakraftvunna översiktsplan från 2013 har en fördjupad översiktsplan för Bensbyn, utvecklingsplan för Råneå, samt tilläggsplan för landsbygdsutveckling i strandnära läge antagits. För att kommunens arbetssätt ska efterlevas bör dessa enligt Länsstyrelsen tydligare inarbetas i planförslaget.

Enligt 3 kap 23 § PBL ska kommunen beakta och beskriva pågående planarbetens samband med, och konsekvenser för nu gällande översiktsplan eller ny översiktsplan. Länsstyrelsen avser utvecklingsplanerna/fördjupade översiktsplanerna för Centrum, Hertsön och Skärgård. Ingen av dessa planer är vad länsstyrelsen kan utläsa inarbetade i förslaget till översiktsplan. På mark- och vattenanvändningskartan är områdena för dessa tilläggsplaner blanka, vilket inte ger en överskådlig bild av kommunen.

[Luleå kommuns kommentar:](#)

Eftersom utvecklingsplanerna för Centrum, Hertsön och Skärgården ännu inte är antagna så har endast de övergripande inriktningarna från förslagen till utvecklingsplaner arbetats in i principer, MAV-karta och hänsynskartor. Under samrådsförandet var dessa tillgängliga som planförslag.

Luleå kommun anser att antagna utvecklingsplaner, fördjupningar och tillägg är väl inarbetade i översiktsplanen. För de utvecklingsplaner som inte är antagna har de delar som en översiktlig planering ska hantera arbetats in.

[Planbeskrivning](#)

Planförslaget saknar en tydlig planbeskrivning som på ett tydligt och strukturerat sätt beskriver kommunens förslag till framtida markanvändning. Planbeskrivningen är tillsammans med plankartan stommen i ett planförslag.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun anser att Inriktningen 2050 ger information om den långsiktiga utvecklingsstrategin och MAV-kartan visar tydligt vad kommunen vill och prioriterar.

Nulägesbeskrivning

Nulägesbeskrivningen behöver sorteras och struktureras. Föreliggande rapport innehåller mycket upprepningar. Det hade varit en stor fördel om kartor och grafiska redovisningar hade använts. Nulägesbeskrivningen behöver även kompletteras med analys och problematisering som inspel och grund för planförslagets innehåll och utformning samt konsekvensbeskrivning.

Luleå kommuns kommentar:

Nulägesbeskrivningen upprättades 2018 och bygger på 2017 års värden. Luleå kommun kommer inte att arbeta om den. Ett avsnitt om utgångspunkter i programmet har dock kompletterats i programmet. Syftet med avsnittet är att ge en tydligare sammanfattande grund för innehållet i hela översiktsplanen. Avsnittet innebär inga ändringar i övrigt i planförslagets innehåll. Utgångspunkterna kommer från beskrivningen av nuläget men också resultatet av de beskrivningar, omvärldsrapport och uppföljning av övergripande mål som nulägesbeskrivningen har haft som underlag. Utgångspunkterna bygger på både prognoser och trendframskrivningar som redovisas mer omfattande och ingående i nulägesbeskrivningen.

Dimensionerade planeringsmål

Det är viktigt att planförslaget bygger på dimensionerade planeringsmål så att förslagen blir realistiska och kan utvärderas och konsekvensbedömas. Till exempel är detta särskilt nödvändigt för att kunna hantera t.ex. trafikplaneringsperspektivet i planeringen. Som grund för att kunna göra detta är det nödvändigt att bland annat veta hur mycket bostäder som förväntas behövas i olika delar av kommunen samt behov av verksamhetsområden m.m. I detta sammanhang skulle det kunna vara lämpligt att arbeta med olika utvecklingsalternativ ifall det råder stor osäkerhet kring kommunens vilja och ambitioner.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun kommer att tillföra programmet ett nytt avsnitt, Utgångspunkter. Syftet med avsnittet är att ge en tydligare sammanfattande grund för innehållet i hela översiktsplanen. Avsnittet innebär inga ändringar i övrigt i planförslagets innehåll. Utgångspunkterna kommer från beskrivningen av nuläget men också resultatet av de beskrivningar, omvärldsrapport och uppföljning av övergripande mål som nulägesbeskrivningen har haft som underlag. Utgångspunkterna bygger på både prognoser och trendframskrivningar som redovisas mer omfattande och ingående i nulägesbeskrivningen.

Bostadsförsörjningsstrategi

Luleå kommun saknar i dagsläget riktlinjer för bostadsförsörjningen. Länsstyrelsen anser trots detta att kommunen behöver redovisa vilket behov av bostäder som ligger till grund för planförslaget. Det blir annars svårt att bedöma förslaget om inte förutsättningarna är kända.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun kommer att tillföra programmet ett nytt avsnitt, Utgångspunkter. Syftet med avsnittet är att ge en tydligare sammanfattande grund för innehållet i hela översiktsplanen. Avsnittet innebär inga ändringar i övrigt i planförslagets innehåll. Utgångspunkterna kommer från beskrivningen av

nuläget men också resultatet av de beskrivningar, omvärldsrappport och uppföljning av övergripande mål som nulägesbeskrivningen har haft som underlag. Utgångspunkterna bygger på både prognoser och trendframskrivningar som redovisas mer omfattande och ingående i nulägesbeskrivningen.

Riktlinjer för markanvisning

Sedan 1 januari 2015 ska kommuner som använder sig av markanvisning anta riktlinjer för markanvisningar (Lag 2014:899). Länsstyrelsen anser att det är lämpligt att kommunen redogör för huvuddragen i sina riktlinjer i översiktsplanen då dessa har betydelse hur markanvändningen utvecklas.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun ger i Programmets principer under Bästa boendet i stadsbygden svar på de viktigaste kraven som ska ställas till byggherrar vid byggande (krav på gestaltning, arkitektur och kvalitet samt energi- och resursanvändning). Markanvisning har hanterats övergripande av principerna.

Riktlinjerna för markanvisning fastställdes 2016-05-23 av kommunfullmäktige och syftar till att tydliggöra spelregler för att underlätta och påskynda byggprocessen samt nå de mål som eftersträvas med ny bebyggelse. I riktlinjerna redovisas tre metoder som används för att tilldela mark till intresserade byggherrar: direktanvisning, jämförelseförfarande och tävling. I Riktlinjerna framgår också hur försäljning av småhustomter och industri- och verksamhetstomter sker samt principer om kommunens handläggning, bedömningsgrunder vid utvärdering, överlåtelse/upplåtelse av mark och markprissättning.

Översiktsplanen inkluderar inte dessa styrande dokument som planer och riktlinjer eftersom vår bedömning är att de inte är på en översiktlig nivå.

Ingripandegrunderna enligt 3 kap 10 § Plan- och bygglagen

Riksintressen enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver göra en mer samlad redovisning av de riksintressen som berörs av planen. Det är viktigt att kommunen beskriver rådande förutsättningar, värdebeskrivningar och vilka konsekvenser för mark och vattenanvändningen som riksintressena har. Riksintressebeskrivningen i nulägesbeskrivningen görs under olika rubriker, med upprepningar av samma text etc. Det gör att det blir svårt att få en helhetsbild av kommunens syn på riksintressena. Det finns även i planhandlingarna en beskrivning av vissa riksintressen med generella ställningstaganden i en fristående tabellredovisning. Denna redovisning bidrar till en ökad otydlighet i redovisningen.

Luleå kommuns kommentar:

Nulägesbeskrivning kommer inte att ändras. Däremot har den Samlade konsekvensbeskrivningen kompletterats med ett nytt avsnitt som behandlar riksintressena som ger en samlad redovisning av de riksintressen som berörs av planen.

Kommunen behöver även göra en tydligare beskrivning av hur kommunen ser på riksintressena, deras funktion och utvecklingsmöjligheter kopplat till konkreta förslag i översiktsplan samt hur kommunen planerar tillgodose och prioritera dessa intressen. Detta är särskilt viktigt i områden där det föreligger en potentiell konflikt mellan olika riksintressen, eller mellan riksintressen och planerad eller befintlig markanvändning.

Kommunens planerade bebyggelseutveckling och riksintresset för kommunikation, planerad järnväg Norrbotniabanan är ett exempel på område där översiktsplanen behöver vara särskilt tydlig.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun anser att detta framgår av rekommendationer för områdena, men ska även tydliggöras i den Samlande konsekvensbeskrivningen. För att tydligare visa när etablering kan ske så görs ett tillägg om en tidshorisont i rekommendationerna för de områdena i MAV-kartan av typer, "området kan exploateras när NBB är beslutad". Detta för att inte skada riksintressena som tydligt redovisas i hänsynskartan.

Sammanfattningsvis så behöver planförslaget bearbetas för att uppfylla lagens krav vad gäller hanteringen av riksintressen enligt 3 kap 5 § 3 PBL. För att översiktsplanen ska fungera som stöd i den dagliga ärendehanteringen så behöver det innehålla vägledande riktlinjer för hur riksintressena ska tillgodoses kopplat till platsens/områdets specifika förutsättningar och den planerade markanvändningen och bebyggelseutvecklingen.

Kommunen föreslår ett nytt riksintresse för kommunikationer, Norrleden, som sammanbinder Hertsön/Lerbäcken med väg E4. Detta förslag behöver beskrivas särskilt noggrant för att Länsstyrelsen, Trafikverket m.fl. ska kunna ta ställning till förslaget som sådant och om det kan betraktas som en trafikled av riksintresse. I detta sammanhang behöver riksintresset Svartöleden också behandlas och sättas i relation till den föreslagna Norrleden.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har hanterat synpunkterna under planprocessen och att Norrleden föreslås som nytt riksintresse har reviderats efter samrådsförfarandet och motiven till Norrleden har förtydligats. Ökad framkomlighet och bättre trafiksäkerhet är huvudmotiven för Norrledens betydelse. Norrleden knyter ihop det övergripande trafiksystemet genom att koppla ihop E4 med de större expansiva verksamhetsområdena Svartön och Hertsöfältet samt Luleå hamn. Tung trafik avlastas från bebyggelseområden i stadsbygden vilket skapar bättre förutsättningar för förtätning och stadsutveckling.

Förslaget att ta bort Grandenleden som riksintresse för kommunikationer måste beskrivas och motiveras bättre. I detta sammanhang behöver kopplingen till Söderleden beaktas då dessa två leder är delar i en samlad trafiklösning.

Luleå kommuns kommentar:

Konsekvensbeskrivningen har kompletterats med alternativa lokaliseringar och tydligare motiv. Luleå kommun har beslutat att ta bort Grandenleden med hänsyn till landskapsbilden vid niporna och Karlsvik samt med hänsyn till områdets värdefulla natur och höga kulturella värde. Luleå kommun har bedömt att nyttan av Grandenleden är liten i förhållande till en framtida Söderled. Trafik från E4 kan i framtiden nå via Söderleden samt trafik från flygplatsen kan nå centrum via befintliga vägar genom Bergnäset.

När det gäller riksintresse för kulturmiljö, Svartöstan så behöver motiveringen till de föreslagna förändringarna utvecklas. Länsstyrelsen är i detta skede av planprocessen positiv

till de föreslagna förändringarna mot väster men inte de förändringar som föreslås mot öster. Länsstyrelsen delar kommunens ambition att utöka riksintresse Gammelstad till att även omfatta buffertzonen. Länsstyrelsens översyn av riksintresseområden för kulturmiljö inom Luleå kommun är i slutskedet och resultatet kommer att presenteras under våren 2019.

Luleå kommuns kommentar:

Svartöstaden innebär att två riksintressen påverkar varandra. Vi förordar det östra alternativet vilket innebär att vi förordar riksintresset för järnväg.

Länsstyrelsen anser liksom Försvarmakten att redovisningen av riksintressenas influensområden behöver förtydligas. Det kan också förtydligas att alla ärenden rörande höga objekt ska remitteras till Försvarmakten. Länsstyrelsen delar även Försvarmaktens syn avseende kommunens vilja om en generell "45-meters regel" för byggnader inom stoppområdet kring Kallax flottilflygplats. Länsstyrelsen konstaterar att Försvarmaktens regler när det gäller höga objekt ska följas.

MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap arbetar under 2018/2019 med en analys av om det finns mark- och vattenområden som är av intresse för totalförsvarets civila del. Beslut om detta kommer att fattas under 2019.

I MSB:s utredningar av riksintressen för totalförsvarets civila del är bland annat elförsörjningens stamnät en väsentlig del. I detta sammanhang prövas även vattenkraften och delar av de vattendrag som berörs av ett eventuellt riksintresseutpekande. I detta sammanhang anser därför Länsstyrelsen liksom Svenska kraftnät att översiktsplanen behöver redovisa regionnätet och stamnätet för elöverföring, se miljöbalken 3 kap. 8 §.

När det gäller Post- och telestyrelsens, PTS redovisning av riksintressen avser Länsstyrelsen att återkomma med ett förtydligande.

Luleå kommun för en diskussion om prioritering av riksintressen vid Tjuvholmssundet där rennäringens riksintresse ställs mot försvarets riksintresse och kommunikationsintresset. Länsstyrelsen konstaterar i detta sammanhang att prioriteringen av dessa intressen kommer att ske i samband med en prövning av plan eller verksamhet enligt reglerna i miljöbalken 3 kap. 10§.

Luleå kommuns kommentar:

Se svar och bemötande ovan.

Sjöfartsverket redovisning av sina riksintressen i sitt samrådsyttrande kan förtydligas med hjälp av information i nedanstående länkar.

<http://fyren.sjofartsverket.se/sv/Om-oss/Lagrummet/Systematisk-forteckning/Ovriga-bestammelser---Hamnar>

<http://www.sjofartsverket.se/pages/32105/Farledsordlista.pdf>

Luleå kommuns kommentar:

Sjöfartsverkets länkar är inte tillgängliga för användning och därför har inga förtydliganden gjorts. Luleå kommun behöver ett bättre underlag och tydligare beskrivningar av riksintresset för att kunna förtydliga detta.

Miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken

Länsstyrelsen saknar en samlad redovisning av hur kommunen ser på nuläget avseende miljökvalitetsnormerna och hur kommunen avser att genomföra åtgärder där dessa inte uppnås. Kommunen bör redovisa de områden där miljökvalitetsnormerna för luft och vatten inte uppfylls och vilka åtgärder man planerar för att uppnå dessa.

Kommunen behöver överskådligt redovisa vilka vattenförekomster som idag inte uppnår beslutade miljökvalitetsnormer för vatten samt ta hänsyn till detta i översiktsplanen genom att även ange rekommendationer och strategier för hur de vattenförekomster som inte följer miljökvalitetsnormerna idag ska hanteras i efterföljande planer och projekt.

Luleå kommuns kommentar:

Rekommendationer för hänsynsskiktet luftkvalitet finns samt principer i programmet.

Alla miljökvalitetsnormer har behandlats och redovisas främst i hänsynsskikten. En översyn har gjorts av informationen för berörda vattenförekomster och rekommendationerna för dessa områden har kompletterats i MAV-kartan. Bedömning av hur förhållandet är till dessa rekommendationer har kompletterats i konsekvensbeskrivningen för den områdesanvändning som MAV-kartan föreslår som nyländrad. Luleå kommun är av den uppfattningen att de åtgärder som översiktsplanen ger vägledning för mycket sällan kan påverka den typ av brister som miljökvalitetsnormerna för vatten pekar på. Se även svar till liknande synpunkter ovan.

För att åskådliggöra behovet av mellankommunal samverkan för vissa vattenförekomster är det viktigt att avrinningsområden redovisas i sin helhet.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har beskrivit detta i Inriktning 2050 på en övergripande nivå, utvecklingsstrategins "pilar" visar behovet av en mellankommunal samverkan.

Länsstyrelsen anser att det vore lämpligt att exempelvis beskriva Innerfjärdarna och hantera dem med helhetssyn utifrån planerade och pågående projekt i kommunen, såsom exempelvis utbyggnaden av vatten och avlopp och bebyggandet av Kronanområdet, Hällbacken och Dalbo.

Kommunen bör även ha ett förhållningssätt till hur dagvatten och avlopp ska hanteras i områden där utsatta recipienter finns för att minimera påverkan.

Länsstyrelsen anser att kommunen i sitt arbete med miljökvalitetsnormerna för vatten bör redovisa hur man avser att förebygga risken för att förorena vattenmiljöer orsakade av sura sulfatjordar. I detta sammanhang behöver vattenmiljöer i anslutning till utpekade utvecklingsområden särskilt följas.

Vad gäller miljökvalitetsnormer för luft bör det framkomma av den nya översiktsplanen situationen för luftmiljön i kommunen. Det behöver även göras en bedömning av huruvida

luftkvaliteten kommer att påverkas av planerad markanvändning. Länsstyrelsen bedömer frågan som aktuell med hänvisning till de förtättningsprojekt som pågår i centrum och att miljökvalitetsnormen för kvävedioxid (NO₂) har överskridits i Luleå centrum. Det åtgärdsprogram som kommunen har beslutat om 2015 kan med fördel arbetas in i en ny översiktsplan.

Utgångspunkten i planen är att en förtätning i stadsbygden, utanför centrumhalvön, inte kommer att generera mer biltrafik p.g.a. att människor förhoppningsvis ska cykla och åka mer buss och att det i förlängningen därför inte riskeras att MKN luft överskrids på centrumhalvön. Detta ställningstagande behöver motiveras. Det bör även framgå vilka åtgärder som ska genomföras för att dessa mål ska nås. Kommunen behöver ta höjd för att påverkansåtgärder kanske inte får den önskade genomslagskraften som förväntas.

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen enligt 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken

Länsstyrelsen anser utifrån ovan redovisade resonemang under rubriken planprocessen och tydlighetskravet att LIS- planen ska inarbetas i det nya förslaget till kommuntäckande översiktsplan. Kommunen behöver även utvärdera de LIS-områden (Sundom, Rörbäck, Orrbyn och Hindersön) som föreslogs i översiktsplan 2013 för att se om de fortfarande är relevanta som LIS-områden. Länsstyrelsen konstaterar att under de tre senaste åren varit endast en strandskyddsdispensansökan inom kommunens LIS-områden.

Luleå kommuns kommentar:

Se tidigare svar.

Användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner

Länsstyrelsen saknar en sammanhållen beskrivning av hur kommunen samverkar med grannkommuner och länet som helhet när det gäller den fysiska markanvändningsplaneringen. Det är även angeläget att beskrivningen av planförslagets konsekvenser behandlar hur länet och grannkommunerna kommer att påverkas av ett genomförande av den nya översiktsplanen.

Det finns en rad olika frågor att beskriva när det gäller gränsöverskridande planeringsfrågor och i detta sammanhang är det sannolikt kommunen själv som bäst vet vilka frågeställningar som behöver belysas.

Länsstyrelsen vill dock föreslå ett antal frågor som är av intresse och behöver tas upp i planbeskrivningen.

Transportsamband, kommunikation och väg/järnvägsinfrastruktur är av stor betydelse för regionens betydelse och där Luleå är ett nav inom flera trafikslag som bl.a. järnväg, väg, sjöfart och flyg. I detta sammanhang är Malmportsprojektet särskilt viktigt att belysa.

Det mellankommunala samarbetet Bottenvikens skärgård är av stor betydelse och särskilt för Luleå kommun som lyfter skärgården som ett viktigt satsningsområde.

Den pågående statliga Havsplaneringen behöver lyftas fram i planförslaget då en del av behöver redovisas och redogöras för. Det är viktigt att redovisa hur det samarbetet påverkar planeringen inom Luleå kommun.

Handelns utveckling i Luleå har stor påverkan på många faktorer inom Luleå kommun men även utvecklingen i grannkommunerna. Det förhållande behöver kommunen beskriva.

Luleå kommuns bostadsförsörjningsstrategi behöver belysas ur ett övergripande perspektiv som omfattar konsekvenser för grannkommunernas planering.

Samarbetet inom Swedish Lapland är angeläget att lyfta fram och belysa ur ett genomförandeperspektiv när det gäller anspråk och konsekvenser för markanvändningen.

Luleå kommuns kommentar:

Konsekvensbeskrivningen har kompletterats med bedömning av planförslagets påverkan i mellanregionala frågor.

M.fl. frågor

Bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion

Det behöver göras en tydlig och sammanhållen redovisning av faktorer som är av betydelse för frågor som berör människors hälsa, säkerhet, och risken för olyckor, översvämning eller erosion. I detta sammanhang vill Länsstyrelsen särskilt lyfta upp buller och luftsituationen, farligt godstransporter, transporter i övrigt, klimatförändringar, dagvatten, vatten och avlopp samt Sevesoverksamheter, markföroreningar och kraftledning.

Luleå kommuns kommentar:

De flesta finns som hänsynsskikt. Se även tidigare svar

Miljöbedömning enligt miljöbedömningsförordning (2017:966) /förordning om miljökonsekvensbeskrivningar (1998:905).

Planförslaget saknar en miljökonsekvensbeskrivning som uppfyller kraven i gällande lagstiftning om miljöbedömningar i planer och program.

Syftet med miljöbedömningsarbetet är att det ska vara en integrerad del av och under hela planprocessen samt en del av arbetet att identifiera vilka planeringsfrågor som är angelägna att hantera. Länsstyrelsen anser att den konsekvensbeskrivning som finns samrådsunderlaget behöver kompletteras med en miljökonsekvensbeskrivning som beaktar de miljöfrågor och problem som finns inom kommunen i dag och de frågor som kommer till på grund av planförslaget.

Miljöbedömningen är även viktig när det gäller att identifiera och hantera frågor som ska bedömas utifrån om det handlar om planförslag som är olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller risken för olyckor, översvämning eller erosion.

I detta fall kommer en miljöbedömning in i processen i efterhand och får bedömas därefter.

Luleå kommuns kommentar:

Konsekvensbeskrivningen har förtydligats och fått en ny struktur samt kompletterad text med en beskrivning av processen. Se tidigare svar.

Råd enligt 2 kap PBL

Geografiska områden som är av särskilt allmänt intresse

Länsstyrelsen vill framhålla att det är viktigt att i översiktsplanarbetet identifiera vilka huvudfrågor som är särskilt angelägna att hantera. Frågeställningar och planerings-sammanhang som inom den föreslagna planperioden är särskilt viktiga att belysa och skapa förutsättningar för ett genomförande eller ge skydd för värden som kommunen vill säkerställa.

Exempel på sådana geografiskt sett anknutna planeringsfrågor är enligt Länsstyrelsen Malmporten, Norrbotnibanan, Hertsöfältet, Sandön inklusive brofrågan, Innerfjärdarna, sjöfart och båtliv, trafikstrategi för centrala staden, strandskydd i "tät struktur" etc.

Luleå kommuns kommentar:

Ett nytt avsnitt har lagts till, Utgångspunkter. I övrigt framkommer de viktigaste frågorna i Inriktning 2050. Se även tidigare svar.

Planeringsunderlag

Kommunen behöver tydligare redovisa vilka planeringsunderlag som ligger till grund för de överväganden som gjorts i de olika förslagen. Exempel på användbara planeringsunderlag är: landskapsanalys, ortanalyser, grönstrukturplan, naturvårdsplan, friluftsplån, exploatering längs stränderna, jordbruksmarksinventering, bostadsförsörjningsstrategi, bevarande och utveckling av bebyggelse, risk och sårbarhetsanalyser, klimatanpassning, innerfjärdans miljösituation, buller och luftsituationen, VA plan, dagvattenplan, avfallsplan, förorenade områden, åtgärdsprogram för miljömålen, transport, resor och kommunikationer - Nutida och framtida kapacitet en förutsättning för hållbar utveckling, analys och strategi för lokalisering av samhällsviktiga funktion, farligt gods - Länsstyrelsens riktlinjer, service och handelsprogram - händelseutredning och strategi för handel, energiförsörjning och energiinfrastruktur, kartläggning av demografisk sammansättning, regionala utvecklingsstrategin.

Luleå kommuns kommentar:

Nulägesbeskrivningen beskriver detta.

Kulturmiljö

Länsstyrelsen anser att frågan om kulturmiljövärden är mycket otydligt behandlat i planhandlingarna. Det är till exempel inte lämpligt att inordna kulturmiljövärden med "natur- och rekreation". Det innebär att kulturmiljö i viss utsträckning osynliggörs. Det är otydligt och olika redovisat vilka områden som kommunen prioriterar. Det framgår inte heller om kommunen delar Länsstyrelsens bedömning att övriga miljöer som inte redovisas från länets Kulturmiljöprogram är bevarandevärda. Det framgår inte heller hur kommunen tänker hantera den konflikt som uppstår mellan att säkerställa hur kulturmiljövärden i centrum kontra den förtätning som planeras. Överhuvudtaget så behandlas inte de

vardagsmiljöer som har ett kulturhistoriskt värde. Dessa värden behöver uppmärksammas och beaktas.

Det är en stor fördel om kommunen är tydlig i denna fråga i ett övergripande sammanhang för att underlätta planprocesserna i detaljplane- och byggskedet.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun håller med och ser även behovet av ett bättre och nyare underlag. De underlag som nämns ovan har använts. Se tidigare svar.

Kartredovisning

Kartorna är generellt svåra att tyda och navigera i på grund av att det är många lager som ligger på varandra.

För att översiktsplanen skall bli mer användbar vore det en stor fördel om det var en bättre koppling mellan kartor och text. Teckenförklaringarna behöver ses över och det vore en stor fördel om beslutade namn för olika områden används.

Den mer övergripande kartredovisningen behöver förtydligas när det gäller riksintressena.

Kartredovisningen för hela kommunen avseende värdefull natur- och kulturmiljö behöver preciseras utifrån vilken status de olika områdena har, t.ex. om de är naturreservat eller om de inte omfattas av någon annan skyddsform.

Grundkartan behöver innehålla mer information så att det går att orientera sig om var man är på plankartan. Detta är särskilt viktigt i landsbygdsdelarna av planen. Plankartans tydlighet är mycket viktigt när det gäller att leva upp till tydlighetskravet för en fysisk plan.

Det behöver tydligt framgå vilken som är den beslutade plankartan som kommer att dateras och antas.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har förbättrat kopplingarna mellan texter (principer) och kartor i ett första steg, ytterligare förbättringar kommer att göras efter antagandet då det inte förändrar innehållet i översiktsplanen. Ett digitalt kartverktyg underlättar läsbarheten genom att tända/släcka lager. Hjälpen finns att använda för alla lager. Till granskningskedet har teckenförklaring mm förbättrats. Riksintressena har ett eget skikt i hänsynskartorna, där framkommer information om värdet som ska skyddas. Hänsynskartorna visar områden som är skyddade och rekommendationerna för respektive område i MAV-kartan redovisar ev formella skydd. För att hitta platser så finns sök-funktioner till kartan. Samtliga kartor som redovisas på översiktsplanens framtida webb-plats att tillhör översiktsplanen.

Yttranden från andra myndigheter och organisationer

I samrådet kring förslaget till översiktsplan har Länsstyrelsen inhämtat synpunkter från myndigheter och organisationer.

Luleå kommun samråder själv direkt med Region Norrbotten. Länsstyrelsen delar Regionens synpunkter när det gäller behovet av att starkare koppla översiktsplanen mot den regionala

utvecklingsstrategin och att det mellankommunala perspektivet bör beskrivas bättre. Luleås roll i länet och ur det Arktiska perspektivet behöver beskrivas.

Kommunen behöver beakta Post- och Telestyrelsens yttrande som helhet. Länsstyrelsen återkommer till kommunen gällande riksintresseredovisningen.

Länsstyrelsen anser liksom Energimyndigheten att det är angeläget att kommunen redovisar sin syn på förnyelsebar energi och de förutsättningar som finns inom kommunen och hur de avses att utnyttjas.

Länsstyrelsen delar MSB's, Svenska Kraftnäts, Trafikverkets och Försvarmaktens yttranden som helhet och anser att kommunen behöver beakta dessa.

Det är nödvändigt liksom Sametinget framhåller att planförslagets konsekvenser för rennärningen redovisas i konsekvensbeskrivningen.

Kommunen har fått synpunkter på redovisningen av sjöfartens riksintressen.

I nedanstående länkar finns underlag som förtydligar vad som omfattas av sjöfartens riksintressen.

<http://fyren.sjofartsverket.se/sv/Om-oss/Lagrummet/Systematisk-forteckning/Ovriga-bestammelser---Hamnar>

<http://www.sjofartsverket.se/pages/32105/Farledsordlista.pdf>

Försvarmaktens yttrande

Försvarmakten noterar att kommunen i stort har tillgodosett myndighetens lämnade synpunkter under samrådet. Försvarmakten har dock ett antal synpunkter på granskningsmaterialet som redogörs för nedan.

I samrådsredogörelsen s.13 framgår att kommunen har reviderat planförslaget och förtydligt kring vad som gäller kring höga objekt i enlighet med Försvarmaktens insända synpunkter under samrådsskedet. Ur Försvarmaktens tidigare synpunkter på aktuellt planförslag framgår av yttrande, FM2018-12636:6, "Försvarmakten kan inte acceptera kommunens vilja att tillämpa en generell "45-metersregel" för byggnader inom stoppområdet kring Kallax flottflygplats. Försvarmaktens stoppområden för höga objekt är utformade för att säkerställa att uppförandet av nya höga objekt inte leder till oacceptabla konsekvenser för Försvarmaktens flygförband avseende flygsäkerhet och insatsförmåga. Objekt inom stoppområdet som är högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse respektive 45 meter inom sammanhållen bebyggelse bedöms generellt innebära påtaglig skada på riksintresset."

Trots vad kommunen redogjort för i samrådsredogörelsen framgår det i dokumentet, samlad konsekvensbeskrivning, på s. 32, följande " Kommunen vill tillämpa "45-metersregeln" för byggnader eller andra objekt av väsentlig betydelse för samhällsutvecklingen som ligger utanför sammanhållen bebyggelse (dock inte för vindkraft)." Försvarmaktens

ställningstagande kvarstår kring vad som är acceptabelt höga objekt utifrån myndighetens tidigare insända yttrande, FM2018-12636:6. Försvarmakten önskar ett förtydligande kring kommunens ställningstagande kring höga objekt då i dagsläget råder det otydligheter kring kommunens ställningstagande.

Luleå kommuns kommentar:

Tyvärr har vi av misstag inte korrigerat texten i konsekvensbeskrivningen utan bara genomfört förändringen i mark- och vattenanvändningskartans rekommendationer. Detta korrigeras.

I den digitala kartversionen redovisas riksintressena för totalförsvarets militära del, Luleå/Kallax flottiljflygplats, Junköns skjutfält och Boden södra skjutfält felaktigt som områden av betydelse i lagerinformationen. Detta är missvisande och felaktigt, de ovan nämnda områdena utgör riksintresse för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ andra stycket MB) och är inte områden av betydelse för totalförsvarets militära del (3 kap 9§ första stycket MB) vilket nu är redovisat i lagerinformationen i kartverktyget. Detta bör ändras.

Luleå kommuns kommentar:

Detta korrigeras.

Försvarmakten gör idag en annan bedömning av vad som är lämpligt att redovisa kring Försvarmaktens verksamhet, därav ser Försvarmakten att följande skrivningar utgår ur granskningsförslaget;

- Ur samrådsredogörelsen, s 13, avsnitt 18. Försv., "Huvudbasen är i Luleå med sidobaser i Jokkmokk och Vidsel."
- Ur samrådsredogörelsen, s 13, avsnitt 18. Försv. "Flygflottiljen har tre krigsförband, 21:a flygflottiljen och 211:e och 212:e stridsflygdivisionerna. Vid F 21 bedrivs verksamhet syftande till att utveckla våra tre krigsförband inklusive utbildning och övning av både 14 flygförare och övrig personal med syfte att stödja stridsflygdivisionerna på någon av våra baser."
- Ur nulägesbeskrivningen, s 59, avsnitt 2.16. Försv., "Huvudbasen är i Luleå kommun med sidobaser i Jokkmokk och Vidsel."
- Ur nulägesbeskrivningen, s 59, avsnitt 2.16. Försv., "Verksamheten syftar till att utveckla tre krigsförband inklusive" – det är endast ordet tre som ska utgå ur meningen.
- Ur nulägesbeskrivningen, s 59, avsnitt 2.16. Försv. "Inom garnisonen finns kontorslokaler, utbildningslokaler, förråds-, hangar-, verkstads-, och drivmedelsanläggningar, anläggningar för drivmedel, kaserner och skjutbanor." – det är endast skrivningen anläggningar för drivmedel som ska utgå ur meningen.

Luleå kommuns kommentar:

Detta korrigeras.

Försvarmakten önskar även göra ett tillägg till stycket på s. 59 i nulägesbeskrivningen, under avsnitt 2.16. Försv., enligt följande:

"Luleå-Kallax flygplats fungerar även som flottiljflygplats. Flygplatsen ägs och sköts av försvaret. Norrbottens flygflottilj, F 21 med Helikopterskvadron och Luftstridsskolan, är

Sveriges nordligaste flygflottilj...” – endast Helikopterskvadron och Luftstridsskolan ska läggas till i meningen.

Luleå kommuns kommentar:

Detta läggs till.

Övrigt

Begreppet influensområde har ersatts av påverkansområde, detta utifrån Boverkets vägledning för nationella myndigheters underlag vad gäller beslut och redovisning rörande riksintresseanspråk (promemoria 3190/2014). Detta beslutades i och med beslut om förnyad redovisning av riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del enligt 3 kap 9§ miljöbalken, FM2018-22570:1, 2018-12-17. Försvarsmakten uppmanar således kommunen att se över användandet av begreppet influensområden i planunderlaget.

Luleå kommuns kommentar:

Detta korrigeras.

Sametingets yttrande

Sametinget i Sverige är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament med syfte att förbättra de svenska samernas möjligheter som ursprungsfolk att bevara och utveckla sin kultur.

Sametinget har yttrat sig tidigare i processen och ser att kommunen utvecklat planförslaget gällande renskötseln. Kommunen lyfter att planen ska ge förutsättningar och säkerställer de värden som behövs för att driva bland annat rennäring. Och att även förutsättningar för rennäringen förbättras med ett mer utvecklat hänsynstagande. Det är också positivt att kommunen ska verka för att rennäringens behov av flyttleder och vinterbete säkerställs.

Sametinget påminner om att många verksamheter som exempelvis Norrbotniabanan kommer påverka renskötseln negativt men att även fritidshus och mänsklig aktivitet också kan störa renskötseln. Det är därför viktigt med en bra dialog med berörda samebyar så att deras inflytande tillgodoses enligt deras rättigheter som sakägare. Kring flygplatsen pekar kommunen särskilt på att åtgärder ska ske med hänsyn till renskötseln och att samråd ska ske med berörd sameby. Sametinget menar att det gäller inom hela Luleås kommun.

Vid utpekandet av geografiska avgränsade områden för LIS måste kommunen försäkra sig om att det inte försvårar bedrivandet och tar hänsyn till samisk markanvändning och då särskilt renskötsel, som är en pågående markanvändning och ett allmänt intresse som ska skyddas enligt lag. Det finns också risk att samiska kulturhistoriska lämningar går förlorade då många finns intill vatten och vattendrag där man bott, flyttat och betat med renarna. Klubbviken LIS-6 ligger inom riksintresse för rennäringen. Sametinget anser att kommunen under Generella riktlinjer och rekommendationer kan lyfta fram att dialog med berörda samebyar.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun ser framemot fortsatt samverkan. För Klubbviken LIS-6 införs kompletteras text om att samråd ska ske med berörda samebyar.

Svenska kraftnäts yttrande

Svenska kraftnät har tidigare lämnat synpunkter i ärendet i ett yttrande daterat 2018-09-03. Luleå kommun anger i samrådsredogörelsen som kommentar till Svenska kraftnäts yttrande att *"Luleå kommun har kännedom om stamnätets anläggningar och kommer därmed ta hänsyn till detta i senare skeden, men väljer att inte redovisa detta i översiktsplanen eftersom att det har uppfattats att underlaget omfattas av sekretess."*

Svenska kraftnät vill förtydliga att våra anläggningsobjekt i Geodataportalen inte omfattas av sekretess och att vi önskar att våra ledningar synliggörs i aktuell plan.

Transmissionsnätet för el går att hämta via Geodataportalen, www.geodata.se som WMS eller som en shape-fil. Informationen innehåller den geografiska positionen för Svenska kraftnäts ledningar, stolpar, stationer och stationsområden. Utöver den geografiska positionen finns uppgifter om förläggningssätt (luftledning, kabel etc.) och spänningsnivå för våra ledningar. Vid produktion av kartor där Svenska kraftnäts geografiska anläggningsinformation används ska följande copyrighttext framgå: "© Affärsverket svenska kraftnät".

Luleå kommuns kommentar:

Detta korrigeras.

Ytterligare information rörande samhällsplanering i närheten av våra anläggningar återfinns i skrifterna Elnät i fysisk planering, Kommunal samhällsplanering vid stamnätsanläggningar och Vägledning för verksamhet vid markförlagd kabel i transmissionsnätet. För övergripande information rörande Svenska kraftnäts framtida planer för stamnätet för el hänvisar vi till Systemutvecklingsplan 2018-202y. Dessa dokument finns publicerade på vår webbplats, www.svk.se.

Trafikverkets yttrande

Programmet har ett överskådligt upplägg. Biltrafiken i kartmaterialet beskrivs som oförändrad eller ny/ändrad. Det bör förtydligas vad som menas inklusive kopplingen till framtida riksintressen. Det bör tydligt framgå vad som är befintliga, framtida och planerade riksintressen samt skilja det från övriga framtida transportbehov utpekade av kommunen.

Luleå kommuns kommentar:

Detta framgår av de olika kartskikten. Riksintressena redovisas fullständigt i egna kartskikt i hänsynskartorna. Där finns all information om värdena. I MAV-kartan redovisas för ny/ändrad kommunens vilja för transportsystemets utveckling.

Klimat

Det är bra att det finns en övergripande målsättning för klimat. När det gäller Luleå kommuns ambitioner för att bidra till att klara klimatmålen, särskilt vad gäller transportsektorn, anser Trafikverket att principer, och strategier behöver förtydligas. Detta är särskilt viktigt i en växande stad där biltrafiken inte minskar och utsläppen per invånare är större jämfört med landet som helhet.

Kommunen har dock en strävan efter att utjämna restider för cykel, buss och bil samt att gång, cykel och att buss ska prioriteras före bil vid konflikter. Trafikverket vill även lyfta fram det digitala trafikslaget – att eftersträva tillgänglighet utan att resa. Öppnar upp för möjligheten till studier och arbete från exempelvis hemmet eller via klusterbildningar.

Luleå kommuns kommentar:

Programmet har kompletterats och förtydligats med våra ambitioner samt med ett avsnitt som beskriver vår övergripande trafikstrategi. Den innehåller åtta olika insatsområden.

Landsbygden

Programmet redogör att landsbygdsområdena ska ha goda förbindelser till de samlande byarna för att kunna ta del av den service de erbjuder. Det bör förtydligas vad som menas med goda förbindelser samt hur det ser ut idag.

Persön är utpekad som samlande by men inte som kommunikationsnod – vad är anledningen?

Luleå kommuns kommentar:

Goda förbindelser kan avse bra väg- och bussförbindelser. I Persön föreslås inget stationsläget, det är anledningen att det inte är en kommunikationsnod.

Trafikverket vill komplettera med att på landsbygden intill regionalt och även nationellt viktiga transportstråk finns intressekonflikter med oskyddade trafikanter. Det är därför viktigt att kommunen beaktar de oskyddade trafikanternas behov av säkerhet som randvillkor för fortsatt utveckling.

Luleå kommuns kommentar:

Programmet omfattar principer om olycksförebyggande åtgärder.

I Nulägesbeskrivningen står att det återstår framkomlighets- och säkerhetshöjande åtgärder på väg 94. Här behövs förtydligas vad som menas.

Luleå kommuns kommentar:

Meningen tas bort.

Hållbara transporter

Oavsett samhällsutveckling, men särskilt vid bostads- och näringslivsutveckling, behöver resandeflöden analyseras och ha en strategi för. Förtätning av staden skapar förutsättningar till hållbara resor och transporter samt ett minskat bilberoende. Hur ska tillgängligheten lösas? Vilken funktion behöver beaktas och tas hänsyn till för att åstadkomma den samhällsutveckling man strävar efter? Vilka behov har den regionala trafiken? För att kunna svara på det krävs utredningar och analyser ur ett hela resan perspektiv. I det fortsatta arbetet med trafikstrategier behöver samverkan med bland annat regionala aktörer bedrivas, däribland Trafikverket. Trafikverket bistår gärna i detta arbete med kunskapsunderlag, exempelvis i samband med utveckling av stadsbygden. Luleå som viktigt nav i regionen ställer krav på en hållbar infrastruktur där det även finns lösningar för den regionala trafiken. Sarets som Luleå kommun medverkar i kopplat till regionala samband kan med fördel lyftas fram i underlagen.

Luleå kommuns kommentar:

Programmet har kompletterats och förtydligats med en övergripande trafikstrategi som innehåller åtta insatsområden. Samverkan med andra aktörer, däribland Trafikverket är en viktig del i detta arbete. Luleå kommun arbetar också med att ta fram en trafikplan som konkretiserar den övergripande trafikstrategin.

Huvudvägnät för gång och cykel har pekats ut i underlaget och det redogörs för koppling till övrigt cykelvägnät. Trafikverket vill skicka med hur hänsyn och anpassning till framtida cykelanvändning, ex elcykel, har beaktats vid exempelvis utpekande av cykelvägnätet?

Luleå kommuns kommentar:

Till viss mån beaktas elcykel och liknande då huvudnätet för gång- och cykel har utökats då längre avstånd blir rimliga för resande. Översiktsplanen pekar också på behovet av beredskap i tidigt planeringsstadium inför framtiden och att transportsystemet förändras.

Riksintressen

Trafikverket konstaterar att kommunen förordar en östlig dragning av Norrbotniabanan och instämmer i att denna sträckning kopplar ihop många trafikslag och skapar möjligheter för hållbara och effektiva transporter. Idag finns inte Norrbotniabanan med i sin helhet i den nationella planen för infrastruktur. Det innebär att Trafikverket inte har finansiering för fortsatta utredningar och framtagande av järnvägsplan norr om Skellefteå. Vilket i sin tur innebär att riksintressekorridoren tyvärr måste finnas kvar i sin helhet. Framtida och planerade riksintressen såsom Norrbotniabanan bör dock inte redogöras som linje, varken i konsekvensanalys eller i kartmaterialet eftersom ingen linjeutredning är genomförd.

Luleå kommuns kommentar:

MAV-kartan visar Luleå kommuns vilja för transportsystemet och hänsynskartorna visar båda alternativa korridorerna för Norrbotniabanan. Linjen i MAV-kartan ska ses som en illustration av kommunens vilja och inte som en exakt framtida dragning. Linjen ligger alltid inom de korridorerna som redovisas i hänsynskartan. Linjen har gjorts bredare och med en mer nedtonad färg för att bättre illustrera att det är kommunens vilja och inte en exakt dragning.

Trafikverket är mycket restriktiva till samhällsutveckling inom korridoren för Norrbotniabanan. I konsekvensbeskrivningen beskrivs att kommunens utveckling kommer tillåtas efter samråd med Trafikverket (se konsekvensbeskrivning för Söderleden, Notviken, flygplatsen och Karlshäll). Det är ytterst osäkert om tillåtelse kommer vara möjligt med hänsyn till riksintresset.

Trafikverket delar kommunens syn på brister och behov kopplat till framtida hamnutveckling och vad som krävs för att knyta ihop hamnen med E4. Norrleden kan vara en lösning för att komma till rätta med bristerna. Trafikverket vill informera om att det krävs en åtgärdsvalsstudie för att komma fram till val av lösning.

I konsekvensbeskrivningen står att befintlig bangård i Luleå centrum bör flyttas.

Trafikverket vill förtydliga att den förändring som Trafikverket planerar för inte rör flytt av själva bangården, utan att det endast är personvagnsuppställningen som kommer att flyttas till Svartön.

Luleå kommuns kommentar:

Detta korrigeras.

Regionen Norrbottens yttrande

Regionen har 2018 yttrat sig om Luleå kommuns översiktsplan och deltagit i samrådsmöte under samrådsskedet. Detta yttrande utgår ifrån Region Norrbottens uppdrag som utvecklingsansvarig och följer strukturen i den nu gällande regionala utvecklingsstrategin, RUS.

Region Norrbotten noterar att Luleå kommun har föreslagit etablering av verksamheter och bostäder i Norrbottenriksintressekorridor och önskar att kommunen utvecklar resonemanget kring dessa förslag.

Region Norrbotten ser positivt på att synpunkterna som lämnades vid samråd 2018 har tagits väl omhand av Luleå kommun. I de flesta fall har skrivningar och kartor justerats för att tydliggöra det som efterfrågades i yttrandet.

Sedan Luleå kommuns översiktsplan var i samrådsskede har en ny Regional utvecklingsstrategi, Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030, tagits fram. Detta innebär att Region Norrbottens synpunkter på Luleå kommuns översiktsplan nu i granskningskedet innehåller några nya synpunkter som inte kom med i samrådsskedet.

Luleå kommun har som länets största kommun en särskild roll i många regionala frågor, som sjukvård, kultur, kommunikationer och visar på en positiv trend i länet vad gäller befolkningsutveckling och näringslivets utveckling.

Det här är viktigt för oss i Norrbotten:

Den regionala utvecklingsstrategin anger ett antal viktiga gemensamma utgångspunkter för Norrbottens utveckling, så kallade horisontella perspektiv, som ska genomsyra alla visioner och förslag till åtgärder. Dessa perspektiv är:

- Jämställdhet en nödvändighet
- Social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet
- Barn och unga i fokus
- Mångfald och integration skapar tillväxt
- Nationella minoriteter och urfolk är en unik tillgång
- Goda möjligheter till utveckling i hela länet
- Norrbotten ska leda utvecklingen i Arktis
- Ett digitaliserat Norrbotten blir ännu starkare
- Internationella samarbeten behövs

Jämställdhet en nödvändighet

Luleå kommuns översiktsplan resonerar om hur samhällsplaneringen påverkar jämställdhet i samhället och belyser att kvinnor och män som grupper har olika erfarenheter, i synnerhet upplever sig kvinnor generellt mer otrygga. Det går även att se skillnader i resvanor.

Perspektivet jämställdhet är en nödvändighet finns genomgående i planförslaget och skulle kunna fördjupas ytterligare.

Social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet

Luleås Översiktsplan anger att fler bostäder ska byggas och det finns en målsättning att bygga bostäder för alla, oavsett socioekonomisk bakgrund.

Barn och unga i fokus

I Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030 (2019) är ett av de horisontella perspektiven, Barn och unga i fokus, att alla barn och unga har rätt till en trygg, säker och jämlik uppväxt och att alla barn och unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Även Norrbottens folkhälsostrategi 2018-2026 betonar närmiljöns betydelse för barn och ungas hälsa.

Region Norrbotten ser positivt på att Luleå kommuns översiktsplan anger en princip under kapitlet Liv mellan husen att utrymmesmässigt att det ska planeras för 30 kvadratmeter utomhusyta per barn i åk 0-6 i direkt anslutning till lokalerna. Region Norrbotten rekommenderar att följa Boverkets rekommendationer om minst 40 kvadratmeter per barn i förskola och minst 30 m² per barn i grundskola, men även rekommendationen att den totala friytan för en förskolegård inte bör understiga 3000 kvadratmeter oavsett antal barn. Det finns även en princip i översiktsplanen som anger att det ska finnas platser i närheten av förskolor och skolor med hög tillgänglighet som inspirerar till lek, rörelse och rekreation. En ytterligare fördjupning om hur barn ska involveras i beslut som berör dem, exempelvis kring platser för lek och på förskole- och skolgårdar skulle ytterligare göra planen lite skarpare. Ett resonemang om vilka kvalitéer som Luleå kommun anser att en plats som inspirerar till lek, rörelse och rekreation ska innehålla skulle även göra att planen gör möjligt för planhandläggare att fortsatt behålla barnperspektivet prioriterat i senare skeden av mer detaljerad planering och projektering.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har tagit ställning att principerna för förskole- och skolgårdars utemiljö är en tillräcklig ambitionsnivå. Barn och unga är den målgrupp som särskilt pekas ut i översiktsplanen.

Mångfald och integration skapar tillväxt

Region Norrbotten vet att Luleå kommun besitter ett rikt och mångfacetterat kulturarv vilket inte tydligt framgår i förslagen i översiktsplanen. Enbart ett fåtal utpekade miljöer lyfts i planen och ett generellt, binärt förhållningssätt till kulturmiljöer utläses i planen.

Nulägesbeskrivningen är mer utförlig och påvisar ett större urval kulturmiljöer, något som verkar ha reducerats till nya översiktsplanen. Översiktsplanen behöver påvisa en större mångfald i utpekade, såväl som icke-utpekade, kulturmiljöer i kommunen. En miljö är inte bara kulturhistoriskt värdefull för att den är utpekad. Exempelvis är Gammelstad, som lyfts upp som kommunens viktigaste kulturmiljö, en representant för alla Sveriges kyrkbyar. Kommunens hela verksamhet bör genomsyras av en förståelse för mångkulturella företeelser.

Luleå kommuns kommentar:

MAV-kartan och hänsynskartorna redovisar viktiga kulturmiljöer med rekommendationer för dessa. Det finns ett behov av ytterligare utredning, vilket framgår av planen.

Nationella minoriteter och urfolk är en unik tillgång

Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030 lyfter i det horisontella perspektivet nationella minoriteter och urfolk som en unik tillgång i regional utveckling betydelsen av att stödja deras kultur, språk, historia och näringar. Region Norrbotten ser positivt på att ett hänsynsskikt på mark- och vattenanvändningskartan lagts till efter samrådsskedet för att bättre tydliggöra och beakta rennäringens intresse i den fysiska planeringen. I kapitlet Näring för näringar anger planen en princip om att Luleå kommun ska verka för att rennäringens behov av flyttleder och vinterbete säkerställs.

Ett hållbart Norrbotten gör världen bättre

Region Norrbotten, Länsstyrelsen och Norrbottens Kommuner har undertecknat en avsiktsförklaring om att bidra till att Agenda 2030 kan genomföras. Avsiktsförklaringen Agenda 2030 innebär att främja, direkt eller indirekt genomförandet inom ramen för ordinarie verksamheter. Region Norrbotten tycker att det är positivt att Luleå kommuns översiktsplan tydligt tar upp Agenda 2030 som en förutsättning för hållbar utveckling och diskuterar kopplingen till de globala målen i planens övergripande mål. Regionen kommer att med intresse följa hur målens uppfyllande hanteras i uppföljningen av planen. Många förutsättningar för att nå målen i Agenda 2030 är starkt kopplade till samhällsplanering generellt och planering av resurser som mark och vatten i synnerhet. Översiktliga planeringsdokument som översiktsplaner sträcker sig över lång tid och tar ofta sikte på 2030 eller längre fram då de globala målen ska vara uppnådda. Därför önskar Region Norrbotten att Luleå kommun hade gått steget längre och gett skarpare vägledning vad gäller prioriteringar eller fördjupning där målkonflikter finns eller uppstår i den planerade framtida markanvändningen, till exempel att mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald, kan stå i motsättning till mål 9, Hållbar industri, innovationer och infrastruktur.

Detta är en viktig vägledning för en fortsatt hållbar fysisk planering i detaljplaner, bygglov och efterkommande markprojektering och gestaltning av offentliga platser, grönstrukturer, trafikmiljöer och planering av bostäder.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har tolkat målen Agenda 2030 till egna lokala mål som antogs i april 2019. Naturligtvis finns konfliktområden. En del av dessa tas upp i Konsekvensbeskrivningen.

Insatsområdet Hög livskvalitet i attraktiva livsmiljöer

Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030 har ett antal mål under insatsområdet hög livskvalité i attraktiva livsmiljöer som den fysiska samhällsplaneringen kan påverka: En livskraftig region, Attraktivt boende och närmiljö, Begränsad miljöpåverkan, Ökad delaktighet och grundläggande samhällsservice samt God och jämlik hälsa. Region Norrbottens åsikt är att Luleå kommun generellt har behandlat ovanstående mål på ett bra sätt i översiktsplanen och att planen strävar efter att uppfylla intentionerna i den regionala utvecklingsstrategin.

Attraktivt boende och närmiljö

Region Norrbotten anser att krav på god arkitektur är nödvändigt för att upprätta attraktiva boenden och miljöer. Regering och riksdag anser att arkitektur, form och design har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag. 2018 antog riksdagen politiska mål för arkitektur-, form- och designområdet i propositionen "Politik för gestaltad livsmiljö" (Prop. 2017/18:110).

Region Norrbotten önskar att Luleå kommun tydliggör vilka krav som kommer att ställas på den arkitektur och gestaltning som byggs idag. Hur ska anpassning ske till befintlig bebyggelse? Översiktsplanen anger även att byggnadshöjden i Luleå centrum ska begränsas med enstaka projekt som stiger upp emot 10-12 våningar. Formuleringen upplevs otydlig och svårtillämpad. Hur görs urvalet?

I Norrbotten är snö en fantastisk resurs som ger många tillfällen till mervärde, men måste samtidigt planeras för både utrymmesmässigt och miljömässigt. Region Norrbotten ser inte att vitstruktur behandlas i planen och ser gärna att Luleå kommun utvecklar den delen, exempelvis som en fördjupning eller ett tillägg om vitstruktur. Trots att Norrbotten har ett klimat som innebär att marken är snötäckt ungefär halva året är det vanligt att den aspekten inte får det utrymme i översiktlig planering som den förtjänar. Norrbotten har förmånen att Luleå Tekniska Universitet har forskat i ämnet.

Luleå kommuns kommentar:

Det finns principer på en övergripande nivå för detta. I Bästa boendet i stadsbygden anges att "Nya byggnader ska ha en omsorgsfullt bearbetad arkitektur som berikar, respekterar och stärker sin omgivning." samt "Arkitekturen ska präglas av, och uppfylla höga krav på kvalitet ur estetisk, funktionell, ekologisk och teknisk synvinkel. Hållbarhet och kvalitet får inte underställas kortsiktiga ekonomiska aspekter." I Bästa boendet på landsbygden anges att "Tillkommande bebyggelse ska samspela med den befintliga bebyggelsestrukturen och med landskapets och bebyggelsens eller byns karaktär i övrigt." Det finns också specifika rekommendationer för vissa områden i MAV-kartan. ÖP är på övergripande nivå samtidigt som det pågår ett arbete med utvecklingsplan för Centrum där avvägningar och konkreta beskrivningar redovisas för byggnadshöjder, placering osv.

Begränsad miljöpåverkan

Region Norrbotten anser att Luleå kommuns översiktsplan på ett bra sätt hanterar Regional utvecklingsstrategins Norrbotten 2030 förslag på åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för ett mer miljösmart beteende. Programmet hanterar principer för säkra och klimatsmarta person- och godstransporter på flera olika sätt.

Miljöpåverkan kan anses vara enbart av ekologisk art, men innefattar även en social och bebyggelsemiljöpåverkan. Ingen av de indikatorer som anges för uppföljning av översiktsplanen behandlar kulturmiljöer. För att kunna följa upp de mål som planen anger anser Region Norrbotten att indikatorer behöver skrivas för detta.

Planen anger att byggnadsmaterial ska vara hållbara, vilket Region Norrbotten ser positivt på. Kan detta utvecklas vidare? Bör det ställas krav på att byggnadsmaterialen ska ha en

beprövad hållbarhet? Det finns även anledning att bevara och utveckla befintlig bebyggelse ur ett hållbarhets- och resursperspektiv.

Luleå kommuns kommentar:

Vi saknar underlag om kulturmiljöer för att ta fram indikatorer för kulturmiljöer vid uppföljning. Majoriteten av de indikatorer som vi använder vid uppföljning är framtagna nationellt för alla kommuner (kolada). Där saknas kulturmiljöer. Riktlinjer för markanvisning används som ett nästa steg för att få till ett mer hållbart byggande och materialval. Även i den frågan har kommunen begränsade möjligheter att ställa krav. Vid sidan om översiktsplanen använder vi riktlinjer för att ha gemensamma normer för hantering av t ex markanvisning. Översiktsplanen inkluderar inte styrande dokument som planer och riktlinjer eftersom Luleå kommun bedömer att de inte är på en översiktlig nivå.

Ökad delaktighet och grundläggande samhällsservice

Region Norrbotten anser att digitaliseringen av översiktsplanen är en god idé, däremot har utförandet varit problematiskt. I nuläget upplevs såväl digital som fysisk form av översiktsplanen svårnavigerad. Ett mer intuitivt system är nödvändigt för att översiktsplanen ska bli ett gott vägledande dokument. Skulle det förtydliga och öka läsbarheten om kulturmiljöerna var utmarkerade på översiktskartorna i början av planen? Kartorna i de områdesvisa bestämmelserna är svårbegripliga för någon med synnedsetning. Att färgkoda områden med svaga nyansskillnader är problematiskt ur tillgänglighetssynpunkt. Exempelvis kan prickade eller streckade områden användas.

Luleå kommuns kommentar:

MAV-kartan är den karta som är aktiv när man kommer in i de digitala kartorna, detta för att den visar Luleå kommuns vilja. Kulturmiljöer visas bland annat i hänsynskartan.

En karttjänst är undantagen från tillgänglighetskraven. Prickade eller streckade områden används enbart för de olika hänsynskikten för att särskilja dem från markanvändningsskikten. Genom att använda tända/släcka-funktionen kan skikten skiljas från varandra. För kartorna har de flesta varianter av streck, prickar med mera använts.

God, jämlik och jämställd hälsa

Region Norrbotten vill lyfta den regionala folkhälsostategin, Norrbottens folkhälsostategi 2018-2026, som ett regionalt planeringsunderlag. Strategin innehåller regionala folkhälsomål och kunskap om länets befolkning. Kännedom om den egna befolkningen och var ohälsan finns är viktig kunskap för att kunna vidta effektiva och anpassade åtgärder. Region Norrbottens folk-hälsocentrum tar fram en kommunprofil för länets kommuner där hälsoindikatorerna beskrivs utifrån demografi och socioekonomi (ålder, kön, utbildning, sysselsättning/yrke, födelseland m.m.) som går att hitta på Region Norrbottens hemsida. Statistiken är framtagen som ett underlag för lokal och regional nivå om var folkhälsoinsatser är mest nödvändiga. I början av 2020 kommer uppdaterad statistik och kommunprofiler baserade på 2018 siffror. Region Norrbotten föreslår att denna nya statistik arbetas in i översiktsplanen till nästa skede i planprocessen och att Norrbottens folkhälsostategi 2018-2026 bifogas planeringsunderlagen.

Region Norrbotten vill passa på att uppmärksamma på att arbete har påbörjats med att undersöka behovet och intresset hos regionala aktörer inom samhällsplanering för kunskapshöjande och fördjupande insatser inom hälso-främjande fysisk samhällsplanering där Norrbottens arktiska klimat utgör grunden. Arbetet utförs inom ramen för Region Norrbottens egen handlingsplan som beskriver 118 åtgärder organisationen ska vidta, ibland själv och ibland tillsammans med någon annan, för att bidra till att främja hälsa och verkställa den regionala folkhälsostrategin. Alla kommuners samhällsplanerare kommer att bli inbjudna att delta och komma med inspel avseende hur behovet i regionen ser ut.

Luleå kommuns kommentar:

Nulägesbeskrivningen är från 2017 och omfattar statistik som kommunen har på kommunnivå samt på stadsdelar och byar. Ingen ny nulägesbeskrivning kommer att tas fram. Dessutom är förändringarna långsamma. Vi har påbörjat arbete med att lägga ut statistik om socioekonomiska förutsättningar i det digitala kartunderlaget. Detta som stöd för planering och prioritering.

Intentionerna i Norrbottens folkhälsostrategi finns i ÖPs principer. Vi omhändertar Norrbottens folkhälsostrategi genom ÖP samt strategisk plan och budget.

Luleå kommun är intresserad av inbjudan till Region Norrbottens arbete avseende den regionala folkhälsostrategin.

Norrbotten ska ha smarta hållbara samhällen

Tätorternas bredbandsmöjligheter med fiber definierar nivån på de digitala tjänsterna. Det finns en stor risk att det skapas ett "minoriteternas utanförskap" då glesbygden saknar fiber och därför inte kan tillgodogöra sig de möjligheter som kommer av ett fullt utbud av digitala tjänster baserade på fiberbredband. Region Norrbotten vill därför speciellt trycka på vikten av att analysera antalet uppkopplade fastigheter i områden med tillgång till fibernät eller fast bredband för att om möjligt kunna stimulera dessa fastighetsägare att ansluta sig till fibernätverket.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun bedömer att detta inte är en fråga för översiktsplanen.

Fysisk planering på kommunal och regional nivå

I Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030 som antogs 2019 lyfts att det regionala utvecklingsansvaret nu finns på en enhetlig nivå i hela Sverige. Detta skapar förutsättningar och nya möjligheter att stödja och hjälpa kommunerna i deras planering. Det nya planeringslandskapet kräver att kommuner, regioner och stat samarbetar mer för att lösa frågor om bland annat bostadsförsörjning, kollektivtrafik, infrastruktur, natur- och kulturmiljöer samt jordbruksmark. Med regional planering kan frågor lyftas i ett större regionalt perspektiv och över kommungränser, för att tillsammans hitta fler samordningseffekter och smartare prioriteringar.

Förslag till åtgärder i Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030 är att skapa metoder för samverkan, samordning och samhandling kring mellankommunala frågor mellan kommun, region och stat, stimulera dialog om hur den fysiska planeringen och andra utvecklingsinsatser kan bidra till ett ökat samspel mellan länets tätorter och landsbygder

samt att skapa en strukturbild för Norrbotten, som kopplar samman den regionala utvecklingsstrategin med kommunernas översiktsplaner. Region Norrbotten kommer under 2020 att starta upp arbetet samt definiera utformning och innehåll för Strukturbild Norrbotten i samverkan med andra regionala aktörer och kommunerna.

Region Norrbotten vill uppmärksamma på att Regional elnätsanalys är under framtagande som kommer att vara klar under våren 2020. Luleå kommuns input i detta arbete är av hög betydelse och resultatet kan samtidigt bli ett planeringsunderlag för Luleå kommun att ta med i fortsatt planeringsarbete.

Luleå kommuns kommentar:

Vi deltar gärna i en regional samverkan i dessa frågor.

Norrbotten har unika natur- och kulturvärden

I Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030 och i Kulturplan för Norrbotten 2018-2021 finns ett antal förslag till åtgärder vad gäller natur och kulturvärden som påverkas i stor grad av översiktlig fysisk planering. Översiktsplaner ska vara vägledande i sakfrågor. För den tjänsteperson som ska arbeta med kulturmiljöfrågor upplever Region Norrbotten översiktsplanen som bristfällig, då den aldrig riktigt tydliggör hur eller varför man ska arbeta med kulturmiljö. Planen behöver övergripande lyfta fram kommunens historia och tydligare definitioner om karaktärsdrag, kulturvärden och identitetsskapande behöver göras. Översiktsplanen behöver även arbeta fram klara riktlinjer för arbeten med kommunens kulturmiljöer.

Region Norrbotten ställer sig frågande till om Luleå kommun på ett adekvat sätt har funderat över hur ny och äldre bebyggelse kommer att påverkas av klimatförändringarna. Tar exploaterings- och underhållsplaner dessa frågor i tillräcklig beaktning? Är det exempelvis lämpligt att bygga ut på Munkeberg? Kan Luleå kommun ta sitt ansvar vad gäller underhåll av kulturmiljöer i takt med klimatförändringarna och dess påverkan på bebyggelsen?

I översiktsplanen anges att mer underlag för planering kring kulturmiljöer måste skapas, och Region Norrbotten instämmer i detta. En god idé som delvis löser problematiken kring kompetensförsörjning. Bristen på kulturhistorisk kompetens är tydlig i översiktsplanen. Exempelvis lyfts riksintressen inte fram, som visar på kommunens mångfaldiga bebyggelse från olika tidlager och karaktär (exempelvis industriarv, bruksmiljöer, jordbruksmiljöer, skärgårdsmiljöer etc.) Snarare ställs frågan att ny bebyggelse i Svartöstan ska utredas. Ofta finns det redan underlag för hanteringen av kulturmiljöer tillgängliga. Att ta in särskild antikvarisk kompetens till kommunen skulle vara behjälpligt för att tolka och använda dessa.

Luleå kommuns kommentar:

Vi är medvetna om detta och har påpekat att detta är ett arbete som kommer att ske.

Insatsområdet Hållbara transporter och tillgänglighet

Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030 har två mål under insatsområdet Hållbara transporter och tillgänglighet som den fysiska samhällsplaneringen påverkar utfallet:

- Norrbotten ska bli bättre på att möta förväntningarna på tillgänglighet, där indikatorn är andelen resande med kollektivtrafik ska öka till 25 procent år 2030.
- Norrbotten ska ställa om transporterna för ett mer hållbart samhälle, där indikatorn är att andelen lastat/lossat gods med lastbil ska minska och överföras till järnväg och sjöfart.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommunen delar synen på behovet av förändrade transporter och resor. Vissa kompletteringar har gjorts i programmet avseende detta.

Omställning mot mer hållbart resande

Region Norrbotten ser positivt på kommunens prioriteringar på att göra hållbara persontransporter möjliga samt att transportslagen kollektivtrafik, gång och cykel prioriteras högt. Region Norrbotten välkomnar ett tydligt inkluderande av kollektivtrafiken i den tidiga planeringen av nya bostads- och verksamhetsområden vilket bidrar till en utveckling av den regionala infrastrukturen. Regionen vill särskilt betona vikten av att Luleå i sitt utvecklingsarbete tar hänsyn till de möjligheter som en ökad tågpendling ger både staden och omkringliggande kommuner. Även utvecklingen av det stationsnära området påverkas av en ökad tågpendling.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun delar Regionens synpunkter.

Gränsöverskridande transporter

Luleå kommun hanterar flera stora regionala planeringsfrågor som avser trafik och transportlösningar, så som Norrbottenbanan Väg 97, Norrleden och Malmporten där Region Norrbotten hade önskat att översiktsplanen hade fördjupat sig mer angående förutsättningar för önskad utveckling samt konsekvenser av genomförande.

Region Norrbottens uppfattning är att Norrbottenbanans förverkligande har påverkan på såväl internationella och nationella intressen som regionala och lokala. Region Norrbotten skulle gärna se att Norrbottenbanan fick mer utrymme i Programmet till Vision Luleå 2050.

I Trafikverkets beslut om val av järnvägskorridor in till Luleå C finns två möjliga korridorer. Region Norrbotten förordar det östliga alternativet, som skapar bättre förutsättningar för regional utveckling med en genomgående trafiklösning vid Luleå C samt anslutning till Luleå flygplats. Region Norrbotten skulle önska en större tydlighet kring betydelsen och konsekvenser av korridorval för Luleå. I den fortsatta planeringsprocessen och valet av korridor har Luleå kommun en viktig roll att tillsammans med övriga aktörer aktualisera frågan om val av korridor.

Region Norrbotten noterar att Luleå kommun har föreslagit etablering av verksamheter och bostäder i Norrbottenbanans riksintressekorridor och önskar att kommunen utvecklar resonemanget kring dessa förslag.

Luleå kommuns kommentar:

Förtydliganden kring förordad järnvägskorridor, nämligen en östlig infart till Luleå via Luleå Airport, har gjorts både i MAV-kartan samt i programmet. Avsnittet Närhet till omvärlden har kompletterats

med motiveringar och utmaningar samt konsekvensbeskrivningen beskriver konsekvenser av ett östligt alternativ. I hänsynsskiktet framgår hur riksintresset för kommunikationer, järnväg tillgodoses och ger vägledning vad som gäller inom reservatsområdena. Ny bebyggelse får inte tillkomma inom reservatsområdet till dess att järnvägsplan är beslutat. Samråd ska ske med Trafikverket i frågor som rör planering och byggande inom dessa områden.

Piteå kommuns yttrande

Generella synpunkter

Piteå kommun ser positivt på att Luleå befinner sig i ett expansivt skede. Hållbar utveckling av Luleå gynnar inte bara Luleå utan det bidrar också till utveckling av Norrbotten. Mellankommunal samverkan är en viktig pusselbit för att kommunerna på lång sikt ska kunna möta samhällsutvecklingen, det finns behov av ökad samverkan med översiktsplanering på regional nivå med grannkommunerna. Det gäller framför allt näringsliv, arbetsmarknad och bostadsmarknad.

Piteå kommun ser många fördelar med gemensamt arbete för att stärka pendling via hållbara transporter. Piteå kommun har nyss antagit fördjupad översiktsplan för Rosvik där vi planerar för ett ökat bostadsbestånd, bland annat för att ha beredskap för Luleås tillväxt. Piteå kommun vill gärna fördjupa samverkan kring bostadsförsörjning.

Specifika synpunkter på översiktsplanen

Onlinekartorna är tydliga och välfungerande.

Övergripande mål till 2050

Det är bra att kopplingen av de övergripande målen till Agenda 2030 redovisas. För en bättre läsbarhet skulle kapitlen 'Förhållandet till Agenda 2030' och 'Övergripande mål till 2050' kunna slås ihop.

Beskrivningen av förhållandet till Agenda 2030 tar mycket plats i programmet och gör att det stundtals är svårläst. Det vore lämpligt att antingen kompletteras med förslag på aktiviteter eller kortas ner.

Kartan på sidan 22 borde för en bättre förståelse sättas i början av kapitlet, innan kartans olika temalager behandlas. Att denna karta dyker upp tidigare i dokumentet bidrar till förvirring. Det gäller i synnerhet den dekorativa kartan på sidan 4.

Generella principer för genomförande

Det är bra att det omnämns att kommunala beslut kan ha påverkan utanför kommunens gränser. Luleå kommun är ett nav för Norrbotten. I den funktionen ingår även ett särskilt ansvar för regionen. Det skulle vara önskvärt att ha en generell princip som tar höjd för ett aktivt arbete med mellankommunala frågor, t.ex. samarbete i frågor som bostadsförsörjning, kultur, infrastruktur och kommunikation osv.

Luleå kommuns kommentar:

Karta på sid 4 har beskrivits med sidhänvisning och kommer igen senare i programmet.

Principer för genomförande

Texterna har en bra och tydlig struktur.

Under rubriken "Bästa boendet för landsbygden" återfinns en princip om samverkan med andra kommuner "för att ge byar nära kommungränsen möjligheten att ta del av ett större serviceutbud samt stimulera och stödja nya servicelösningar till alla byar" vilket är bra. Det skulle kunna förtydligas om det avser byar på ömse sidor kommungränsen. Det saknas ställningstaganden om en gemensam arbetsmarknad inom regionen. Pendling och bostadsförsörjning kopplade till arbetsmarknadens behov och möjligheter borde belysas närmare.

Luleå kommuns kommentar:

Tack för synpunkterna. Det regionala perspektivet har förtydligats något i principerna. Luleå kommun ser en stor betydelse av fortsatt samverkan i de frågor som här lyfts.

Bodens kommuns yttrande

Det finns starka kopplingar och samband mellan Bodens kommun och Luleå kommun med bland annat gemensam arbets- och bostadsmarknad. Funktionella infrastrukturens samband genom riksväg 97, järnvägen samt vägarna 383 och 616 är även mycket betydelsefulla i sammanhanget.

Bodens kommuns utvecklingsstrategi i Översiktsplan 2025

I Översiktsplan 2025 för Bodens kommun redovisas de övergripande intentionerna för kommunens utveckling i en utvecklingsstrategi. I denna pekas primärt utvecklingsområde för bebyggelseutveckling. Detta område omfattar Bodens centrala delar, med riktning söderut, längs pendlingsstråket mot Luleå. Bodens kommun arbetar aktivt inom detta område för att stärka planberedskapen för bostäder, verksamheter och infrastruktur. Tillväxt inom utvecklingsområdet stärker de regionala sambanden och främjar arbetsmarknadsregionen. Riksväg 97, väg 616 och väg 383 pekas även ut som kommunikationssamband som är av stor vikt för kopplingen till angränsande kommuner och flöden av gods och människor.

För att det även i framtiden ska råda god tillgänglighet till offentlig och kommersiell service i hela kommunen pekas därför orter och byar ut som ska fungera som kärnområden. Områdena Boden, Sävast, Unbyn och Gunnars byn är viktiga att lyfta i detta sammanhang.

Luleå kommuns utvecklingsstrategi

Bodens kommun uppmärksammar att Luleå kommun pekar ut stråket Luleå-Gammelstad, Södra Sunderbyn som kommunikationsstruktur. I utvecklingsstrategin pekas även noderna Råneå, Gammelstad, Sunderbyn ut. Södra sidan om Luleälven och Råneåälvdal lyfts som viktig grön- och blåstruktur. Bodens kommun ser positivt på dessa inriktningar för mark- och vattenanvändning och ser framemot fortsatt dialog i översiktsplanarbetet.

Luleå kommuns kommentar:

Tack för synpunkterna. Inga ändringar föreslås.

Älvsbyns kommuns yttrande

Luleå kommun utgör besöksmål för handel, kulturupplevelser/ turism m.m. samt arbetsställe och studieort för en del av Älvsbyns kommuns medborgare varpå kommunikationen till Luleå varit den mest prioriterade frågan under granskningen. Luleå Airport nyttjas av Älvsbyns kommuns medborgare vid resor med flyg varpå även den frågan är prioriterad.

Miljö- och byggkontoret gör bedömningen att den föreslagna planen inte påverkar kommunikationen med Luleå och/ eller Luleå Airport utifrån ovanstående resonemang om Luleå som besöksmål och avreseort för Älvsbyns medborgare och har inget att erinra.

Utvecklingen av Antnäs som samlande by med tillkommande verksamhetsområde, bostadsbebyggelse med mera kan komma att öka Älvsbyns kommunikation med Luleå (Sörbyarna) vilket bedöms kunna medföra positiva effekter med avseende på exempelvis studie- och arbetspendling på sikt.

Slutligen vill miljö- och byggkontoret tacka för en föredömlig digital översiktsplan som kan komma att efterliknas i någon mån i kommande planarbete i Älvsbyns kommun där kommunerna samverkar inom GIS samma verktyg skulle kunna användas.

Luleå kommuns kommentar:

Kommunen noterar synpunkterna. Yttrandet föranleder inga ändringar av planförslaget.

Miljö- och byggnadsnämndens yttrande

Läsbarhet

Avdelning miljö och bygg anser att dokumenten kan vara svåra att läsa och förstå hur de hänger ihop för den som inte läst dessa dokument tidigare. Vi anser bland annat att ordningen på kapitlen i början på "Program till Vision Luleå 2050" behöver ses över.

Arkitektur, form och design

Avdelning miljö och bygg anser att det i principerna förhållandevis är mycket "mjuka" frågor jämfört med frågor om användning av mark- och vattenområden. Det är tydligt att den nationella nivån lägger allt större fokus på gestaltad livsmiljö bl.a. i utredningen om en ny politik för arkitektur, form och design. Kommunens utveckling behöver mer fokusera på människan och relationen mellan dem i stadsrummen istället för stål och betong, det vill säga livet mellan husen. I den andan saknar avdelning miljö och bygg övergripande kvaliteter och principer gällande arkitektur, form, design och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Luleå kommuns kommentar:

Ändringar och kompletteringar av principer har gjorts. I avsnittet Bästa boendet i stadsbygden anges att "Nya byggnader ska ha en omsorgsfullt bearbetad arkitektur som berikar, respekterar och stärker sin omgivning." samt "Arkitekturen ska präglas av, och uppfylla höga krav på kvalitet ur estetisk, funktionell, ekologisk och teknisk synvinkel. Hållbarhet och kvalitet får inte underställas kortsiktiga

ekonomiska aspekter." I Bästa boendet på landsbygden anges att "Tillkommande bebyggelse ska samspela med den befintliga bebyggelsestrukturen och med landskapets och bebyggelsens eller byns karaktär i övrigt." Det finns också specifika rekommendationer för vissa områden i MAV-kartan.

Vatten och avlopp

Avdelning miljö och bygg anser att kopplingen mot kommunens VA-plan måste synas tydligare. I översiktsplanen pekar visionen 2050 på att områden som exempelvis Bensbyn, Rutvik och Södra Sunderbyn ut som utvecklingsområden på landsbygden vilket i sig är positivt. Däremot bör inte dessa byar finns med under principer för genomförande till 2030 eftersom VA-planen inte pekar ut förutsättningar för förtätning då kommunalt vatten och avlopp för dessa områden är planerade efter 2030.

Luleå kommuns kommentar:

För alla ny/ändrad har information om tidshorisont lagts till för när bebyggelse kan förväntas ske. Flera av de nyare bebyggelseområdena är beroende av VA-planens tidplan vilket framgår av tidshorisonten.

Verksamhetsområden intill bostäder

Att flera arbetsplatser och verksamhetsområden ligger integrerat eller i anslutning till bostäder kan skapa problem. Det visar sig främst genom klagomål från närboende där de boende störs av olika typer av verksamheter. Störningar kan bland annat bestå av buller, trafik, olycksrisker, vibrationer, luftföroreningar, lukt, ljus och störande ljud av olika slag. Vissa verksamheter går bra att blanda med bostäder tex butiker, kiosker, frisörer, kontor, cafeer, och liknande. Däremot kan man inte ha bostäder nära verksamheter med större tillverkning, trafikintensiva, bullrande, dammande, luktande, med transporter av kemikalier och farligt gods, till och med restauranger och pizzerior som har öppet sent är ofta störande för de närboende. Ytterligare ett skäl till att vi inte ska ha bostadsområden intill verksamhetsområden är barnen, där vi enligt "Start och uppväxt for alla" ska minska barns exponering för kemikalier i deras vardagliga miljöer det står också att "Barn är särskilt känsliga får exponering av olika föroreningar, kemikalier, buller med mera eftersom de växer och utvecklas". Att planera in verksamhetsområden i anslutning till bostäder/bostadsområden är inte lämpligt enligt avdelning miljö och bygg, det blir varken bra för de boende eller för verksamhetsutövarna. Det är svårt att få till tillräckliga barriärer i samband med planering och det är svårt och ofta mycket kostsamt för verksamhetsutövaren att försöka få till det i efterhand om man via tillsyn ska försöka få bort eller minska störningen. Det är också få verksamheter som är tillstånds- eller anmälningspliktiga, där man skulle kunna påverka innan verksamheten påbörjas. I Luleå kommuns hållbara utveckling och tillväxt är det viktigt att planera tillkommande verksamheter och bostäder så att dessa problem undanröjs så långt det är möjligt. Avdelning miljö- och bygg saknar en beskrivning hur ett hållbart samhälle ska växa fram med både bostäder och verksamheter tillsammans.

Luleå kommuns kommentar:

Synpunkten framfördes i samrådsskedet och har också bemötts. Samma bemötande ges också nu. Forskning har visat att en blandad stad med bostäder, arbetsplatser, handel och nöjen skapar attraktivitet, tillgänglighet, trygghet och jämlikhet till en skillnad från en stad där dessa funktioner

delas upp. Den blandade staden ger också bättre förutsättningar för ett mer hållbart resande. Däremot är det viktigt att i en blandstad säkerställa lugna miljöer nära bostaden, krav som kommer att bli allt mer påtagliga i det intensiva samhälle vi lever i. Lugna miljöer säkerställs i översiktsplanen, dels i hänsynsskikten, dels i mark- och vattenanvändningskartan.

Det är dock viktigt att i efterkommande planering, det vill säga vid detaljplaneläggning av dessa områden, säkerställa att störningar minimeras och ange vilka åtgärder som krävs för att åstadkomma en god bebyggd miljö.

Digital översiktsplan

I syfte att tydliggöra begränsningar och läsbarheten av kommunens utveckling anser avdelning miljö och bygg att den digitala kartan måste innehålla de principer och avväganden som man gjort för respektive område gällande mark- och vattenanvändningen. Det är i huvudsak den digitala översiktsplanen som handläggarna framöver kommer att använda i sin handläggning och då bör allt av vikt filmas med där.

Luleå kommuns kommentar:

Kopplingar till konsekvensbeskrivning kan utvecklas efter antagande, det förändrar inte innehållet. Synpunkten är relevant.

Avdelning miljö och bygg anser att man bör peka ut vad kommunen vill i de områden i landsbygden där det idag är ett högt byggtryck (ansökan om förhandsbesked), till exempel Måttsund, Kallax, Sunderbyn, Mulön, Granön och Björkön. Som det är nu är det samma beskrivning för dessa områden som det är för resten av landsbygden.

Luleå kommuns kommentar:

I programmet har kompletterande riktlinjer lagts till, bland annat att i områden där högt bebyggelsetryck finns, behöver prövning med detaljplan övervägas i områden med stor efterfrågan på nya bostäder och där en successiv utbyggnad förväntas ske. Stadsbygdens närområde, specifikt Sunderbyn, Kallax, Måttsund och Bensbyn är områden med stor efterfrågan på nya bostäder.

Avdelning miljö och bygg anser att man i den digitala översiktsplanen för varje område som man vet inte kommer att ha tillräcklig kapacitet från kommunalt VA förrän efter 2030, skriver in det i respektive beskrivning av området.

Luleå kommuns kommentar:

För alla ny/ändrad har information om tidshorisont lagts till för när bebyggelse kan förväntas ske. Flera av de nyare bebyggelseområdena är beroende av VA-planens tidplan vilket framgår av tidshorisonten.

Områdesvisa rekommendationer

De flesta stadsdelarna i stadsbygden är med och beskrivna i "Områdesvisa rekommendationer", men inte alla. Samma gäller även för de andra områdena, landsbygd, verksamhetsområden, osv. Alla stadsdelar/samlande och stadsnära byar/landsbygdsområden bör finnas med även om det inte är några förändringar sedan tidigare. Ett enkelt sätt att få med alla områden är att zooma ut de kartor som behövs.

Samma synpunkt här som i den digitala översiktsplanen att de områden som inte kommer att få kommunalt VA förrän efter 2030, då bör man skriva in det.

För stadsdelen Kronan bör man även ta med transportsystemen som visar dragningen av den kommande Kronanvägen inklusive gång- och cykel vägar.

Kartbilderna för Kängsön och Harrviken är omkastade under landsbygdsområden, sid 40.

Luleå kommuns kommentar:

Det rekommenderas att den digitala kartan används. Pdf:en med områdesvisa rekommendationer har tagits bort.

Samlad konsekvensbeskrivning

En förutsättning för att översiktsplanens användbarhet i handläggningen av bygglov och förhandsbesked ska fungera bra, är att översiktsplanen mer konkret ska styra användningen av mark och vatten.

Enligt konsekvensbeskrivningen för verksamhetsområden är det "viktigt att lokalisera verksamheter så nära bostäder som möjligt så att det möjliggör ett minskat totalt transportarbete". Avdelning miljö och bygg anser att detta troligen gäller endast vid verksamheter med riktigt många anställda, annars lär det vara transporterna av varor och produkter till och från verksamheterna som bidrar till den stora delen av transportarbetet och att det är viktigare att verksamhetsområdena är placerade nära olika kommunikationsleder och inte nära bostadsområden. Vi bör dock främja hållbart resande och bra kommunikationer till verksamhetsområdena.

Vidare bedöms i konsekvensbedömningen att när verksamheter ligger nära både arbetstagare och kund, integrerat i bostadsområdena har detta positiva effekter. Det står dock inte vad de positiva effekterna är. Avdelning miljö och bygg anser är att det nog är sällan som privatpersoner besöker ett verksamhetsområde, såvida dessa inte innefattar handel.

Tysta miljöer erbjuder människor möjlighet till avkoppling och återhämtning och det har positiva effekter på djur och natur. Förtätning av stadsbygden kan medföra en risk för att gröna områden minskar och att tysta miljöer inte kan uppnås i tillräcklig omfattning. Därför är det viktigt att dessa miljöer bevaras och utvecklas vid förtätning.

Luleå kommuns kommentar:

Det har tydliggjorts i konsekvensbeskrivningen om de positiva effekterna av verksamheter och bostäder. Angående tysta miljöer delas uppfattningen.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

En större mängd förfrågningar om etablering av bebyggelse har över tid inkommit från kommunens norra skärgård och längs älvdalarna. Den kunskapen fås i vår bygglovsprocess och därför är det viktigt att avdelning miljö och bygg är med i planeringen av LIS-områden i kommunen. Inom de områden där kommunen vill främja bebyggelse bör ökad omfattning av LIS-områden övervägas som instrument för byggande av attraktiva boenden i strandnära lägen. Med ökade möjligheter till lagakraftvunna strandskyddsdispenser följer med största

sannolikhet ökat byggande och därmed möjligheterna att på sikt bibehålla eller utveckla befintlig infrastruktur och service. Detta skulle i sin tur inverka positivt på allmänhetens tillgänglighet till vissa attraktiva områden samtidigt som områden som är mer värda att bevara därmed skyddas från exploatering.

Sundom LIS-1 behöver förtydligas gällande om man avser att det ska kunna styckas av tomter i bägge områdena, eller bara i det mindre området vid Västra Lakaviken. Området vid hamnen är dock inte lämplig att bebygga hus på i och med att det är så låglänt.

Hindersön LIS-4 behöver förtydligas vad som gäller i respektive LIS-område. Det står att "Avsikten är att stärka Hindersön som prioriterat område får bebyggelseutveckling, besöksnäring och turboatrafik", vad avses med bebyggelseutveckling? Är tanken även fritidshus/stugor i någon av områdena eller är det bara de exemplifierade enklare friluftsanläggningarna som avses?

Luleå kommuns kommentar:

Västra området för LIS-1 Sundom tas bort. I övrigt kompletteras och korrigeras texterna. Se även bemötande till länsstyrelsens synpunkter gällande LIS-områden.

Räddningstjänstens yttrande

Räddningstjänsten har tagit emot en remiss från Stadsbyggnadsförvaltningen gällande en granskningshandling för översiktsplan 2020, ÖP2020. Räddningstjänsten har inga synpunkter på granskningshandling för ÖP2020.

Luleå kommuns kommentar:

Noterat.

Organisationer och föreningar

Stadsberget i Luleå AB

Synpunkter på Översiktsplan 2020

Ur vårt perspektiv finns det mycket att anföra i fråga om översiktsplanen. Det är anmärkningsvärt att man inte korrekt beskriver Mjölkuddsbergets nuvarande användning.

Man undviker, i likhet med när detaljplan Klintbacken etapp 3 upprättades, att beskriva den verksamhet som bedrivits inom våra fastigheter. Vi delar Länsstyrelsens synpunkter om att kommunens långsiktiga planer för områdets användning inte framgår. Vi saknar förslag för Mjölkuddsberget, det som översiktsplanen uttrycker om värdefull natur är önskeord och inte så mycket konkret.

Plan för våra fastigheter är, i likhet med när detaljplan Klintbacken etapp 3 upprättades inom Utredningsområdet för naturreservat, tillrättalagd för ändringar när industriområdet Ytterviken blir ett område för bostäder samt universitetets expansion. Vår mark är oförändrat ett behov för bergrumsanläggningen och inte naturmark.

Luleå kommuns kommentar:

Vi bedömer att Mjølkuddsberget och omgivning är ett betydelsefullt rekreationsområde som säkerställs som naturreservat. Nuvarande användning kan fortsatt vara kvar, men utvecklingsmöjligheterna för nuvarande användning är svår.

Cykelfrämjandet

De synpunkter som vi framför utgår från;

- Den syn som Cykelfrämjandet har för den roll som cykeln behöver spela för att den ska bidra till hållbara transporter som ger hållbara samhällen. Läs mer i vårt 8-punktersprogram,
- En nationell cykelstrategi för ökad och säker cykling, Regeringen 2017.

Inriktning för mark och vatten 2050

Landsbygd och stadsbygd (bebyggelsestruktur)

”Stadsbygden har stor betydelse för hela kommunens utveckling. Den har goda förutsättningar”

” Bebyggelsen i stadsbygden ska utvecklas genom förtätning men även genom att ett mindre antal nya områden tas i anspråk.”

Vi saknar det minst lika viktigt att en förtätning ska koncentreras i närheten av det viktiga nätet för cykel- och busstrafik.

Den planering som Umeå kommun har utgår från just denna princip där man har pekat ut längs vilka kollektivtrafikstråk som förtätningen och utbyggnaden ska ske. En annan strategi som de har utgår från femkilometersstaden för att uppnå hållbar tillväxt och gynnar gående och cyklisterna. Hällbacken skulle inte klara ett sådant mål!

”Luleå Centrum ska vara platsen för flera viktiga funktioner för både Luleåbor och regionen. I centrum ska arbetsplatser, mötesplatser och andra gemensamma funktioner finnas. Funktioner som också gör Luleå centrum utveckling till en viktig drivkraft för den regionala utvecklingen. Centrum ska förtätas och få ett ökat antal invånare.”

Dessa mål innebär en rad målkonflikter genom de begränsningar som centrumhalvön har. Ska centrum kunna utvecklas till mer än bara trafikleder som ökar barriärerna för människor kommer det innan 2050 innebära att de fysiska förutsättningar som finns måste påverka vad centrum tål av det som finns uppräknat i citatet.

Bernt Tiberg skrev en målande krönika i Norrbottens Kuriren den 22/11 2019 om problematiken - Rätt att bygga Luleå tätt?

Ett annat exempel är att när kommunen uppdaterade sin parkeringsnorm 2015 så innebar den att fastighetsägaren tvingas att inrätta parkeringsplatser för bilar även om det inte finns behov av detta.

Luleå kommuns kommentar:

Prioriteringen av stadsbygden är en princip för att cykelvägnät och busslinjenät ska nyttjas så effektivt som möjligt. Det pågår ett arbete med utvecklingsplan för Centrum. ÖP:n hanterar frågor mer övergripande och utvecklingsplanen för Centrum konkretiserar och är på en mer fördjupad nivå. Parkeringsnormen är på en annan nivå.

Kommunikationer (kommunikationsstruktur)

”Norrbotniabanen förbinder tågtrafiken med flygtrafiken vilket kommer att ge möjlighet till stora samhällsekonomiska vinster för regionen och Luleå.”

Är det helt klart med vilka ”stora samhällsekonomiska vinster” detta verkligen blir för Luleå som måste ställas mot den merkostnad som det innebär?

”Kollektivtrafik och cykeltrafik ska vara prioriterade färdssätt för att minska avstånd och knyta ihop både områden och funktioner. Både kollektivtrafik och cykeltrafik kommer att behöva fler stråk och större anläggningar för att fungera väl med en ökad befolkning.”

Det finns en oklarhet i formuleringen om cykeltrafik. Innebär detta rena cykelvägar eller kombinerade gång- och cykelvägar som avses? Ska cykeln kunna få en annan roll måste dess infrastruktur byggas upp på ett helt annat sätt än idag. Exempelvis måste den typ av cykelväg som regeringen har pekat ut som viktiga - Snabba cykelstråk - finnas med då den är tydlig på vilken funktion som behövs för att få fler att välja cykeln.

Med snabba cykelstråk avses längre stråk som förbinder städer, större tätorter eller olika stadsdelar med varandra där olika grupper av cyklister ska kunna ta sig fram snabbt, smidigt och bekvämt året runt.

Stråken ska erbjuda god tillgänglighet, säkerhet och framkomlighet. Detta ska förbättra för dem som redan cyklar i form av kortare restid och ökad trafiksäkerhet. Detta kan samtidigt få fler att börja cykla och i så fall uppstår även positiva effekter på bland annat hälsa och miljö.

”Stadsbygdens ytor för biltrafik ska minska, vissa trafikleder med kringområden kommer att utveckla till stadsgator och ge ytor för bebyggelse. Bilens andel av persontransporterna ska minska.”

Detta kan genomföras först om man sätter upp tydliga mål för hur mycket som bilens andel av persontransporterna ska minskas. Trafikverket har i en rapport visat att för Luleå skulle biltrafiken behöva minska med 30 % fram till 2030 för att Luleå ska bidra till de nationella miljömålen. Busstrafiken behöver samtidigt öka med över 200 och gång- och cykel med över 300 %. Frågan är om översiktsplanen har detta i åtanke?

Detta innebär stora svårigheter att som ni skriver minska biltrafikens ytor om det innebär färre körfält då detta i så fall får en mycket stor negativ inverkan på busstrafiken.

Ambitionen innebär flera målkonflikter.

Luleå kommuns kommentar:

Norrbotniabanans samhällsekonomiska vinster har utretts tidigare av Trafikverket. Luleå kommun delar uppfattningen om Norrbotniabanans nytta för regionen. Detta har också tydliggjorts i programmet. Principer i Smarta resor och Ett transportsystem på väg har ändrats och förtydligats. Vi eftersträvar ett separat gång- och cykelvägnät även om det i MAV-kartan redovisas som ett gemensamt. Stråken har olika behov. ÖP har minskning av biltrafiken men utan konkreta mål i syftet. Det finns andra planer som konkretiserar ÖP:s intentioner.

Generella principer för genomförande

”Kommunens förvaltningar ska arbeta samordnat med programmets principer för att nå en hållbar utveckling.”

Detta tycker vi den kanske viktigaste delen genom den stora arbetsgivare som kommunen är. Men för att detta ska bli verklighet krävs en helt annan styrning av förvaltningar och bolag så att de arbetar för och inte emot målen.

Ett exempel är att i planeringen av den nya räddningsstationen som blir en stor arbetsplats har cykelvägnätet från centrum dit inte ingått som en viktig förutsättning för att ge anställa ett alternativ till bilen. Att cykla dit från centrum innebär en längre inte kortare väg än för den som tar bilen.

”Vi ska skapa ett utrymme för medborgarnas inflytande och delaktighet tidigt i arbetet med samhällets utveckling.”

”Vi ska samverka över verksamhetsgränser för att kunna göra de investeringar som är kostsamma på kort sikt i en budget men ger samhällsekonomiska vinster på lång sikt.”

Vi har i samband med ”Framtidens skola” efterlyst att man beskriver andra konsekvenser av att en skola läggs ner än vad man sparar i minskade lokalkostnader. Ingenstans har man redovisat hur detta kan påverka barnens resande med cykel om en skola läggs ner.

Kommer cyklandet och resandet med bil, skjutsande föräldrar att öka eller minska?

Luleå kommuns kommentar:

Lokaliseringen av ”brandstationen” är prövad utifrån behovet att snabbt nå ut med räddningsfordon. Cykelvägar kommer även dit. I framtiden ska vi bättre hantera hållbarhetsbedömningar vid beslut, vilket också principerna tar upp.

”Uppföljningen med indikatorerna”

De indikationer som finns behöver utvecklas så att dom ger en rättvisande bild av hur utvecklingen ser ut. Några exempel;

- Olyckor på väg - är detta olyckor där kommunen är väghållare eller också Trafikverket och enskilda väghållare. Vilka typ av olyckor avses?
- Närhet till förskola - varför mäts inte närheten till skolor då detta påverkar resandet mer än till förskolor.
- Cykelvägssträcka - under analysfaktorer finns huvudnätskvalitet. Hur mäts den?
- Tillgång till kollektivtrafik - är inte detta närhet till en busshållplats som erbjuder en viss turtäthet det som är intressant?

Vi saknar som exempel;

- Sammanhängande cykelnät - ett mått på hur stor andel där cyklister inte blandas med bitrafik och/eller gångtrafik.
- Cykelparkering vid busshållplats - hur stor andel av busshållplatserna med ett visst antal påstigande har tillgång till en väderskyddad cykelparkering?

- Företräde för cyklister - i hur stor andel av passager som huvudnätet har av bilvägar har cyklister företräde?

Luleå kommuns kommentar:

Det första valet av indikatorer bygger på urvalet som är gjort nationellt. De kan kompletteras framöver, tack för förslag.

Principer för genomförande till 2030

Det finns 17 underrubriker på vad kommunen vill göra fram till 2030. Dit är det snart bara 10 år kvar. Vi saknar vilka av punkterna som är de viktigast. Nu är risken att det blir tjänstemän eller politiker som bestämmer turordningen. Det känns svårt att hinna med alla punkterna på 10 år, utan det finns det som måste vara viktigare än andra fram till 2030.

Just nu pågår den för mänskligheten livsviktiga miljökonferensen i Madrid. För att omsätta deras diskussioner till Luleå måste fokus bli att minska de två största utsläppskällorna SSAB och biltrafiken.

Vi har svårt att hitta vilka som är det viktigaste åtgärderna på kort och lång sikt, 2030 för att komma till rätta med de två områdena. Men också om vi inte når dit vilka konsekvenser kan detta då medföra?

Luleå kommuns kommentar:

Översiktsplanen är den långsiktiga vägledningen för kommunens arbete. Prioriteringen görs i nästa nivå, dvs i kommunens styrsystem. Principernas genomförande har ändrats från 2030 till 2040. Översiktsplanen redovisar konsekvenser av planförslaget jämfört med ett nollalternativ (ÖP 2013), se Samlad konsekvensbeskrivning.

Start och uppväxt för alla

Handlar om barn och bl.a. hälsa. Vi saknar att inte kommunen visar på åtgärder för att öka barnens fysiska hälsa. Detta har lyfts fram i den nationella cykelstrategin.

Att kunna och påverka att fler barn går och cyklar till skolan är en mycket viktig åtgärd som borde finnas med som åtgärd.

Universitetet driver det prisbelönta projektet "Aktiva skoltransporter". Samtidigt väljer kommunen att ta bort förutsättningarna för detta genom att man lägger ner skolor. Detta sker bara genom att man utgår från besparingar. Ingenstans väljer man att redovisa på hur detta påverkar skolbarnen som drabbas. Hur många har blivit tvungen att sluta cykla? Hur många blir istället skjutsade av sina föräldrar?

"Barn ska ges möjlighet att självständigt nå, för dem, viktiga målpunkter som grundskola, lekplats."

Att barn självständigt ska kunna nå sin skola som gående eller med cykel var förr i tiden en självklarhet. Men den utveckling som har varit och planeras i Luleå är en utveckling som går tvärt emot denna punkt.

Luleå kommuns kommentar:

Principer finns för barnens fysiska hälsa, bland annat att kommunen ska erbjuda kostnadsfria eller subventionerade kultur- och fritidsaktiviteter. Vi anger också vikten av barn och ungas fritid där vi ska främja ett brett utbud i samverkan med andra aktörer. Det finns även principer i andra avsnitt som rör barns väg till och från skolan. Kommunen deltar i flera projekt med syftet en mer aktiv resa till och från skolorna.

Levande stadsliv

”Vi ska prioritera utrymme för gång-, cykel- och kollektivtrafik före gatuparkeringar för bilar. Parkeringsplatser för bilar ska i första hand vara under marknivå och i parkeringshus.”

Detta låter som självklarheter, men finns det inga tankar om hur och var cyklister ska parkera?

Luleå kommuns kommentar:

Detta har kompletterats i ett nytt avsnitt om den övergripande trafikstrategin samt i avsnittet Smarta resor.

Hålla energin

Som vi skrev tidigare och under denna viktiga punkt hittar vi bara ”Vi prioriterar insatser för att förändra resor och transporter.” Bra ambition som tyvärr motverkas av alla nya bilvägar som finns i översiktsplanen. Det finns inte något exempel på där en ny väg har inneburit att biltrafiken har minskat. Snarare tvärt om, kommer de ge en ökad biltrafik. Frågan är vilka insatser är det som kommunen ska prioritera?

Luleå kommuns kommentar:

Sammantaget finns det principer som hanterar detta. Avsnitten Smarta resor, Ett transportsystem på väg samt Närhet till omvärlden behandlar denna fråga. Avsnitten har kompletterats.

Planera för säkerhet

De två första punkterna behandlar olyckor där vi utgår att trafikolyckor hamnar. Men då 6 av 10 trafikolyckor i Luleå är singelolyckor med gående eller cyklister saknar vi en tydligare inriktning om hur denna utveckling ska brytas fram till 2030.

Luleå kommuns kommentar:

Detta har vi bedömt hör till nästa nivå och konkretiseras i pågående arbete med en trafikplan.

Bästa boendet i stadsbygden

”Nya byggnader ska upplevas vara vackra och vi ska ställa höga krav på gestaltning och kvalitet. Arkitekturen ska berika, respektera sin omgivning och stärka kulturarvet.” Låter bra men varför finns inte gaturummet mellan husen med? Många fina hus som tillhör vårt kulturarv har också fina gator. Men med vår utgångspunkt att man ska separera gående och cyklister genom olika ytmaterial är det konstigt att kommunen 2019 tar bort gångbanepaltor i centrum för att istället asfaltera hela ytan som innebär fler konflikter mellan gående och cyklister!

Luleå kommuns kommentar:

Översiktsplanen hanterar inte vilken typ av beläggning gator, gångvägar eller cykelvägar ska ha. Det ges endast principer om standard, drift och underhåll.

Bästa boendet på landsbygden

Det finns två punkter som handlar om kommunens ambition med Råneå, Antnäs och Persön där kollektivtrafik nämns. Vi saknar vilken roll som cykeln ska ha. Exempelvis att man till Antnäs som blir ett nav ska kunna ta sig snabbt, gent och säkert från Ersnäs, Alvik, Ale och Måttsund med cykel på ett huvudnät för cykel.

Luleå kommuns kommentar:

Det har gjorts kompletteringar för cykelvägnätet i förhållande till samlande byar och Centrum samt principer i avsnittet Smarta resor. Vi ska ha ett kommunalt huvudnät för cykeltrafiken och ett huvudnät för gående som ska förbinda Centrum med alla stadsdelar och ge tvärförbindelser mellan stadsdelarna. På landsbygden ska vi verka för förbättrade möjligheter att gå och cykla inom de större byarna samt mellan stadsbygden och de stadsnära byarna. Kommunen ska även arbeta för att det ska gå att färdas på cykel och till fots mellan de samlande byarna och deras närliggande byar.

Huvudnätet för cykeltrafik ska ha banor med god framkomlighet och en gen sträckning. Det ska vara enkelt att hitta dit man ska och enkelt att förstå vad som är cykelbana respektive gångbana. Trafiksäkerheten ska vara hög och vägarna ska i stor utsträckning vara skilda från biltrafik. Huvudnätet ska prioriteras vid drift och underhåll.

Plats för arbete

”Volymhandel ska i första hand lokaliseras till Storheden och i andra hand till Notviken. Utvecklingen av handel på Storheden ska ske varsamt och etappvis söderut från Storhedsvägen fram till Karlsviksvägen. Butiker på Storheden och Notviken ska ha en egen och väl definierad entré för kunderna.”

Volymhandel innebär att den ska nås med bil. Vi saknar en ambition för hur Storheden ska utvecklas så att hållbara resor med cykel och buss också kan öka. Den inriktning som pekas ut att den ska utvecklas söderut mot Karlsviksvägen är ingen utveckling som gynnar varken cykel eller framförallt kollektivtrafik för shopping på Storheden då avståndet till busshållplatser ökar.

Luleå kommuns kommentar:

Det har förtydligats något vad avser kollektivtrafikstråk och gc-stråk, att det ska vara möjligt att nå t ex Storheden med hållbara transporter.

Smarta resor

”Vi ska arbeta för att öka medborgarnas kunskap och kännedom för att påverka deras färdmedelsval i syfte att öka andelen resor med gång, cykel och kollektivtrafik. Vi ska ges stöd till åtgärder som kan leda till en minskad användning av bil.” Förutsättningen för detta är att det finns en infrastruktur för cykel värd namnet. Vi pratar om ett cykelvägnät som kännetecknas av bra framkomlighet, flyt, komfort, genhet och trafiksäkerhet - Snabba cykelstråk.

Eftersom 2030 inte ligger långt bort borde detta vara det viktigaste som skapar förutsättning för att ändra resandet. Av samma skäl finns risken att den ombyggnad som ska göras av vägen mellan Luleå och Boden kan innebära att fler väljer att ta bilen då framkomligheten och trafiksäkerheten ökar, trots pendeltåget?

”Vi ska bygga ett trafiksystem där infrastruktur och alla trafikslag samverkar med varandra och gör att hela resan fungerar enkelt och smidigt för trafikanten.”

”Bussar och hållplatser ska vara tillgängliga. Viktiga bytespunkter ska erbjuda plats för parkering av cyklar och på landsbygden även pendlarparkeringar med motorvärmare för bil, laddplatser för elbilar och väderskydd för cyklar. God information, samordning och ett enkelt betalsystem ska underlätta åkandet.” Helt rätt, men då kan kommunen inte som idag bygga cykelparkeringar vid busshållplatser - utan väderskydd och att det inte ingår att snöröja dom vintertid!

Varför ska man bara kunna ladda en elbil och inte en elcykel då det finns betydligt fler elcyklar än elbilar i Luleå?

”Vid planering i bostads- eller arbetsplatsområden ska placering och utformningen göra det enkelt att använda andra transportmedel än bil. Vi ska sträva efter att utjämna restiderna för cykel, buss och bil. Gång, cykel och buss ska prioriteras före bil vid konflikter.”

Vi tycker att den 2:a meningen är orealistisk utifrån hur Luleå bil och cykelvägnät är uppbyggt. Det är först när bilnätet får en trafikinfarkt som cykeln kan gå fortare. Ju fler som väljer bussen kommer att förlänga bussresan då det tar längre tid då människor ska stiga på och av. Blir det en trafikinfarkt kommer detta att påverka kollektivtrafiken mest.

Prioritetspunkten känns självklart, men varför byggs det inte så redan idag? Men den viktiga frågan är hur prioriteringen ska vara mellan gång, cykel och kollektivtrafik?

”Vi ska ha huvudnät för cykel- och gångtrafik som ska förbinda Centrum med alla stadsdelar och ge tvärförbindelser mellan stadsdelarna. På huvudnätet ska cykel- och gångtrafikanter separeras från varandra.” Varför finns inte tvärförbindelser för cykel genom centrum med i det huvudnät som visas på kartorna?

En översiktsplan ska inte visa på detaljer hur ett cykelhuvudnät ser ut, bredd mm. Men innan man visar vilka gator där ett sådant nät ska vara måste man utgå från en målbild på vilken minimistandard det ska ha. Detta får aldrig vara något som ska utredas i ett senare läge. Då riskerar man att ge en felaktig bild av hur det ser/kommer att se ut där kommunen tvingas att gå ifrån sina mål när det visar sig att det inte gick att få plats med en cykelbana.

Det finns ett exempel och det är den cykelbana som är byggd efter Skeppsbrogatan mellan Smedjegatan och Prästgatan. Fotografiet är vid Shopping och hur detta kan kallas för huvudnät för cykel där två cyklisterna inte kan mötas kan vi inte förstå.

Kommunen skulle aldrig visa ett huvudnät för bilar där två bilar inte kan mötas!

Om kommunen vill visa allvar med sin cykelsatsning måste man behandla cykeln som ett eget trafikslag, med allt vad det innebär.

Det måste finnas en målbild för hur ett huvudnät för cykel ska se ut. Fotografiet från Malmö är ett bra exempel på hur ett huvudnät för cykel måste utformas om det ska locka fler att välja cykeln.

Vi stöder separeringen helt och hållet, men då är det som vi skrev tidigare konstigt att kommunen tar bort sådana utformningar!

”Lokalnäten för gång och cykel ska ge möjlighet att röra sig säkert och gent inom stadsdelarna, centrala delar av Antnäs och Råneå så att man enkelt når huvudnät för gång och cykel, busshållplatser och stadsdelscentra.” Den ambition som en översiktsplan har måste hela tiden finnas på agendan i det dagliga arbetet. Det finns tyvärr exempel där detta glöms bort när en plan ska gå från ord till handling. Exemplet är från den cirkulationsplats som är byggd i Kronan. Där har kommunen valt en utformning så att en cyklist som ska svänga får en mycket längre väg än en bilist som gör samma sväng. Knappast gent!

Vi har inte sett att det finns ett huvudnät för cykel i Antnäs? Se även vår tidigare kommentar på sidan 5 om att även i byar bygga ut ett sådant nät.

”Underhåll och drift prioriteras till viktiga stråk och platser för gång och cykel.” För att ta ett exempel så borde vinterväghållningen utgå från vilka fysiska och tekniska förutsättningar som gående, cyklister och bilister har att ta sig fram i vinterföre.

Då gående och cyklister använder muskelkraft för att förflytta påverkas de mer av dålig framkomlighet än en bilist som tar hjälp av en motor. Läger man också på vilken kontakt som gående eller fordonen har mot underlaget är det cyklisten som har den sämsta förutsättningen som påverkas mest vid halt underlag eller vid lövhalka.

Är det detta ni menar med prioriteras?

Luleå kommuns kommentar:

Principerna ger stöd för kommunens arbete och visar vad vi vill på lång sikt. Här kommer flera mycket relevanta synpunkter som Luleå kommun delar. Förändringsarbetet går långsamt, bland annat då befintlig bebyggelsestruktur begränsar utrymmet vad som är möjligt att åstadkomma snabbt. ÖP:n ger stöd i prioritering av trafikslag och bör därmed också finnas med vid kommunens plan- och budgetarbete för vilka prioriteringar som görs vid investeringar, drift och underhåll.

Ett transportsystem på väg

”Vi ska verka för en förändring till mer hållbart resande med förändrade färdstätt, minskad biltrafik och en övergång till fossilfria fordonsbränslen.”

Innebär ”verka för” att kommunen bara ska jobba med påverkan - morötter eller finns det även piskor med för att bryta den trend som inte går åt rätt håll?

För att klara miljömålen tror vi inte att det bara räcker med att ”minska” bitrafiken. Alla undersökningar pekar på att biltrafiken måste ”minska mycket kraftigt”. Det innebär inte att inte folk ska kunna köra bil, men då knappt hälften av resorna med bil i Luleå är kortare än 4 kilometer visar det på vilken potential som finns.

Luleå är medlem i Svenska Cykelstäder som har målet att 50 % av alla resor som är kortare än 5 km ska ske med cykel. Vi tycker det är konstigt om Luleå inte har med dessa mål i sin översiktsplan som sätter ribban för vad som behöver göras fram till 2030.

”På huvudvägnätet utanför Centrum ska den motordrivna trafikens framkomlighet prioriteras med få korsningar, god trafiksäkerhet samt separata vägar för gång- och cykeltrafik. Där en huvudled för gång och cykel med många oskyddade trafikanter korsar en huvudgata ska framkomligheten för dessa prioriteras.”

Vad menas med ”en huvudled för gång- och cykel”? Detta är inget begrepp som finns i trafikplaneringen utan begreppet huvudled är kopplat till en trafikreglering.

Man måste också kunna definiera vad ”många” innebär. Är det lika många som bilar, dubbelt så många eller vad då? Som vi skrev tidigare så behöver denna typ av ställningstagande finnas på pränt även om inte siffran hör hemma i en översiktsplan.

”På lokalgatorna ska gatans gestaltning stödja en låg hastighet samt ta hänsyn till oskyddade trafikanter. Bostadsgatorna ska ha en hastighet på högst 30 km/h.”

Ordet gestaltning är oftast kopplat till träd på en gata. Ska en gata få en låg hastighet räcker det inte med träd utan då är det gatans utformning, bredd, beläggning, upphöjningar och radier som stödjer en låg hastighet.

”Norrliden och Söderleden ska komplettera huvudvägnätet runt stadsbygden och ge bättre förbindelser mellan E4 och stora målpunkter som hamn och flygplats.”

Eftersom nya vägar innebär en ökad biltrafik, att kommunen vill att Norrbottenbanan ska passera flyget och att ett framtida samhälle kommer innebära mindre biltrafik har vi svårt att förstå logiken i denna punkt som innebär stora kostnader men till vilken nytta?

”Fastighetsägarna ansvarar för att lösa behovet av parkering för cykel och bil på sina fastigheter. Besöksparkeringar för bil i Centrum ska styras till parkeringshus eller parkeringsgarage inom rimligt gångavstånd från service och huvudstråk för handel. Boendeparkering för bil ska så långt som möjligt förläggas under mark.”

Vilka mål finns för besöksparkering med cykel? Är det något som fastighetsägaren ska ansvara för? För att ta två exempel så planeras en utbyggnad av kv Katten och Tjädern i Luleå där byggnaden täcker hela fastigheten och har publika lokaler i bottenvåningen. Var vill kommunen att dessa fastighetsägare ska anordna besöksparkering för cykel?

Den enda lösningen att detta måste göras i en dialog med kommunen då det kan innebära att närliggande p-platser för bil ersätts av cykelparkering.

Luleå kommuns kommentar:

Principer finns för att förbättra för cykeltrafik. Programmet innehåller inga målformuleringar för något område. Övergripande mål och den årliga uppföljningen samt fyraårig utvärdering ska användas för att konstatera brister och behov av åtgärder, vilket är nästa nivå i planeringsstrukturen. Huvudvägnätet är det som visas på användningskartan, ett eget begrepp som ger grund för underhåll, standard etc.

Kartor

I teckenförklaringen till den digitala kartan som visar transportsystemet för gång- och cykeltrafik anges stråk för gång- och cykeltrafik som utgör huvudvägnätet som oförändrat och ny/ändrat.

Vi har inte hittat vad ett huvudcykelnät innebär. Är det ett nät där gående och cyklister är separerade från varandra? Har cykeldelen en sådan bredd att cyklister kan köra om varandra? Vad innebär det när nätet korsar en bilväg? Utan detta blir det bara ett ord utan innehåll.

Kartan är missvisande då den till skillnad från biltrafiken visar schematiska sträckningar istället för att visa hur verkligheten ser ut. Detta gör att den som inte är insatt i hur cykelnätet ser ut får en helt felaktig bild.

Slutligen måste det bli tydligare färger där ni behöver utgå från primär- och komplementfärger för att öka läsbarheten. Att man kan välja kartbakgrund är bra, men man måste också kunna välja om man vill visa stadsdelsnamn eller inte då de har en dominerande roll som bilden visar.

Några platser som vi har synpunkter på:

- Efter Skeppsbrogatan finns ett huvudnät för cykel. Då delen från Smedjegatan till Prästgatan är nybyggd. Som vi sker tidigare kan detta aldrig vara ett huvudnät då den inte klara möte mellan cyklister. Utrymme skulle finnas att bygga om gatan, men det blir på bekostnad av busstrafiken och parkeringsplatser.
Infoga bild
- Vi saknar vilka huvudnät som är för cyklister genom centrum i öst-västlig och nord-sydlig riktning som klarar kraven på genhet och lutning.
- Järnvägen lyfts fram som en viktig nod i Luleås utveckling. Vi saknar ett huvudnät efter Östra stranden direkt mot järnvägsstationen och in mot Storgatan.
- I de planer som finns med resecentrum och verksamhetslokaler var det tidigare redovisat att den nuvarande Malmuddsviadukten skulle rivas och ersättas av en ny bro tillsammans med Hertsövägen. Har den utgått då den hade fått en sämre lutning som hade varit negativt för det stora flödet av gående och cyklister som ska passera järnvägen.
- Vi tycker att huvudnätet efter Svartövägen ska dras fram till SSAB som är den största målpunkten.
- Flygplatsen lyfts fram som en viktig punkt som järnvägen skulle passera. Vi saknar att ni inte samtidigt visar på de fördelar som det skulle innebära om det också fanns en förbindelse för gående och cyklister. Detta skulle ge en mycket kortare restiden med cykel från Örnäset till de arbetsplatser som finns vid flygplatsen. Ett exempel där man har tagit hänsyn till detta är den nya bron i Sundsvall som är byggd med en gång- och cykelbana.
- Av kartan kan man få intrycket att det finns ett huvudnät efter Hertsövägen. Detta är så långt från verkligheten och ger en felaktig bild.
Verkligheten är istället denna där cyklister måste använda en kombination av cykelvägar och lokalgator. Alla punkterna är där cyklisten har väjningsplikt mot biltrafik eller där den röda linjen är cykla ner och upp. För bilisten så finns en huvudled som ger företräde framför alla anslutande gatorna.
- Det finns platser där det är föreslagit att nuvarande huvudcykelnät skulle kompletteras med ett nytt parallellt nät. Förutom att det medför stora investeringar för kommunen som ska konkurrera med annat som också är viktigt ska det också underhållas och skötas.
För huvudnäten är det viktigt att de har en mycket hög drift och underhållsstandard som ger ökade driftkostnader.
Vi har svårt att se att cykeltrafiken från Storheden/Gammelstad/Sunderbyn skulle vara i den mängden att den nuvarande efter stranden behöver kompletteras med ett nytt huvudnät efter Storhedsvägen.
- Samma sak med ambition att det blir parallella nät mellan Hammaren och Gammelstad
- Samma sak efter Bodenvägen mellan Skutviken och Mjölkudden
- Vi saknar att den nybyggda cykelvägen efter Björsbyvägen då den utgör en förbindelse mellan Hällbacken och Porsön. Huvudnätet måste också sitta ihop till en

helhet och inte ha brister i länkarna. Ett exempel är att det saknas en länk genom Björnsbyn.

Luleå kommuns kommentar:

Det som visas på användningskartan är en förbindelse som ett huvudvägnät för cykel ska ha. Vilket innebär att när andra åtgärder vidtas i närheten av förbindelsen ska hänsyn tas så att funktionen inte försämras utan förbättras.

Samlad konsekvensbeskrivning

Vi tycker att konsekvensbeskrivningen inte ger en rättvisande bild av konsekvenserna utan är bara en uppräknig av vad som har framgått i andra dokument. Det räcker inte med att skriva att cykeltrafik och kollektivtrafik prioriteras. På vilket sätt är det tänkt att ske, dvs vad blir konsekvensen?

- Ska cyklister prioriteras = cykelöverfarter i alla passager av bilvägar eller bara i vilka då?
- Ska cyklister prioriteras genom att gång- och cykelvägar byggs om så att gående och cyklister kan separeras?
- Om både buss och cykel ska prioriteras, vilken prioriteras först?

Luleå kommuns kommentar:

Princip om prioritering för huvudvägnätet finns i förhållande till andra vägnät. Hur detta genomförs beslutas i trafikplan eller dylikt.

Övrigt

Vi har utgått från den information som finns på webbplatsen. Den behöver utvecklas om syftet är att den ska öka lättillgängligheten och ge ökad medborgardialog. Några saker

- Det är otydligt vad som skiljer Luleå från andra kommuner då det finns punkter som är självklarheter.
- När kommunen kommer att blicka tillbaka 2030 hur många av alla punkterna har ni inte hunnit med?
- Det är svårt att hitta i den.
- Länkar fungerade inte.
- Vi hade svårt att se svårt att se vilka mål kommunen har för cykel då cykel finns med på flera ställen.

Luleå kommuns kommentar:

Tack för synpunkterna, webbplatsen kan förbättras ytterligare.

Naturskyddsföreningen

Först vill vi ge feedback på de dokument som ingår i översiktsplanen. Vi upplever att det varit svårt att få överblick över alla dokument. I grunden är det en demokratifråga, att många ska klara av att orientera sig i materialet. För att klara klimatkrisen behöver vi fördjupa demokratin, inte försvåra den. Här finns det stora förbättringsområden.

Inledning och klimatfrågan

Klimatkrisen, utarmningen av den biologiska mångfalden och överanvändningen av många ekosystem visar med skrämmande tydlighet på bristerna i vårt samhällssystem. "Vi kan inte lösa problem genom att använda samma sorts tänkande som vi använde när vi skapade dem", skrev Einstein för mer än hundra år sen, det gäller fortfarande!

Vår främsta invändning kring förslaget är avsaknaden av en plan B, eller åtminstone ett resonemang. Intrycket är att planen utgår från att det mesta rullar på som vanligt med lagom tillväxt och inga katastrofer.

Det tydligaste, men inte enda, hotet är klimatförändringarna. Klimatforskarna är överens om att vi har mycket kort tid, cirka 10 år, på oss att vända utvecklingen för att undgå katastrofal uppvärmning. Tyvärr är det mycket som talar för att världen inte kommer att lyckas särskilt bra. Det kommer att påverka alla samhällen och allt liv på jorden. Hur förbereder vi oss för det i Luleå? Planering för verklig hållbarhet bör rimligen ha beredskap för en negativ utveckling. Vid kriser är den sociala hållbarheten avgörande.

Vi föreslår ett tillägg till de generella principerna (sidan 26 i den tryckta granskningsupplagan): "Beredskap ska finnas för storskaliga kriser."

Målet "Luleå har ingen påverkan på klimatet" är i princip omöjligt att nå. Ett mer realistiskt vore "Luleås påverkan på klimatet ska minska kraftigt".

Luleå tillhör de kommuner som har störst utsläpp av koldioxid, både räknat per invånare och i absoluta siffror, främst på grund av ståltillverkningen. Vi använder också mer energi än nästan alla andra. Den enorma utmaningen det innebär framgår inte av planen.

Rubriken Hålla energin (sidan 36) är obegriplig... Dessutom oklart om det enbart är organisationen Luleå kommun som avses eller alla verksamheter i Luleå.

Vad gäller klimatet finns föråldrade uppgifter i bilagan Nulägesbeskrivning 2017. Årsmedeltemperaturen i Luleå har ökat med ca 1,5 grad under de senaste 15 åren och är nu 3,0 grader. Årsnederbörden har ökat med ca 15 %. Förändringarna vintertid är än kraftigare. Ett annat exempel där tempot i klimatförändringen underskattats är extremt varma sommarkvarnar. Under värmeböljan i juli 2018 var den högsta dygnsmedeltemperaturen +24,5 grader.

Vi menar att skrivningarna och målen är både otydliga och otillräckliga.

Luleå kommuns kommentar:

Principer finns också i andra delar. Klimatmålet är det som vi måste uppnå. Stålintustrin har en egen färdplan för att nå samma mål dvs det nationella målet om ingen klimatpåverkan till 2045.

Förbättringar vad gäller presentationen av ÖP kan behöva göras, både vad som presenteras på hemsidan och anvisning hur man ska läsa översiktsplanen.

Natur- och rekreationsområden

Ur Vision Luleå 2050 mål 15. Ekosystem och biologisk mångfald – Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem och hejda förlusten av biologisk mångfald.

Biologisk mångfald vid bostads- och stadsplanering

Vi upplever att det saknas ett genomgående tänk kring dessa frågor både vid bostads- och stadsplanering.

På många håll är gräsmattor så intensivt skötta att de positiva effekterna för miljö och klimat helt försvinner på grund av utsläpp från motorgräsklippare, användning av konstgödnings- och bekämpningsmedel och konstbevattning. Hur det ser ut i Luleå vet vi inte riktigt. Däremot vet vi att stadsängar är ett bättre alternativ än enbart gräsmattor.

Traditionella gräsmattor består av ett fåtal arter och på många håll har de bidragit till spridning av för miljön främmande, så kallat invasiva, arter. Mer ängslika miljöer ger ökad biologisk mångfald och bättre livsutrymme för fler arter. Exempelvis pollinatörer som bin och fjärilar har väldigt små möjligheter att livnära sig i en vanlig bruksgräsmatta. De är livsviktiga för vår matproduktion. Ungefär en tredjedel av den mat vi människor äter är pollinerad av dem. Våra vilda trädgårdsmästare är hotade.

Större delen av Luleås grönytor utgörs av gräsmattor. Forskare vid SLU lyfter fram bättre och mer långsiktigt hållbara alternativ med mer varierad växtlighet, tex ängsliknande miljöer. Det blir ett naturligt sätt att öka den biologiska mångfalden. Här kan kommunen föregå med gott exempel för att också påverka de privata miljöerna.

Vi föreslår också att Luleå kommun börjar skapa stadsängar istället för de traditionella gräsmattorna.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har en grönplan, vars övergripande strukturer och samband är inarbetade i översiktsplanen. Synpunkterna i övrigt berör grönplanen och är inte på översiktsplanens mer övergripande nivå.

Skogsbruk

Under "Generella principer för genomförande" sägs att "Luleå kommun ska vara en förebild och föregångare i arbetet med att nå en hållbar utveckling." Vi vill hylla den principen!

Vi vill lyfta fram skogen för dess värden för kommuninvånarnas välbefinnande, för skogens biologiska mångfald och ekosystemtjänster som klimatstabiliserande och vattenrenande. Därför föreslår vi tillägg av ett antal punkter för att slå vakt om skogens värden.

Vi föreslår att skogsbrukssättet ändras för att bättre slå vakt om dessa värden:

"I de av kommunens skogar där det bedrivs skogsbruk, ska skogsbruket bedrivas utan trakthyggesbruk och utan att det anläggs likåldriga trädplanteringar. Istället tillämpas och

utprovas skogsbrukssätt som innebär trädkontinuitet, variation och skiktning eller luckighet, och att målen för kommuninvånarnas välbefinnande genom naturupplevelser, miljöer för fysisk aktivitet, rena vatten, bevarad biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan uppfylls.”

Det innebär att skogsbruk med uttag av virke fortsätter i de skogar som idag är avsedda för det ändamålet, men utan slutavverkning av bestånd. Istället avverkas utvalda träd medan övriga träd lämnas att utvecklas, en åtgärd som upprepas återkommande efter ett antal år. En professionell term för detta skogsbrukssätt är kontinuitetsskogsbruk. Populariserat kan det kallas för hyggesfritt skogsbruk. Det är inte en metod, utan ett helt annat sätt att bruka skogen med olika metoder och modeller med olika namn. Olika modeller för kontinuitetsskogsbruk är t.ex. blädning (stamvis blädning och volymbädning) och naturnära skogsbruk (”Lübeckmodellen”) som var för sig använder olika metoder i genomförandet.

De träd som avverkas är till större andel timmerträd än vid slutavverkning, kostnaderna för markberedning och hyggesplantering försvinner medan avverkningskostnaderna ökar. Intäkterna från virke ökar, genom att priset för timmer är högre än priset för massaved. Erfarenheterna från kommuner som övergått från ett trakthyggesbruk till ett kontinuitetsskogsbruk visar att intäkterna täcker de samlade utgifterna för kommunens skogsskötsel.

Detta förslag rör inte de skogsområden som ska avverkas för att nyttjas till annan markanvändning som bostadsområden, industri eller handelsområden, och det rör inte heller de skogar som redan skyddas från skogsbruk.

Det finns kompetens att tillgå och det finns redan flera kommuner som gått över till kontinuitetsskogsbruk för att bättre nå sina mål. Luleå har chansen att bli först i Norrbotten och bli en ledande kommun med att integrera sina mål för kommuninvånarnas välbefinnande bevarad biologisk mångfald och bevarade ekosystemtjänster uppfylls med ett fortsatt skogsbruk med virkesuttag och därmed ekonomiskt utbyte utan hyggen.

Luleå kommuns kommentar:

Dessa frågor är mer driftsfrågor och ingår i grönplan samt skogsbruksplan. Luleå kommun arbetar med naturvårdande skötsel för att bevara samt utveckla befintliga naturvärden samt kända kulturmiljövärden. I de delar av skogen där kommunen bedriver ett aktivt skogsbruk ska skogen ge avkastning genom produktion av värdefullt virke. Även där ska skogens naturvärden, kulturmiljövärden och upplevelsevärden bevaras, utvecklas och synliggöras.

Motiv med avseende på olika målområden

Friluftsliv, upplevelse, återhämtning

Skog är den mest attraktiva naturtypen för friluftsliv (lövskogar följt av barrskogar). Det gäller inte hyggen. Endast en procent av de svarande anser att hyggen är de mest attraktiva miljöerna. I tätorter eller urbana miljöer är numera 300 meter till ett grönområde rekommenderat av Boverket. Detta avstånd börjar allt mer uppmärksammas i kommunala översiktsplaner runt om i Sverige. Avståndet 300 meter till ett grönområde är extra viktigt

för barn och äldre som i större uträkning har begränsade möjligheter att röra sig på längre avstånd.

Människan hanterar massa sinnesintryck som når hjärnan på olika sätt. I vardagen dominerar den riktade uppmärksamheten, som kräver mycket energi. För stor belastning kan leda till mental utmattning. I naturen dominerar vilsamma sinnesintryck som hanteras med spontan uppmärksamhet, vilket leder till att vistelse i naturen ger vila och återhämtning. Tillgång till natur leder till mindre stress och ökad kreativitet på arbetsplatser, till bättre motorik och koncentrationsförmåga hos dagisbarn och till bättre återhämtning efter stress för gamla på ålderdomshem.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommuns grönplan omfattar detta och i arbetet med grönplan följs dessa frågor upp samt utvecklingen vidare. Översiktsplanen omfattar principer för grönområden. Översiktsplanen anger bland annat att funktionen hos den lokala grönstrukturen ska få utrymme att utvecklas och att det ska finnas i bostads- och verksamhetsområden.

Biologisk mångfald i skogen

När gammal skog avverkas innebär det så stor miljöförändring att många arter lokalt slås ut. Jämfört med trakthyggesbruk finns det fördelar med hyggesfritt skogsbruk för bland annat följande skogslevande artgrupper:

- Mykorrhizasvampar
- Mossor knutna till äldre skog
- Hänglavor och barklevande lavar
- En del kärlväxter, bland annat många skogslevande orkidéer
- Skogsmesar

Svampen goliatmusseron bedöms ha minskat med över 30 % de senaste 50 åren på grund av slutavverkning av tallskogar med lång trädkontinuitet. (Goliatmusseron är en av de matsvampar som betingar högst pris då den säljs till uppköpare.)

Luleå kommuns kommentar:

Tack för informationen.

Rennäring

Hyggesfritt skogsbruk kan vara ett sätt att anpassa skogsskötseln i områden som är viktiga för rennäringen. I hänglavsbärande skogar är ett hyggesfritt skogsbruk att föredra framför trakthyggesbruk eftersom en trädkontinuitet med inslag av äldre träd bibehålls. På vinterbetesmarkerna minskas störningar på marklaven.

Luleå kommuns kommentar:

Tack för informationen.

Klimatet ur ett skogsperspektiv

När en skog slutavverkas, frigörs stora mängder koldioxid och andra växthusgaser.

Den största delen av skogens totala kolförråd finns i marken, som utsätts för ljus, värme och syre på kalhygget, i synnerhet i samband med markberedning. Nedbrytningen i marken

ökar, vilket leder till ökade utsläpp av koldioxid från skogsmarken. Det gör hygget till en kolkälla under upp till 15 eller 20 år, även om ny skog anläggs så snart som möjligt efter avverkningen. Det tar ytterligare ett par decennier för den växande skogens kolbindning att kompensera för dessa utsläpp. Först 30-40 år efter planteringen är kolbalansen återställd till utgångsläget vid skörden (Lindroth m. fl 2009, Grelle 2010).

Hugga eller skydda? Boreala skogar i klimatperspektiv. Olsson, R. Rapport från WWF och Naturskyddsföreningen 2011.

Kommentar: I den rådande klimatkrisen med Parisavtalets mål att stoppa uppvärmningen helst under 1,5 grad har vi kanske 10 år på oss. Att sluta kalhugga ger omedelbar effekt genom att kolläckagen från blottad mark upphör. Debatterade modeller med intensifierat skogsbruk skulle ge effekt först om någon generation.

Luleå kommuns kommentar:

Tack för informationen.

Vattenkvalitet ur ett skogsperspektiv

Kalavverkninng medför ökad uttransport av näringsämnen och ibland även skadliga ämnen (aluminium och kvicksilver). De transporteras med yt- och grundvatten till nedströms belägna bäckar och sjöar. För att minimera skadeverkningar kan istället någon form av hyggesfritt skogsbruk vara ett bättre alternativ. Det finns också skogsbruksåtgärder med potential att minska kväveutlakningen, t.ex kontinuitetsskogbruk.

Luleå kommuns kommentar:

Tack för informationen.

Transporter

En av de största klimatbovarna är transporter, inte minst de som görs med bil. Genom att bygga nya cykelvägar, koppla ihop befintliga cykelvägar med anpassade cykelkorsningar och tillhandahålla en säker cykelparkering kan kommunen hjälpa fler människor att använda cykeln istället för bilen. Ett cykelgarage underlättar för pendlare att lämna bilen hemma och istället ta cykeln till jobbet. Här ska pendlare kunna låsa in sin cykel under arbetsdagen, men också lägga ifrån sig hjälm och regnkläder och ladda elcyklar.

Investeringen kan vara ett led i kommunens långsiktiga arbete för att öka cyklingen och att skapa en mer hållbar trafik. Även snöröjningen behöver anpassas efter detta. Cykelvägarna prioriteras då det är svårare för en cyklist att ta sig fram i snödrivor än det är för en bilist.

Luleå kommuns kommentar:

Avsnittet Smarta resor som omfattar större delen av cykelinfrastrukturen har omarbetats och är förhoppningsvis mer tydlig i vilka trafikslag som prioriteras.

Vi ställer oss bakom ett fortsatt ökat resande med kollektivtrafik. Vi anser att unga och unga vuxna upp till 25 år ska subventioneras med fritt pass eller låg kostnad på kollektivtrafiken. Genom att tillgängliggöra billig kollektivtrafik till kommunens ungdomar och unga vuxna så stimulerar vi den kommande generationen att visa klimathänsyn i sin vardag samt att skaffa goda vanor när det gäller transport till och från skola/arbete/fritidssysselsättning. Vi gör det möjligt för dagens unga som riskerar att vara mer stillasittande än tidigare generationer att

med enkla medel träffas inom kommunen utan att behöva tänka på resekostnader eller skjutsande. Vi tänker också att genom att köpa in och använda sig av anonymiserad och grupperad statistik från mobiloperatörer kan faktiska resandeflöden i kommunen förstås för revidering av kollektivtrafikens linjenät.

Vi föreslår en trafikplanering med fokus på nya cykelvägar, anpassade cykelkorsningar och en säker cykelparkering.

Vi föreslår också subventionerad kollektivtrafik till unga och unga vuxna.

Luleå kommuns kommentar:

Avsnittet Smarta resor har omarbetats och visar tydligare Luleå kommuns prioritering av trafikslag. Hur resor ska bekostas är inte en fråga för översiktsplanen, utan en verksamhetsfråga.

Principer för genomförande till 2030

Luleå Naturskyddsförenings tilläggsförslag i kursiv stil. Förslag om strykning markeras ~~struket~~.

Start och uppväxt för alla

Barn ska inom räckhåll från skola, dagis och bostadsområde ha skog för upplevelser, upptäckter och egen lek med kojbyggen, kurragömma och klätterträd.

”Liv mellan husen” sid 31, Träd och buskar planteras där allmänheten fritt kan plocka äpplen och bär.

Uppleva och utöva

Naturen är en miljö för upplevelse, vila, återhämtning och ostyra aktiviteter såväl som inspiration till kreativitet och plats för fysisk aktivitet, varför skog eller annan natur behövs på nära håll från bostadsområden.

Rent vatten

Kommunens skogsbruk bedrivs utan trakthyggen och markberedning för att undvika urlakning av ämnen från marken som riskerar hamna i vattnen.

Spara viktiga värden

Vi ska bevara områden med mycket höga naturvärden. ~~Undantag ges endast för nationella eller regionala intressen av avgörande betydelse och då ska åtgärder vidtas för att kompensera värdena.~~

I de av kommunens skogar där det bedrivs skogsbruk, ska skogsbruket bedrivas utan trakthyggesbruk och utan att det anläggs likåldriga trädplanteringar. Istället tillämpas och utprovas skogsbrukssätt som innebär trädkontinuitet, variation och skiktning eller luckighet, och att målen för kommuninvånarnas välbefinnande genom naturupplevelser, miljöer för fysisk aktivitet, rena vatten, bevarad biologisk mångfald och minskad klimatpåverkan uppfylls

Bästa boendet i stadsbygden

Säkerställa att alla detaljplaner utformas så att alla bostadsområden har en strövskog inom 300 meters avstånd för vuxnas välbefinnande och barns lek.

Luleå kommuns kommentar:

Föreslagna tillägg är inte på översiktsplanens nivå. Det har gjorts en avgränsning om att inte principerna behöver vara mer detaljerade utan ska fungera vägledande och stöd för kommunens verksamheter i efterkommande planering och för planer på nästa nivå, exempelvis grönplan, skogsbruksplan med flera. Vi vill bevara områden med mycket hög naturvärden, principen behövs för att kunna hantera samhällsförändringar som inte kan undvikas.

Föreningen Gultzaudens Vänner

1. Kommunen har i samrådsredogörelse, bilaga översiktsplan 2019, yttrat sig över vissa inkomna svar. Gentemot Gultzau Vänner yttrande har (sid 22) anfört att kommunen beslutat planlägga för bostäder på aktuell plats. Översiktsplanen ger enligt kommunen därmed stöd för detta.

Eftersom en översiktsplan inte är bindande (3 kap 3 § PBL) och att översiktsplanen skall vara aktuell finns inte hinder att inbegripa grönområdet Ängen planarbetet och inbegripa det i de visioner som planen ger uttryck för.

Den bedömning som gjordes inför planuppdraget under vilade alla omständigheter på otillräckligt beslutsunderlag. Det kan hänvisas till vad länsstyrelsen anför (jfr nedan) i sitt yttrande, dvs det redovisning av planens innebörd i form av den samlade bilden över den föreslagna framtida mark- och vattenanvändningen samt en miljökonsekvensbeskrivning med en samlad översiktlig analys.

Bedömningen att detta område inte är avgörande för möjligheten till rekreation och vila i området i sin helhet, är felaktig och inte godtagbar. Rörande betydelsen hänvisas till bilagt bildmaterial. En exploatering kommer att ta ifrån barnen i närområdet och centrum en viktig lekplats. För skolans utomhusaktiviteter finns inte någon annan lämplig plats, likaså friluftaktiviteter som allmänheten bedriver i övrigt, vilket framgår av bildbilagan.

2. Det konstateras att Länsstyrelsen i sitt yttrande anfört (samrådsredogörelsen sid 7):

”det saknas väsentliga delar som ska ingå i en översiktsplan, som t.ex. redovisning av planens innebörd i form av den samlade bilden över den föreslagna framtida mark- och vattenanvändningen, skälen för förslaget (redovisning av planeringsunderlag med analys) samt en miljökonsekvensbeskrivning med en samlad översiktlig analys av konsekvenserna av planförslaget som helhet.” samt ”Länsstyrelsen kommer därmed vid detta skede inte att kunna lämna ett fullständigt samrådsyttrande från staten då viktiga delar som enligt 3 kap 2–9 §§ PBL och 6 kap miljöbalken (MB) (1998:808) skall ingå i en översiktsplan saknas, vilket även har begränsat statliga myndigheternas möjlighet att ta ställning och lämna relevanta synpunkter på förslaget. Det innebär att samrådet inte tjänar sitt syfte”.

Gultzau Vänner delar Länsstyrelsens bedömning. Vad Länsstyrelsen (a.a. sid 8ö) anfört om att det är svårt att bedöma planförslaget utifrån bl a strandskydd, understryker bristerna i utredningen, inte minst vad gäller området Ängen.

Det saknas alltså en beskrivning av

- Hur skall behovet av de barns lek tillgodoses, om deras lekplats tas ifrån dem?
- Vad skall skolan istället bedriva utomhusaktiviteter?
- Var skall den allmänhet som nu använder Ängen istället bedriva spontanidrott?
- Hur påverkas situationen ytterligare genom den förväntade kraftigt ökade folkmängden i centrum?

Det är inte tillräcklig att, som kommunen uttryckt det "Hantera påverkan i efterkommande planering", för det finns helt enkelt inte några möjligheter att lokalisera aktiviteterna till någon annan plats på centrumhalvön.

Vidare inställer sig frågan hur den biologiska konnektiviteten påverkas av förslaget.

Ytterligare en brist i konsekvensanalysen är vad Myndigheten för samhällsskydd och beredskap påtalar (sid 16), dvs "Saknar redovisning av ställningstagande för byggnation i förhållande till översvämningsrisker".

Enligt den av kommunen återopade kartan ligger Ängen inom riskområde men det saknas beskrivning av åtgärder i händelse av översvämning och vem som bär den ekonomiska risken. Enligt vad som den allra senaste tiden framkommit om kommande havsnivåer och nederbörd, så har riskerna underskattats. Mot bakgrund av vad som framkommit lär kommunen i sista hand får stå för ekonomisk risk.

Sammanfattningsvis är bristerna så betydande att planförslaget inte bör antas, såvitt inte planen ändras vad gäller Ängen.

3. I dokumentet "program till Vision Luleå 2050" anges ge en bild av det samhälle man vill nå och visar de strategier som är avgörande för Luleå halvvägs till visionens år 2050.

Föreningen Gültzau Vänner anser att visionen med dess program och utvecklingsplaner är mycket lovvärda. En exploatering av Ängen är oförenlig mot de visioner och strategi som anges i dokumentet. Vad som sägs i ord motsägs alltså av kommunens handlande.

Kommunen åsidosätter således den princip som man avser tillämpa (jfr konsekvensbeskrivning sid 36): "Det är av största vikt att kommande planering och bygglovsprövning säkerställer att principer och rekommendationer tillämpas och ger ett faktiskt avtryck i utvecklingen av kommunen".

[Luleå kommuns kommentar:](#)

Luleå kommun har tidigare bemött synpunkterna om att bebygga området Ängen. Luleå kommun har redan gjort olika avvägningar mellan olika intressen och därigenom beslutat att planlägga för bostäder på aktuell plats. Inför beslut om planuppdraget har en bedömning gjorts att detta område inte är avgörande för möjligheten till rekreation och vila i området i sin helhet. Översiktsplanen ger därmed stöd till detta.

Miljöpartiet De Gröna

Principer för genomförande till 2030

Vi vill ha stärkta formuleringar för landsbygden i detta dokument. Därför föreslår vi följande formuleringar:

”Luleå kommuns invånare ska bo nära till service och skola.”

”Det ska finnas goda möjligheter att bo och verka på landsbygden.”

”Kommunen ska verka för att hålla nere resebehovet genom att skapa arbetsplatser och service, inklusive skola, på landsbygden.”

Vår motivering är följande: I den gällande versionen av Översiktsplanen, Program D, Plats för mer, kapitlet Bästa boendet finns det beskrivet att "Det ska finnas goda möjligheter att bo och verka på landsbygden. Landsbygden ska ha förutsättningar för att kunna förbättra befolkningsutvecklingen och att stimulera den lokala ekonomin och tjänsteutbudet på olika sätt.”

I Program F, Resor och transporter, kapitel Smarta resor och transporter beskrivs att "Arbetsplatser och service bör också skapas inom stadsdelarna och på landsbygden för att hålla nere resebehovet."

Dessa formuleringar har tagits bort ur det liggande förslaget. Kommunen har också ett övergripande hållbarhetsmål: "Luleås invånare bor i ett gott grannskap." Målet ska syfta till bland annat "att bo nära till service och skola samt en ökad tillgänglighet för alla."

Vi menar att det även bör gälla landsbygden och önskar en diskussion kring landsbygdens utveckling utöver nodsamhällena.

Luleå kommuns kommentar:

De nya principerna ligger kvar med samma ambitionsnivå som nuvarande ÖP 2013. På landsbygden finns en möjlighet att bo och verka på ett annat sätt än i stadsbygden men det finns också flera utmaningar som exempelvis tillgången till service och kommunikationer. Nya innovativa servicelösningar kommer att vara nödvändiga för att lösa många av landsbygdsutvecklingens utmaningar. Bredband och digitala lösningar för utbildning, service och arbete kommer att vara mycket viktiga. Det kan också ha betydelse för att minska resor med bil. Behov av att fördjupa landsbygdens utvecklingsmöjligheter finns, men ska då ske i separat process.

Norra Sunderbyns byautveckling

Inriktning för mark och vatten 2050

Hela Sunderbyn bör räknas som stadsnära by då det är i stort sett sammanhängande bebyggelse hela vägen mellan Södra och Norra Sunderbyn.

I Norra Sunderbyn finns stora arealer åkermark med potential för livsmedelsproduktion som odling av grönsaker och spannmål samt djuruppfödning och förädling. Där finns också bra möjligheter att anlägga koloniträdgårdar.

I tidigare översiktsplaner har Norra Sunderbyns bykärna och bebyggelsen vid Knösen nämnts som kulturmiljö med särskilt högt värde och värt att bevara.

Principer för genomförande till 2030

sidan 29: Kommunal service borde också prioriteras i de tätortsnära byarna.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har gjort den avvägningen att skillnader finns mellan Norra och Södra Sunderbyn där södra Sunderbyn ligger närmare stadsbygden än Norra.

Det finns ett område i anslutning till bebyggelse vid Knösen som är av allmänt intresse för naturvård, det vill säga ett område med högt naturvärde där den biologiska mångfalden ska bevaras och utvecklas. Detta redovisas som ett hänsynskikt i den digitala kartan. Övriga synpunkter föranleder inga ytterligare ändringar i det här skedet. Tidigare beslut gäller att vi ska koncentrera våra insatser till landsbygdsområdenas samlande byar. Dessa ska vara de huvudsakliga serviceorterna.

Lävagens småhussamfällighetsförening och Lävagens radhussamfällighet

Skrivelse angående Ändrad användning gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik vid Björkskatan/Sinksundet enligt Översiktsplan 2020.

Lävagens radhussamfällighet och Lävagens småhussamfällighetsförening har tillsammans granskat förslaget i Översiktsplan 2020 angående ny broförbindelse för gång-, cykel- och kollektivtrafik mellan Björkskatan och Hällbacken. Placeringen av den nya bron planeras enligt karta i ÖP 2020 precis invid/på den enda sandstrand som i nuläget finns på Björkskatan. Stranden används i nuläget mycket flitigt av boende på Björkskatan-Porsön under sommarmånaderna, och det är positivt såväl för miljö som för folkhälsa samt för utvecklingen av barns simkunnighet att det finns en fin badstrand i närområdet som enkelt kan nås till fots eller per cykel - på trygga, bilfria gång-/cykelvägar. Våra båda samfälligheter ser odelat mycket negativt på förslaget, av flera skäl.

I korthet menar vi att förslaget:

- strider mot kommunens egen princip om exploatering nära vatten
- bygger på ett bristfälligt underlag och strider mot kommunens egen beskrivning av hur bostadsområdet Björkskatan behöver utvecklas
- innebär en betydande risk för en försämring av områdets nuvarande karaktär med god tillgång till skyddade gångvägar
- innebär en betydande försämring av det betydelsefulla ekologiska och sociala stråket som hela strandremsan längs Björksby- och Björkskatafjärden utgör

- innebär en betydande risk för en försämring av den ekologiska statusen i Björkskatafjärden.

Nedan specificeras våra synpunkter. Förslaget strider mot kommunens princip om exploatering nära vatten Luleå kommuns egen princip för exploatering nära vatten lyder: "en princip för exploatering nära vatten är att allmänhetens tillgång till stranden och vattnet ska säkerställas och förbättras." Att lägga en ny bro på den föreslagna platsen, alldeles invid/på Björkskatans enda sandstrand innebär att allmänheten förlorar möjligheten att använda stranden och innebär att badplatsen i området försvinner. Ett förvekligande av förslaget innebär att allmänhetens tillgång till stranden och vattnet försvinner och försämras, vilket står klart i strid med kommunens egen princip för hur exploatering nära vatten ska hanteras. Förslaget bygger på bristfälligt underlag och strider mot kommunens egen beskrivning av hur bostadsområdet Björkskatan behöver utvecklas.

Det är anmärkningsvärt att Björkskatafjärden är planlagt som "Grönområde" - inte vatten - i kommunens skrivelse Områdesvisa rekommendationer (se karta, sid 20). Detta är uppenbart felaktigt. Vidare anges i Luleå kommuns skrivelse Samlad konsekvensbeskrivning översiktsplan 2020 att: "Bostadsområdet Björkskatan har behov av ett större natur- och rekreationsområde samt tillgång till strand" (s. 24). Det framgår dock inte av skrivelsen att området redan idag de facto har tillgång till en mycket fin sandstrand som nyttjas flitigt av boende i området och boende i närliggande bostadsområden (ffa Porsön). Konsekvensen av ett brobygge på Björkskatans enda badstrand beaktas följaktligen inte i skrivelsen. Det faktum att det redan idag finns en strand, och konsekvenserna av förlusten av den nuvarande badstranden, är helt förbisedd i underlaget.

Planen för en ny bro på den föreslagna platsen bygger på bristfälligt underlag och går direkt emot kommunens egen beskrivning av hur bostadsområdet Björkskatan bör utvecklas. Förslaget innebär en betydande risk för en försämring av områdets nuvarande karaktär med god tillgång till skyddade gångvägar.

Områdena Björskatan och Porsön präglas enligt kommunens egen Nulägesbeskrivning av att vara trafikseparerade områden med bostadsområden fria från biltrafik samt med många gång- och cykelvägar (s. 70, 73). För Björskatan nämns specifikt att "Björskatan kännetecknas av ett trafiksystem där de oskyddade trafikanterna är separerade från motortrafiken" (s.73). Björskatans uppbyggnad med just god tillgång till skyddade gång- och cykelstråk är av stor vikt för trivseln i området och för barns rörelsefrihet i området.

Många barn leker själva ute och transporterar sig själva till träningar och till skola, leker ute i skog i närområdet och går/cyklar till den befintliga badstranden vid Björkskatafjärden nedanför Lävägen. Förslaget i Översiktsplanen med en ny bro för gång- och cykeltrafik samt för busstrafik över Björkskatafjärden innebär en klar försämring av trafiksäkerheten och är därför ett direkt hot mot trafiksäkerheten och barnens rörelsefrihet i området. Förslaget strider mot områdets nuvarande karaktär av trafikseparerade lösningar och innebär därför en betydande risk för försämring av områdets nuvarande karaktär med god tillgång till skyddade gångvägar. Förslaget innebär en betydande försämring av det betydelsefulla

ekologiska och sociala stråket som hela strandremsan längs Björnsby- och Björnskatafjärden utgör.

Enligt kommunens egen Nulägesbeskrivning är hela strandremsan längs Björnsby- och Björnskatafjärden ett betydelsefullt ekologiskt och socialt stråk, med betydelse för fågellivet (s. 70, 73) och där grönstråket efter stranden mot Björnskatafjärden och Björnsbyfjärden benämns särskilt eftersom det har "biologiska värden och sociala kvaliteter" (s73). Här beskrivs också att "Stränderna längs fjärdarna är en kvalitet för rekreation. God tillgång till gröna ytor, vatten, spontanidrott...är kvaliteter för boende i området" (s. 73). Ett bygge av en bro med föreslagna placering innebär att boende i området förlorar tillgången till den befintliga (enda) sandstranden och innebär att möjligheterna till rekreation längs stränderna längs fjärdarna förstörs. Förslaget innebär således en betydande försämring av det betydelsefulla ekologiska och sociala stråket som hela strandremsan längs Björnsby- och Björnskatafjärden utgör.

Förslaget innebär en betydande risk för en försämring av den ekologiska statusen i Björnskatafjärden. Enligt kommunens egen Nulägesbeskrivning har Björnskatafjärden idag en dålig ekologisk status (s. 70, 74). En bro, med de ekologiska störningar som bygget innebär samt de möjliga försämrings av vattenflödet permanent som en bro medför, innebär således en betydande risk för en försämring av den ekologiska statusen i Björnskatafjärden. Varför även kollektivtrafik - varför inte endast gång-/cykelbro?

Luleå kommuns kommentar:

Brons läge är inte avgjord i detalj. Vid planering och byggande ska värden i dess närhet beaktas och skada eller störning minskas i den mån det är möjligt. Bron är avsedd för kollektivtrafik samt gående och cyklister. Den har en viktig funktion att stärka kopplingen mellan Hällbacken och Björnskatan, underlätta för skol- och arbetsresor samt gynna bussens konkurrenskraft gentemot bilen för resande mellan Hällbacken och Centrum. Hänsynsskipt naturvärde samt kommunikationer har kompletterats.

Synpunkter från privatpersoner

Förklaring till rubrikerna som vi satt och att namn inte är med och att det inte är fullständiga yttranden utan sammanfattningar

Boende på landsbygden – Privatperson 1

Inriktning för mark och vatten 2050

Förslag till översiktsplanen fokuserar till största del på staden. Landsbygden får en bevarandestatus där nästan ingen utveckling förutses ske. Detta är inte tidsenligt med tanken på klimatförändringar, önskemål av unga människor att leva ett hållbart liv nära naturen, med frihet och odling. Enligt ungdomsbarometerns senaste undersökning från 2018 bland 3 000 unga mellan 15-24 år vill fyra av tio bo i villa. Dem som tänker skaffa villa anger följande skäl för detta: De vill bo på landet, De vill ha en trädgård, De vill slippa grannar, De vill kunna skaffa familj och bo stort. Detta rimmar illa med riktningen i förslaget till översiktsplanen där huvudsakligen stadsbygden pekas ut för utveckling. Landsbygden är

inte bara en kulturbärare som ska bevaras utan en förutsättning för att Luleå utvecklas till ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhälle.

Förslaget är att komplettera på sidan 19 kapitel Bebyggelsestruktur samt på sid 39 Bästa boendet på landsbygden med följande: "Landsbygden är en vital del av kommunen och ska utvecklas med attraktiva boendemiljöer så att minst 25 procent av kommunens befolkning verkar och bor utanför stadsbygden."

Luleå kommuns kommentar:

Vi delar synpunkterna om att landsbygden är en vital del av kommunen. I programmet, avsnitt Inriktning för mark och vatten till 2050 anges att befolkningsökningen på landsbygden ska stå för 20 %. Det följer ungefär samma förhållande som finns idag. Behov av att fördjupa landsbygdens utvecklingsmöjligheter finns, men ska då ske i separat process.

Landsbygd – Privatperson 2

Inriktning för mark och vatten 2050

Viktiga kulturmiljöer ska bevaras vad innebär det för utveckling i områdena; byggstopp? Kommer det även framledes vara byggstopp på åkermark i stans närområde?

Mark för solcellsparkar prioriteras innebär det att man tar jordbruksmark i anspråk?

Kollektivtrafik och Cykeltrafik ska vara prioriterade: Landsbygd med Trafikverket som väghållare borde prioriteras men höga hastigheter för barn, dvs ni borde utöva större påverkan på Trafikverket. Finns ingen Kommunikationsstruktur för Råne-/Vitå älvdal Råneå älvdal ska vara prioriterade områden för livsmedelsproduktion men man måste underlätta för producenter för att kunna avyttra produkterna

Generella principer för genomförande

barn och unga ska prioriteras: Detta sker väl inte genom att lägga ner landsbygdsskolorna. Ni säger att ni lägger stor vikt på barn/ungar fritid men samtidigt skär ni ner ersättningarna till föreningarna. Öka istället.

Principer för genomförande till 2030

Vi prioriterar kommunal service.... där är landsbygden helt undantaget samtidigt som det saknas kollektiv trafik.

Övrigt

Under rubriken Övergripande mål till 2050 finns 9 punkter där ni skriver 1. Luleås invånare... 2. Luleås invånare.... är det endast staden Luleå som skrivningen gäller eller är det Luleå kommun? Som skrivningen är exkluderas alla förutom de som bor i stan. Ändra till Luleå kommun!

Landsbygden har fått en väldigt liten del av planen.

Saknar kommunikation via mobil telefoni: Det finns åtskilliga ställen i norra ändan där mobilerna inte fungerar ex.vis Orrbyn

Under rubriken Våra principer för genomförande till 2030. "Vi ska ge möjlighet för boende med häst i några utvalda byar, som Björsbyn, Bensbyn, Gäddvik och Norra Sunderbyn" den skrivningen innebär ju att hästgårdar inte accepteras i andra byar!!

Luleå kommuns kommentar:

Kulturmiljövärden som ska bevaras kan, beroende på vad som avses att byggas, i vissa fall innebära byggstopp, ja. Det kan också handla om att anpassa ny bebyggelse till de värden som finns på platsen. Detta prövas i efterkommande planering. Det finns gällande lagstiftning kring jordbruksmark, vilket översiktsplanen måste förhålla sig till. Principerna visar bland annat en prioritering ex hästgårdar. Med Luleå avses alla invånare i kommunen. Luleå kommun har kontinuerlig dialog med Trafikverket.

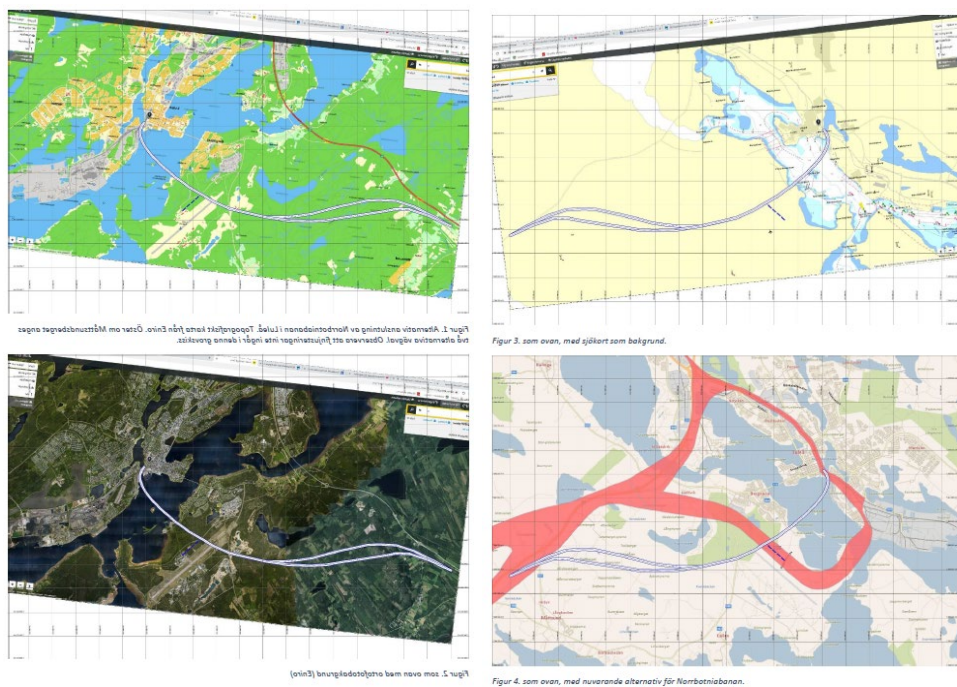
Norrbotniabanan – alternativ anslutning till Luleå – Privatperson 3

I samband med översiktsplanen för Luleå tycker jag att det finns skäl att återuppta ett alternativ till Norrbotniabanas anslutning till Luleå söderifrån. Hittills presenterade alternativ har nackdelar av olika hög grad.

Det finns en dragning som togs upp till diskussion redan mars 2008 vid de stora samråden på Kulturens hus. Dåvarande Banverket avfärdade då den idén direkt med att säga att tunnellsnöringar var uteslutna utan att vidare diskutera alternativet.

I och med att Trafikverket nu verkar vara beredda att diskutera sänktunnlar tycker jag att detta förslag borde kunna tas upp igen. Jag skickar med några skisser, Figur 1 – 4, på hur en dragning skulle kunna se ut. I korthet kan vi prata om några olika delsträckor:

1. I stället för en dragning via Gäddvik viker banan av mot sydost efter Måttsund och löper i en dalgång mellan Näverberget och Skäftberget, genom skogsterräng till området söder om Kvarträsket
2. Över Kallaxheden kan järnvägen dras i redan relativt påverkade områden, i kanten av naturreservatet, och förläggas i en sänktunnel precis förbi landningsbanans norra ände där en tågstation kan anläggas på nordostsidan. En lösning med flygplatsen måste tas fram för transporten mellan flygstation och tågstation. Perrongläge och längd måste också lösas. Kanske kan flygstationen utvecklas mot nordväst på sikt och någon typ av transportband, spårväg eller transitbussar.
3. Jag kan tänka mig att Trafikverket samt även F21 och flygstationen kommer att ta upp att flyget kommer att hindras vid ett sådant bygge. Finns goda exempel där man med god planering och logistik genomför stora infrastrukturprojekt på kort tid. Kravet på förundersökningar av geologiska förhållanden.
4. Från tågstationen dras järnvägen vidare mot nordost till viken mellan Trollnäs och Granudden. Ev förläggs banan i en sänktunnel för att minimera inverkan på omgivningen.
5. Över vattnet, norr om Gråsjälören och vidare norr om Cementakajen förläggs järnvägen till en sänktunnel. Krävs noggranna undersökningar.
6. Vid gamla kajen öster om Södra hamn, och i nära anslutning till järnvägsstationen dras sänktunneln upp och ansluter till befintligt spår.

Vad vinner vi då på detta?

- Jo, större fartyg kan fortfarande angöra Luleås inre hamnar, kanske tom Birka med sitt djupgående på 6.5 m fortsatt kan lägga till vid Södra hamn, men i värsta fall är det den möjligheten vi tappar.
- Isbrytarna kan ligga kvar vid gamla Malmkajen och fortsatt vara stationerade i Luleå.
- Vi slipper dragningen över Gäddvik som troligen är mer kontroversiell än den väster och söder om Kvarnträsket.
- Vi får en järnväg som väl ansluter till befintlig sträckning och genom Luleå centrum.
- Vi får en anslutning till flygplatsen och helst då med dubbelspår för att tillåta effektiv pendlingstrafik.
- Cementakajen kanske på sikt kan utvecklas till att bli en kryssarkaj, kanske tom som en del i ett framtida resecentrum med en permanent personfärja till Uleåborg. En färja som förstås drivs med el! (Här låter vi fantasin flöda...)
- Låsningen av utvecklingen i flera områden som Storheden, Karlsvik, Notviken, Gäddvik, Nordkalottcenter, Svartöberget mfl områden kan upphöra.
- Ett eventuellt framtida fraktflyg får goda förutsättningar.
- Sträckningen blir faktiskt också relativt kort, drygt 15 km, räknat från Måttsund, att jämföra med kring 21.5 km med nuvarande broalternativ via Hamnholmen. Det skulle vara intressant att få en kalkyl från Trafikverket på detta alternativ.

Att låsa sig till de tidigare bestämda korridorerna vore ju olyckligt om man nu ändrar på grundkonceptet, med andra ord, att Trafikverket nu är beredda att titta på lösningar med sänktunnlar. Det ska bli intressant att höra kommunens reflektion på detta förslag.

Luleå kommuns kommentar:

Det är Trafikverket som utreder, planerar och bygger järnväg. Järnvägsutredningen beslutades 2011 med ett västligt alternativ. Samtidigt behölls det östliga alternativet som bedömdes ha den bästa

samhällsekonomiska nyttan med kopplingen till flygplatsen, förutsatt att osäkerheten för sjöfarten kan lösas. Omtag av järnvägskorridorer skulle innebära stora förseningar som Luleå kommun inte är beredd till. Dialog förs mellan Luleå kommun, Luleå hamn, Trafikverket och Sjöfartsverket tillsammans med andra myndigheter och intressenter inom regionen för att hitta en godtagbar lösning för sjöfarten med det östra alternativet, vilket också är det alternativ som Luleå kommun förordar.

Munkeberg strand (1) – Privatperson 4

Att exploatera naturområdet Munkeberg Strand är högst olämpligt med anledning av områdets höga sociala värden, kultur- och naturvärden. Naturområdet har stor betydelse för rekreation, välbefinnande och hälsa och är vårt sista centrumnära "vilda" skogsområde. Att bevara naturområdet är extra viktigt med tanke på förtätning av centrum med 4000 nya bostäder. En exploatering av Munkeberg Strand är inte lämpligt med anledning av naturområdets beskaffenhet och läge (låglänt med risk för översvämning) samt det faktum att området omfattas av strandskydd med mycket höga naturvärden och ett flertal rödlistade arter. Behovet av bostäder kan tillgodoses på många andra platser i Luleå.

Frågan från samrådet kvarstår huruvida kommunen har använt befintliga utredningar som planeringsunderlag vid prövning av lämpligheten att exploatera Munkeberg Strand.

Översiktsplanen uppfyller inte tydlighetskravet enligt plan- och bygglagen.

Ställningstagandet om Munkeberg Strand som ett framtida bebyggelseområde är inte tydligt motiverat och konsekvensbeskrivet i översiktsplanen. Det går inte att förstå samtliga konsekvenser som planförslagets genomförande skulle medföra (bl a sociala konsekvenser).

Det saknas särskilt skäl för att upphäva strandskyddet inom Munkeberg Strand.

Kommunen hänvisar till det särskilda skäl som anges i 7 kap. 18 c § p. 5, det vill säga att området "behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området". För att detta särskilda skäl ska anses vara uppfyllt vid en prövning krävs att kommunen har utrett alternativa lokaliseringar och att utredningen visar att bebyggelsen inte kan tillgodoses utanför Munkeberg Strand. Denna utredning och prövning av alternativa lokaliseringar har inte skett vare sig i översiktsplanen eller i detaljplaneprogrammet. Kommunen kan alltså inte åberopa "tätortsutveckling" (7 kap. 18 c § p.5 miljöbalken) som särskilt skäl för att upphäva strandskyddet inom Munkeberg Strand.

Eftersom behovet av bostäder kan tillgodoses på så många andra platser i Luleå som ligger utanför strandskyddat område kommer ett upphävande av strandskyddet inom Munkeberg Strand inte vara möjligt vid en prövning. Strandskyddet säkerställer således att det mycket värdefulla skogs- och naturområdet Munkeberg Strand bevaras i framtiden, likaså områdets höga sociala-, kultur- och naturvärden.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har kompletterat konsekvensbeskrivningen med en tydligare redovisning av alternativa lokaliseringar till den områdesanvändning som MAV-kartan föreslår som nyländrad. Alternativ lokalisering av bostadsbebyggelse för Munkebergs strand har inte diskuterats tidigare. Områdena som är i centrum eller centrumnära är alla alternativ till varandra, andra alternativ om man vill öka

antalet bostäder och verksamheter i centrum eller centrumnära finns inte på grund av den begränsade geografiska ytan.

Motivering till att bygga strandnära har förtydligats med stärkta motiv och alternativa lokaliseringar, speciellt för de områden som pekas ut i centrum eller centrumnära områden där andra alternativ inte finns. Strandskyddslagstiftningen gör det komplicerat att tillräckligt motivera det allmänna intresset att bygga strandnära och inte någon annanstans.

Munkebergs strand (2) – Privatperson 5

Inriktning för mark och vatten 2050

Munkebergstrand: När vi boende har försökt att få till slyröjning så har kommunen skylt på fåglar som häckar mm men i nästa sekund är man beredd att strunta i fåglarna och bygga ut, mycket märkligt agerande. När vi boende har försökt att få träd avverkade fick vi till svar att kommunen minsann inte fällde träd för att dom har växt högt och skymmer solen återigen mycket märkligt. Fokus kan väl inte bara ligga på att Luleå ska växa med ett antal tusen invånare man måste väl även värna om vi som redan bor här. Det är kanske dags att man dammar av värdegrundsarbete som kommunanställda fick gå för ett antal år sedan, det gäller att förstå för vem man arbetar för dvs kommunmedborgarna.

Generella principer för genomförande

Om man nu envisas med att bebygga straffområdet så måste infarten till detta område läggas så nära Bodenvägen som möjligt och för att detta ska ske bör det byggas en rondell till i Luleå.

Luleå kommuns kommentar:

Luleå kommun har tagit del av synpunkterna. Se tidigare svar angående Munkeberg strand.

Lövskatan med mera – Privatperson 6

Föreliggande förslag till ny översiktsplan lider av sådana brister avseende Lövskatan varför vi menar att planen inte kan antas i sin nuvarande utformning. Vi menar att den i stora delar måste förändras. Förslaget till ny översiktsplan lider av direkta felaktigheter, feltolkningar och felaktiga slutsatser. Dessutom saknas tydliga motiveringar till olika förslag. Därutöver saknas det som skrivs i 3 kap 6 § PBL när det gäller förslag som berör Lövskatan. Vi motiverar och diskuterar detta nedan.

Vi har tidigare lämnat synpunkter på förslaget till ny översiktsplan för Luleå kommun och då speciellt för Lövskatan (bilaga 1). Våra synpunkter har inte bemötts på det sätt som PBL föreskriver därför vill vi ha en rättelse när det gäller detta, se punkt 15 nedan. Det skall tydligt motiveras varför inlämnade synpunkter inte tas med i översiktsplanen därför kräver vi att så sker. Fortsättningsvis lämnar vi våra synpunkter i punktform

1. Översiktsplanen (ÖP) är utarbetad på kommunstaben i Luleå där den förre chefen, kommundirektören, har varit socialchef i olika kommuner. Hon, Lena Bengten, som har varit huvudansvarig för utarbetandet av översiktsplanen tituleras samhällsstrateg men har tidigare varit socialsekreterare. Varför har inte arbetet med ÖP bedrivits inom stadsbyggnadsförvaltningen, där vi tror att rätt kompetens för detta arbete finns?

Denna kommentar kan kopplas till länsstyrelsens synpunkter som gavs under samrådsförfarandet. Länsstyrelsen riktade då stark kritik mot de liggande förslaget till ÖP, en kritik som vi håller med om. Exempel på kritik och som inte har åtgärdats är:

- Länsstyrelsen saknar en tydlig tolkning av kommunens långsiktiga strategiska mål och principer i konkreta förslag och riktlinjer för mark- och vattenanvändningen.
- Enligt 3 kap 2-4 §§ plan- och bygglagen (PBL) ska kommunen i översiktsplanen redovisa inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. ÖP:n ska utgöra underlag och vägledning vid beslut om frågor som berör mark- och vattenanvändning samt hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. För att ÖP:n ska bemöta kommunens vision om social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet samt för att kunna utgöra ett fullgott verktyg som ska användas som stöd och vägledning vid kommunala beslut om mark och vattenanvändning är det viktigt att översiktsplanen utformas så att dess innehåll blir begripligt och överskådlig och att dess konsekvenser går att utläsas. En genomtänkt och väl utarbetad ÖP underlättar för kommunens vardagliga beslut i frågor som berör detaljplanering, planbesked, lokaliseringsprövningar, bygglov och andra tillståndsprövningar. Länsstyrelsen konstaterar efter en genomgång av föreliggande planförslag att det saknas väsentliga delar som ska ingå i en översiktsplan, som t.ex. redovisning av planens innebörd i form av den samlade bilden över den föreslagna framtida mark- och vattenanvändningen, skälen för förslaget (redovisning av planeringsunderlag med analys) samt en miljökonsekvensbeskrivning med en samlad översiktlig analys av konsekvenserna av planförslaget som helhet. Planförslaget är främst inriktat på en för övergripande nulägesbeskrivning och målbeskrivningar om vad kommunen ska jobba för och vissa fall av hur det skall gå till. Länsstyrelsen kommer därmed vid detta skede inte att kunna lämna ett fullständigt samrådsyttrande från staten då viktiga delar som enligt 3 kap 2-9 §§ PBL och 6 kap miljöbalken (MB) (1998:808) skall ingå i en översiktsplan saknas, vilket även har begränsat statliga myndigheternas möjlighet att ta ställning och lämna relevanta synpunkter på förslaget. Det innebär att samrådet inte tjänar sitt syfte.
- Länsstyrelsen rekommenderar kommunen att bearbeta planförslaget så att kommunens inriktning och strategi för en långsiktig planering av mark- och vattenanvändning och dess konsekvenser tydlig framgår av planhandlingarna och att nytt samråd med mer kompletta handlingar hålls
- Krav på tydlighet enligt 3 kap 6 § PBL Syftet med tydlighetskravet är att allmänheten, beslutsfattare och myndigheter ska uppfatta planens innebörd på ett riktigt och likartat sätt. Berörda myndigheter, kommuninvånare m.fl. kan lättare förstå innebörden av olika förslag om konsekvenserna redovisas tidigt och tydligt under samrådet. Då översiktsplanens ska användas som vägledning och stöd vid beslut och prövning enligt plan- och bygglagen och miljöbalken ska det utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår. Länsstyrelsen rekommenderar därför med utgångspunkt i innehållet i detta yttrande att kommunen bearbetar planförslaget så att kommunens inriktning och strategi för en långsiktig planering av mark- och vattenanvändning och dess konsekvenser

tydlig framgår av planhandlingarna och att nytt samråd med mer kompletta handlingar hålls.

2. På Lövskatan finns ett detaljplanelagt rekreationsområde (detaljplan A 413). I ÖP kan vi läsa att detta detaljplanerade rekreationsområde skall omfattas av "oförändrad - pågående mark- och vattenanvändning", det måste innebära att området skall fortsätta att vara ett rekreationsområde. Men i ÖP är det utpekade som ett industriområde. Hur hänger detta ihop? Det som står i ÖP är direkt felaktigt! Här saknas en beskrivning av innebörden och konsekvenserna av förslaget (3 kap 6 § P BL)

3. Om det detaljplanerade rekreationsområdet omvandlas till ett industriområde innebär det att vi får ett sammanhängande industriområde från LKAB:s malmhamn över SSAB:s industriområde fram till våra tomtgränser på Lövskatan. Detta diskuteras/motiveras inte alls i förslaget till ny ÖP. Varför? Här saknas en beskrivning av innebörden och konsekvenserna av förslaget (3 kap 6 § PBL)

4. Miljö- och byggnadsförvaltningen ställer sig kritisk mot att integrera industrier med bostäder och anser att placering av verksamheterna intill bostäderna kan orsaka störningar för boende genom tex buller, vibrationer, lukt, utsläpp till luft, kemikalier transporter och ökade trafikrisker. Bedömningen är att det troligen ytterst få personer som kommer att arbeta på samma område som man bor i. Bedömningen är även att gemene man ytterst sällan besöker ett verksamhetsområde såvida dessa inte innefattar handel.

Miljö- och byggnadsförvaltningen skriver också i sitt samrådsyttrande, "Stadsbygdens förtätning: Förtätning av stadsbygden kan även medföra en risk för att gröna områden minskar och att tysta miljöer inte kan uppnås i tillräcklig omfattning. Tysta miljöer erbjuder människor möjlighet till avkoppling och återhämtning och har också positiva effekter på för naturmiljön och djurlivet. Därför är det viktigt att dessa miljöer bevaras och utvecklas vid förtätning.

Detta bemöts på följande sätt,

"Forskning har visat att en blandad stad med bostäder, arbetsplatser, handel och nöjen skapar attraktivitet, tillgänglighet, trygghet och jämlikhet till en skillnad från en stad där dessa funktioner delas upp. Den blandade staden ger också bättre förutsättningar för ett mer hållbart resande. Däremot är det viktigt att i en blandstad säkerställa lugna miljöer nära bostaden, krav som kommer att bli allt mer påtagliga i det intensiva samhälle vi lever i. Lugna miljöer säkerställs i översiktsplanen, dels i hänsynsskikten, dels i mark- och vattenanvändningskartan".

Vår fråga är, vilken forskning avses? Och bemötandet besvarar inte Miljö- och byggnadsförvaltningens farhågor vilka vi till fullo delar när det gäller Lövskatan. Vi frågar oss också var det skall säkerställas lugna miljöer nära bostaden när det detaljplanelagda rekreationsområdet skall omvandlas till verksamhetsområde (industriområde) och befintliga industriområden skall bevaras och utvecklas.

5. Vid utredningen av Återvinningscentralens lokalisering till Lövskatan avrådde SMHI från att avverka skogen i det detaljplanelagda rekreationsområdet. SMHI menade att stoftnedfallet, som innehåller metaller av typen arsenik, barium, kadmium, kobolt, krom koppar, molybden, nickel och vanadin, över Lövskatan skulle öka. Detta är mycket allvarligt. Om det detaljplanerade rekreationsområdet omvandlas till ett verksamhetsområde (industriområde) så måste skogen avverkas med följderna att stoftnedfallet ökar på Lövskatan. Varför diskuteras inte detta i ÖP? Här saknas en beskrivning av innebörden och konsekvenserna av förslaget (3 kap 6 § PBL)

6. Det finns inte och har aldrig funnits ett politiskt beslut att hela fastigheten Lövskatan 9:1 (det detaljplanerade rekreationsområdet) skall omprövas för ny användning som vi kan läsa i ÖP. Det som finns/fanns är att en del av området skulle prövas för en ny Återvinningscentral. Detta politiska beslut som fattades 2014 gjordes på mycket bräckliga och felaktiga grunder, därför ändrades lokaliseringen av Återvinningscentralen till lilla Mjölkuddsberget. Detta diskuteras inte i ÖP. Det som skrivs i ÖP om detta är felaktigt och är helt i avsaknad av tydliga motiveringar. Varför skall det detaljplanerade rekreationsområdet omvandlas till ett verksamhetsområde (industriområde)? Här saknas en beskrivning av innebörden och konsekvenserna av förslaget (3 kap 6 § PBL)

7. Ett rekreationsområde får bara tas i anspråk som industrimark om ingen annan mark finns tillgänglig. Luleå kommun håller nu på att färdigställa ett nytt, 190 hektar stort, industriområde på Hertsön. Så industrimark finns tillgänglig. Att försöka skapa ett nytt industriområde på Lövskatan förefaller därmed omöjligt. Varför är viktigt att lokalisera ett nytt industriområde till Lövskatans detaljplanerade rekreationsområde? Detta motiveras inte i ÖP. Här saknas en beskrivning av innebörden och konsekvenserna av förslaget (3 kap 6 § PBL)

8. Längs Föreningsgatan finns ett industriområde och om detta kan vi läsa i ÖP, "oförändrad-pågående mark- och vattenanvändning fortsätter". Då ställer vi följande frågor. Betyder detta, a) att de nuvarande verksamheterna som inte följer planbestämmelserna (detaljplan a 243) skall permanentas? Eller betyder det b) att gällande detaljplan och dess planbestämmelser skall gälla framgent? Vi saknar en diskussion av detta i ÖP. Här saknas en beskrivning av innebörden och konsekvenserna av förslaget (3 kap 6 § PBL)

9. Men vi menar också att ambitionerna att skapa ett nytt industriområde och att behålla de bostadsnära industriområdena på Lövskatan skall skrotas. Så gör alla seriösa/anständiga kommuner i Sverige. Varför diskuteras inte ett sådant scenario i ÖP?

10. På s.21 i "Program till Vision Luleå 2050" kan vi bland annat läsa, "Alla stadsdelar skall ha närhet till ett större naturområde". Denna skrivning rimmor illa med tanken som finns i ÖP att omvandla Lövskatans detaljplanelagda rekreationsområde till ett verksamhetsområde (industriområde). Gäller inte denna skrivning/är Lövskatan?

11. Det kan väl inte vara så att det är Maria Nordgrens tankar (NK 18 december 2018) som gäller i ÖP. Nämligen att vi skall nyttja det "gröna stråk" som sträcker sig från Lövskatan över Örnäset ända till Ormbergets-Hertsölandets naturreservat? Då vill vi påpeka

att följande gäller för att nå Ormbergets-Hertsölandets naturreservat. Först får vi gå 500 meter för att passera Svartöleden. Sedan får vi gå 1.5 km igenom en i princip ogenomtränglig sumpskog. Därefter får vi gå 1000 m över en kommunal upplagsplats och under en kraftledning fram till Hertsöleden. Därefter får vi gå 500 m efter Bredviksvägen fram till en GC-väg. Därefter har vi 1000 m kvar till Ormbergets-Hertsölandets naturreservat. Nu har vi alltså gått 4.5 km och "detta ger inte förutsättningar för rekreation och friluftsliv" som Maria Nordgren skriver.

12. På s. 40 i "Program till Vision Luleå 2050" kan vi under rubriken "Våra principer för genomförande till 2030" bland annat läsa om verksamhetsområden och arbetsplatsområden. Vi kan läsa, "Verksamhetsområden ska i första hand lokaliseras till platser med bra logistik, intill stora vägar, flyg, järnväg och sjöfart. Störande och riskfyllda verksamheter ska lokaliseras till utkanten av stads bygden och utanför de samlande byarna". Vi tycker definitivt inte att det föreslagna nya verksamhetsområdet (industriområdet) på Lövskatan passar in i denna beskrivning. Med andra ord måste förslaget i ÖP, på ett nytt verksamhetsområde (industriområde) i Lövskatan detaljplanelagda rekreatiomsområde skrotas.

När det gäller planering och investering för nya större arbetsplatsområden nämns Råneå, Dalbo, Hertsöfältet, Porsön, Rutvik och Södra Sunderbyn. Här nämns inte Lövskatan. Det talar för att förslaget i ÖP, på ett nytt verksamhetsområde (industriområde) i Lövskatan detaljplanelagda rekreatiomsområde skall skrotas.

När det gäller planeringen och investering för kompletteringen med mindre arbetsplatsområden nämns, Centrum, Kronan, Storheden, Östra stranden och Skutviken. Inte heller här nämns Lövskatan. Det talar för att förslagen i ÖP, på ett nytt verksamhetsområde (industriområde) i Lövskatan detaljplanelagda rekreatiomsområde, samt att övriga industriområden skall fortleva och utvecklas på Lövskatan skrotas.

13. Lövskatan saknas i bilagan "Områdesvisa rekommendationer". Varför saknas Lövskatan här?

14. I bilagan "Nulägesbeskrivning" kan vi läsa bland annat läsa, Huvuddelen av stadsdelen byggdes med start från 1950-talet. Ingenting kan var mer felaktigt! Ingenting byggdes under 1950-talet. De första husen byggdes under 1890-talet med en fortsättning under 1940-talet. Detta måste ändras.

15. Här ansluter vi till det andra stycket i föreliggande dokument. I bilaga 1 syns våra synpunkter på förslaget till ÖP från den 20 september 2018. I detta dokument för vi fram följande frågeställningar som måste besvaras:

- Boverket har skarpt kritiserat den typ av revidering av ÖP som Luleå kommun har gjort
- Vi kritiserar förslaget till att omvandla det detaljplanelagda rekreatiomsområdet till ett verksamhetsområde (industriområde). Tanken på detta måste skrotas.
- Vi kritiserar att industriområdet längs Föreningsgatan skall fortsätta "som oförändrad pågående mark- och vattenanvändning". Vad detta innebär vet vi inte. Betyder det 1) att nuvarande verksamheter som inte följer planbestämmelserna skall permanentas? Eller betyder det 2) att gällande detaljplan och dess planbestämmelser skall gälla framgent?

- Vi kritiserar verksamheter på fastigheten Verdandi 1 om vilken vi kan läsa i ÖP " oförändrad pågående mark- och vattenanvändning fortsätter". Betyder det 1) att nuvarande verksamheter som inte följer planbestämmelser och är mycket störande för boende skall permanentas? Eller betyder det att inskränkningar i nuvarande verksamheter skall göras, att företag skall följa givna riktlinjer och försiktighetsmått samt att gällande detaljplan och dess planbestämmelser skall vara rådande framgent?
- Vi menar också att befintliga bostadsnära industriområden (Föreningsgatan och Verdandi 1) måste utvecklas på sikt.
- Vi har också uppmärksammat att motiv till de ställningstaganden som gjordes inte var underbyggda och motiverade. Det duger inte att säga som Lena Bengten sa den 13 september 2018, "vi tycker att det skall vara så". Våra synpunkter från den 20 september har bemötts på följande sätt i förslaget till ny ÖP för Luleå kommun.

"Synpunkterna föranleder inga ändringar av planförslaget. Översiktsplanen föreslår ingen förändring i markanvändning på Lövskatan eller för verksamhetsområdet längs Föreningsgatan. Dessa områden kan fortfarande utvecklas. Skogsområdet i södra delen av Lövskatan är utpekade som nytt verksamhetsområde enligt detaljplan som varit på samråd, vilket ÖP stödjer. Översiktsplanen behandlar inte störningar av befintliga verksamheter eller i detalj vilka verksamheter som etablerar sig på nuvarande och framtida verksamhetsområden. Begreppen som används i kartan har förtydligats".

Detta är för det första inte bemötanden av inkomna synpunkter som står i samklang med PBL. För det andra förstår vi inte vad som menas med "översiktsplanen föreslår ingen förändring i markanvändning på Lövskatan ..". Det måste ju betyda att det detaljplanerade rekreationsområdet skall fortleva som just ett rekreationsområde. För det tredje så har vi i punkterna 8) och 15) bemött det som står i den andra halvan av den andra meningen ovan " .. ingen förändring i markanvändning på Lövskatan eller för verksamhetsområdet längs Föreningsgatan".

Vi kan också läsa följande, Skogsområdet (=det detaljplanerade rekreationsområdet) i södra delen av Lövskatan är utpekade som nytt verksamhetsområde enligt detaljplan som varit på samråd. För det fjärde är detta ett fullständigt fel! Det är 1) inte utpekade som ett nytt verksamhetsområde 2) det var utpekade som en möjlig lokalisering av en Återvinningscentral och inte ett verksamhetsområde och 3) det som diskuterades var enbart en del av området (fastigheten Lövskatan 9: 1) och inte hela området samt 4) diskussionerna om Återvinningscentralens lokalisering har aldrig formaliserats i en detaljplan. Det finns endast en gällande detaljplan (A 413) som pekar ut området som ett rekreationsområde. För det femte kan vi konstatera att alla våra synpunkter inte har bemötts och de synpunkter som har givits av kommunen lider av mycket stora brister och felaktigheter. Vi tycker att detta är mycket allvarligt och måste rättas till. För det sjätte har inte innebörden och konsekvenserna av förslagen redovisats som krävs i 3 kap 6 § PBL.

16. Till sist citerar vi en skrivning från Luleå kommuns hemsida, "Luleå stad skall vara ren, snygg och trygg att bo och vistas i". Lövskatan som bostadsområde lever inte upp till denna devis i dagsläget och framförallt om planen på det nya industriområdet genomförs. Skall inte ÖP ta hänsyn till detta?

Luleå kommuns kommentar:

Tack för synpunkterna. Dessa synpunkter har framkommit tidigare och bemötts i samrådsredogörelsen. Ytterligare bemötande bedöms inte nödvändigt. Konsekvensbeskrivningen har kompletterats med tydliggörande kring ställningstagande och avvägningar för Lövskatan.

Stadsbyggande generellt – Privatperson 7

På grund av tidsbrist kommer jag inte att kunna utveckla de viktigare synpunkter jag kan ha på översiktsplanen. Faktiskt är det dessutom försvårande att jag haft översiktsplanen som arbetsobjekt sedan jag kom till Luleå 3 november 1975 dvs 44 år. Det har varit till skada för kommunens utveckling att så lite planeringsarbete ägnats åt de övergripande frågorna och att resurserna var så svaga ifråga om framförhållande strategier och markanskaffning. Som "jåsten efter degen" har det blivit i många fall. "Måla in sig i ett hörn i andra. I några sammanhang har jag framhållit att Luleås stadsbygd led stor skada av Stålverk80-planeringen och fick ett överdrivet vägnät som är för mycket låsande för annan planering. En skadlig följd effekt uppstod under åren efteråt när kommunen gick på sparlåga i väntan på att lägenhetsöverskottet skulle avvecklas. Tiden borde ha använts mer effektivt för omställning mot framtiden. Jag har själv gjort en del insatser av det slaget. En sak som till sist föll i god jord var slopandet av Grandenleden - den avfördes av kommunalrådet först i maj 2018. Mitt motto, som är känt men kanske inte uppskattat lyder "Någons förmåga att se att något är fel, är första förutsättningen för att saker och ting ska bli rätt". Här vill jag påpeka att till det allra viktigaste hör att planera en stads kommunikationer. Det ska accepteras att vägnät och kollektivtrafik ska kunna förändras. Den saken blir mer självklar om man ser staden som en maskin, som måste ha vissa tydliga funktioner och restriktioner för att staden ska vara både effektiv och attraktiv. Jag varnar för att låta översiktsplanen bli ett häfte med önskelistor utan överblick över det samlade innehållet.

Nu mer än någonsin tidigare står Luleå inför några viktiga vägskal och valmöjligheter. Det gäller inte minst Centrum-halvön. "Uppförsbacken" här är att arealen för riktiga centrum är för liten, men inte bra det, dess användning är felprioriterad. Det skulle behövas en chock-terapi för att få tillräckligt många att förstå det. Det finns potential för mycket mer bebyggelse och det utan att hushöjderna behöver öka så mycket. Det kanske vore klokt av staten att blanda sig in i diskussionen nu. Kanske kan landshövdingen bidra positivt genom att överlåta större delen av Residensets mark till en ny stadsdel, i utbyte mot en rationella plats för kontor och representation. Om idén om chock-terapi för Luleå stad får fäste kan ett annat steg vara att slå ihop park- kultur- och kommunenheterna till en effektiv enhet. Jag var ihärdig motståndare till placering av skolområdet på centrum halvön och inser mer och mer hur skadligt det är för staden Luleå. T o m så att tanken på flytt bör väckas.

Beträffande markanvändningen så ligger Luleå ljusår efter vad som skulle ha kunnat åstadkommas senaste 50 åren. Med nya planer eller lock och pock gäller det att få bensinstationerna att flytta från centrum. Under min tid på Stockholms Stads Gatukontor pågick sådana förändringar ständigt. Liksom byggandet av en centrumring av parkeringshus. En viktig översiktsplanefråga i centrum är att stoppa den sk "Fågeln". Restaurera Salutorget samtidigt med bortflyttningen av bensinstationer samt åstadkomma hållbar plan för Bergnäsbrons ersättare. Insikten att Luleå har att vänta betydande

svårigheter till följd av förhöjda havsvatten-stånd bör ta sig uttryck i vidgade planeringsinsatser och motåtgärder. Jag har flera förslag att komma med. Innerfjärd-systemet, som jag är huvudman för, behöver också ses över och fullföljas med en etapp 2. Ett större stadsdelsområde som omringar Björkskatafjärden bör avsättas som utvecklingsområde. Det kan tillsammans med anslutande "bergstrakter", t ex Mjölkuddsberget, bli "lyftet" för Luleå stad de två närmare decennierna.. Självfallet kräver det också att trafikledsnätet avsevärt förbättras.

Mjölkuddsberget har under många år varit en kommunens självvalda akilleshäls och stötesten, den erfarenheter har vi som är ägare av bergrumsanläggningen, inköpt av Försvarsmakten. Både översiktsplaner och detaljplanen påverkas i det som nu måste göras om. Kommunen är sedan en tid polisanmäld för de övergrepp som skett. I generalplanearbetet är det med nödvändighet så att staten genom transportstyrelsen och vägverket har en tung roll, genom kompetens och genom ekonomin. Det är till skada om kommunen inte förmår att leva upp till sin roll med tillräcklig styrka. Situationen motiverar att kommunen anskaffar erforderliga resurser i det samarbetet.

Som en viktig översiktsfråga ska också nämnas Luleälven, Sveriges största kraftälv. Riskerna för dammräs och andra risker måste finnas med i bedömningarna och i möjligaste mån elimineras. Halvön Storheden blev delvis urgröpt genom de stora uttaget av massor under Stålverk80- byggnationen. Hur god är säkerheten där nu? Ansträngningarna för att hålla emot och stoppa den globala uppvärmningen framställs nu som en mänsklig ödesfråga, t ex i pågående klimatmöte i huvudstaden Madrid. Den saken borde komma till uttryck på något sätt i den översiktsplan som nu ska fullbordas för årtionden framåt. Det som Luleå behöver prioritera mer är — motverka stadens utspriddhet - min åsikt är att höghusen på Kronan bidrar åt fel håll i klimatkampen.

Sunderbyns sjukhus och vidhängande glesbebyggelse är också en framtida svår belastning. Mångmiljardprojektet för "förbättring" av Luleå hamn är ännu bara i sin linda och bör ges chans till omprövning - tydliga fördelar för både stat och kommun.

[Luleå kommuns kommentar:](#)

Tack för synpunkterna. Flera av synpunkterna rör centrum och detaljeringsgraden hanteras i pågående arbete med utvecklingsplan för Centrum.